

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

YETMİŞ İKİNCİ İNKAT

29 - V - 1929 ÇARŞAMBA

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	136	hakkında $\frac{1}{875}$ numaralı kanun lâiyhası ve Millî Müdafaa, Dahiliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları	149
2 — Havale edilen evrak	136	5 — Bahriye mektepleri muallimleri kanununun lağvi hakkında $\frac{1}{484}$ numaralı kanun lâiyhası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları	150
3 — Riyaset divanının Heyeti Umumiye maruzatı	136	6 — Pasaport cüzdanları hakkında $\frac{1}{405}$ numaralı kanun lâiyhası ve Bütçe Encümeni mazbatası	151
1 — İktisat Vekili Rahmi Beyin istifa ettiğine ve mezkûr vekâlete Edirne Mebusu Şakir Beyin tayin kılındığına dair Cümhuriyet Riyaseti tezkeresi	136	7 — Sabık Genç Valisi İsmail Hakki Beyin affi hakkında $\frac{1}{78}$ numaralı kanun lâiyhası ve Adliye Encümeni mazbatası	151
2 — 25 Eylülde Berlinde içtima edecek olan Beynelmilel Parlamentolar Ticaret Konferansına Türkiye Büyük Millet Meclisi namına iştirak edecek murahhaslar hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi	136	8 — Jandarma nakdî tazminatı hakkında $\frac{1}{456}$ numaralı kanun lâiyhası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları	151
3 — Beynelmilel Parlamentolar İttihadının bu seneki içtimasına Meclisi Âli namına bir müşahit izamı hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi	137	9 — İnşa olunacak Nafia Vekâleti binası hakkında $\frac{1}{486}$ numaralı kanun lâiyhası ve Bütçe Encümeni mazbatası	152,154,157
4 — Müzakere edilen maddeler	137	10 — Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki kanuna müzeyyel Bütçe Encümeninin $\frac{2}{99}$ numaralı kanun teklifi ve mazbatası	152
1 — Demir yollar ve limanlar ile su işleri için ikiyüz kırk milyon liralık tahsisat verilmesi hakkında $\frac{1}{488}$ numaralı kanun lâiyhası ve Nafia ve Bütçe Encümenleri mazbataları	137,154,163	11 — Zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanuna müzeyyel Bütçe Encümeninin $\frac{2}{106}$ numaralı kanun teklifi ve mazbatası	153
2 — İsparta Mebusu Hakim Rıza ve Konya Mebusu Hüsnü Beylerin, Arzuhal Encümeninin 19 numaralı haftalık mukarrerat cetvelindeki 824 ve 868 numaralı kararların Heyeti Umumiyede tetkik ve müzakeresine dair $\frac{4}{54}$ numaralı taktirî ve Arzuhal Encümeni mazbatası	143	12 — 24 mayis 1929 tarih ve 1455 numaralı askerî memurlar kanununa müzeyyel Bütçe Encümeninin $\frac{2}{101}$ numaralı kanun teklifi ve mazbatası	153
3 — Şehir ve köy yatı mektepleri 1929 malî senesi bütçesi hakkında $\frac{1}{495}$ numaralı kanun lâiyhası ve Bütçe Encümeni mazbatası	149,154,160	13 — 1929 senesi bütçe kanununa merbut «D» cetvelinde bazı tashihat yapılmasına dair Bütçe Encümeninin $\frac{2}{103}$ numaralı kanun teklifi ve mazbatası	154,155
4 — Malî zatî hayvanatın tazmini			

1 — SABIK ZABIT HULASASI

Nurettin Ali Beyin riyasetleriyle aktedilerek ziraat makinelerinde kullanılan mevadî müştailenin rüsumu hakkındaki kanunun birinci ihtiyat zabitleri ve ihtiyat askeri memurları kanununun üçüncü maddesinin tefsirine dair mazbatalar ve İktisat Vekâleti 1928 bütçesine tahsisatı fevkalâde ve bazı devair bütçelerine tahsisatı munzammasınasına ve Türkiye Cümhuriyeti ile Hollanda ve Letonya Hükümetleri arasında münakit mukavelenamelerin tasdikına ve ziraat kredi kooperatifleri teşki-

line, Harita mektebi talebesinin iâş ve ilbasına, kıdemli yüzbaşılığın nasp üzerine hesap edilmesine, meadin nizamnamesinin birinci maddesinin tadiline mütedair kanun lâyihaları müzakere ve îkâbul ve millî ihracat ticareti dairesi teşkili hakkında ki kanun lâyihası dahi encümenine iade olunduktan sonra çarşamba günü toplanmak üzere celse tatil edildi.

Kâtip	Kâtip	Reis V.
Denizli	Yozgat	
Haydar Rüştü	Avni	N. Ali

2 — HAVALE EDİLEN EVRAK

Tezkereler

1 — 1341 senesi bütçe kanununun yirminci maddesinin tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi (Bütçe Encümenine)

Mazbatalar

2 — $\frac{1}{419}$ numaralı beyiye sülüsleri kanunu lâyihası ve Milli Müdafaa, Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları (Ruznameye)

3 — Bütçe Encümeninin, Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülî hakkındaki kanuna müzeyyel $\frac{2}{99}$ numaralı kanun teklifi ve mezkûr Encümen mazbatası (Ruznameye)

4 — Bütçe Encümeninin, zabitan ve

askeri memurlar maaşatı hakkındaki kanuna müzeyyel $\frac{2}{100}$ numaralı kanun teklifi ve mezkûr encümen mazbatası (Ruznameye)

5 — Bütçe Encümeninin 24 mayıs 1929 tarih ve 1455 numaralı askeri memurlar kanununa müzeyyel $\frac{2}{101}$ numaralı kanun teklifi ve mezkûr Encümen mazbatası (Ruznameye)

6 — Bütçe Encümeninin, 1929 senesi bütçe kanununa merbut (D) cetvelinde bazı tashihat yapılmasına dair $\frac{2}{102}$ numaralı kanun teklifi ve mezkûr encümen mazbatası (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 14.15

Reis — Refet B.

Kâtipler: Süreyya Tevfik B. (TOKAT) Haydar Rüştü B. (DENİZLİ)

Reis — Celseyi açıyorum efendim.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — İktisat vekili Rahmi Beyin, vekâletten istifa ettiğine ve mezkûr vekâlete Edirne Mebusu Şakir Beyin tayin kılındığına dair Cümhuriyet Riyaseti tezkeresi

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ RİYASETİ
CELİLESİNE

İktisat Vekili İzmir Mebusu M. Rahmi Beyin, ahvali sıhhiyesine binaen mezkûr vekâletten istifa ettiği Başvekâletten bildirilmesi üzerine istifası kabul edilmiş ve bu suretle inhilâl eden İktisat Vekâletine Başvekâletin inhasile Edirne Mebusu Şakir Beyin tayini tensip olun-

muştur efendim.

Reisi Cümhur
Gazi M. Kemal

(Allâh muvaffakiyet versin, tebrik ederiz sesleri)

2 — 25 eylûlda Berlinde içtima edecek olan Beynelmillet Parlemtolar Ticaret Konferansına Türkiye Büyük Millet Meclisi namına iştirak edecek murahhaslar hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi

HEYETİ UMUMİYEYE

Bu sene Berlinde içtima edecek olan Beynelmijel Parlamentolar Ticaret Konferansında Meclisi Âliyi temsil etmek üzere Antalya mebusu Süleyman Şevket, Çanakkale mebusu Şükrü, İzmir mebusu Vasif ve Tokat mebusu Süreyya Tefvik Beyler Riyaset divanınca intihap edilmekle Heyeti Celilenin tasvibine arz olunur.

B. M. M. Reisi

A. Kâzım

Reis — Reye arz ediyorum. Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

3 — *Beynelmijel Parlamentolar İttihadının bu seneki içtimasına Meclisi Âli namına bir müşahit izamı suretile iştirak hakkında Büyük Millet Meclisi Riyaseti tezkeresi*

HEYETİ UMUMİYEYE

Beynelmijel Parlemlentolar İttihadının 1928 ağustosunda Berlinde toplanacak olan 25 inci konferansına iştirakimiz hakkında vaki olan davete cevaben Meclisi Âlinin tatili müza-

kerat etmiş bulunması hasebile icabetin o sene için imkân olmayacağı bildirilmişti.

Mezkur ittihada bütün Avrupa ve Amerika parlamentoları âza göndermek suretile iştirak etmekte olduklarından bu seneki içtimasına Meclisi Âli namına da bir müşahit izamı suretile iştirak muvafık olacağı Riyaset Divanı içtimainda bilmüzakere tekarrür etmiş olduğundan keyfiyet Heyeti Celilenin tasvibine arz olunur.

B. M. M. Reisi

A. Kâzım

Reis — Efendim, geçen sene Meclisi Âliden bir murahas gönderilmesi teklif edilmişti. Fakat Meclisi Âli hali içtimada olmadığı için bunun imkân olmayacağı cevabı verildi. Eğer bu sene de içtima vaki olursa tensip buyrulduğu takdirde bir müşahit göndereceğiz ve onun vereceği raporu, kararımızı almak üzere Heyeti Aliyenize arz ederiz. Binaenaleyh divanın bu kararını reye arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir

4 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

Reis — Efendim; bugünkü ruznamemizde mevcut maddelerden bir kısmı dün ve bir kısmı bu gün tevzi edilmiştir. Müzakere miadı henüz hasil olmamıştır. Bu gün müzakeresi tensip buyrulursa müzakere edelim (*Muvafık sesleri*).

Bugün müzakeresini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Efendim, Encümenler bu mevadın müstacelen müzakeresini teklif ediyorlar. Bu lâyhaların müstacelen müzakerelerini kabul edenler... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

1 — *Demir yollar ve limanlar ile su işleri için iki yüz kırk milyon liralık tahsisat verilmesi hakkında $\frac{1}{480}$ numaralı kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe Encümenleri mazbataları [1]*

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen varmı efendim ?

Nafia Vekili Recep B. (Kütahya) — Arkadaşlar , nazarı kabulünüze arz edilen bu lâyhayı kanuniye ile Hükümet 240 milyonluk bir tahsisat talep etmekte olduğundan Meclisi Âlinin iştiğal sahasındaki işlerin çokluğu ile

[1] 209 numaralı matbuva zaptın sonuna merbuttur.

iştiğal zamamının darlığına rağmen bu kadar mühim miktarda bir tahsisatı ihtiva eden lâihayı kanuniyenin müzakeresine başlamadan evvel bu bapta Meclisi Âlinize ve bu vasıta ile aynı zamanda efkârı umumiye izahat vermeği bir vazife addeylemekteyim . Mümkün olduğu kadar kısa söyleyeceğim. Bununla, istediğimiz 240 milyonluk tahsisatla Hükümetin neler yapmak istediğine dair heyeti muhteremenize basit bir fikir vermiş olmağı da istihdaf ediyorum.

Arkadaşlar , istediğimiz 240 milyonluk tahsisat , başlıca iki işe tahsis olunmuştur. Birinci ana iş , şimdiye kadar Devletin esasen iştiğaline başladığı demir yolu sahasındaki yeni bir hamleyi ifade eder . Aynı zamanda ilk safhada inşası lazım gelen limanlar için de bu arzettiğim birinci kısma tahsisat konmuştur. İkinci mühim kısım , Devletin yeni bir iştiğal sahası olarak kırmek üzere bulunduğu su tesisatını tahakkuk etirecek tahsisattan ibarettir. Demir yolu ve limanlar için bu 240 milyonun 140milyonu muhassasdır. Geri kalan 100 milyonu da sular için istiyoruz. Bu tahsisatın heyeti mecmuasını on iki sene için istiyoruz.

Birinci kısım diye arzettiğim 140 milyon tahsisatla hangi demir yollarını ve hangi limanları yapmak istediğimiz hakkında mücmel malumat arzetmek isterim.

Arkadaşlar, Cümhuriyetin ilânının ferdasında Meclisi Âli ve hükümet ve heyeti mecmua-i milliye yeni bir demir yolu siyasetinin tatbikatına başladı. Başladığı günden itibaren bu güne kadar filen tahakkuk etmiş olan kısımlarla mukavelenemelerin tatbikatı hitam bulduğunda yani 934 senesinde vücuda gelecek yeni Devlet demir yollarımızın miktarı 2 400 kilometreyi bulacak. Malumu âliniz olduğu üzere Devlet İmparatorluktan, eski idareden, Millî Devletin tessüsünden evvelki idareden imtiyazlı demir yolu ve ecnebi eli ile yapılmış eserler olarak ceman 2 300 kûsur kilometrelik bir demir yolu şebekesi tesellüm etti. Buna ilâveten malumunuz olduğu üzere 1 300 kûsur kilometrelik anadolu demiryolları ecnebi imtiyazlı bir şirket halinde iken bu demiryollarını devlet satın aldı. Binaenaleyh gerek eski devirden bize intikal etmiş, gerek imtiyazlı şirket olduğu halde Devletçe satın alınmış olup, Devlet demiryolu haline ifrağ edilmiş olan hatların yekûnu takriben 3 600-3 700 kilometreyi buluyor. Bu rakam muvacehesinde Cümhuriyetin ilân ferdasında alınan ve bu gün mühim bir kısmı filen bitmiş olan inşa teşebbüsünün yekûnu 2 400 kilometreden ibaret olduğu mutalea edilirse, Cümhuriyet demiryolu üzerindeki ilk hamlesinin azemeti bu suretle gözler önünde teressüm eder. Şimdi biz bu 2400 kilometrelik Devlet demiryolları teşebbüsünü bu takdim ettiğimiz lâyiha ile yeni bir şekil ile takviye etmiş bulunuyoruz. 1930 senesinde Ankaradan demiryolu ile Sivasa varacağız ve 1931 senesinde Sivas, hem yokarıdan Samsuna, hem cenuptan Mersine demiryolu ile bağlanmış olacaktır. Yani 1931 de bütün memleketin aksanı garbiyesi, vasatı Anadolu'nun merkezi olan Sivasa ve Akdenize, Karadenize demiryolları ile filen bağlanmış olacaktır. Bu eski atılmış olan adımın mesaisi devam ederken, ikinci bir hamle ve adımla biz o mesaiyi yeni bir istikamete sevk ediyoruz. Ve bu sevk ettiğimiz istikametın parçaları şunlardır:

1930 da Sivastan Erzuruma doğru inşaata başlayacağımızı ümit ederim yani arzettiğim gibi 1930 senesinde Samsunla Mersin bir

birine ve memleketin bütün aksanı garbiyesi Sivasa bağlanmış bir vaziyette iken Sivastan Erzuruma 1930 senesinde başlayacağımı tahmin ettiğimiz mesai Erzurum istikametine hayli ilerlemiş bulunacaktır. İsteddiğimiz 140 milyon liralık demir yollar ve limanlar tahsisatının 95 milyonu demir yollarına karşılık olarak istenilmektedir ki bu 95 milyondan Sivas Erzurum hattı başlıca bir istikamet olarak başlanacaktır.

Yeni yapmak istediğimiz demir yollarından bu lâyihayı kanuniye ile teklif edilenlerden ikincisi; Adapazarı ile Bolu üzerinden geçerek Irmak ve Filyos arasında yapılmakta olan kömür hattına, Bayındır noktasında mülâki olacak hattır. Yine bu lâyiha ile tahsisat istediğimiz hatlardan üçüncüsü; ucu Filyosa varmak üzere birinci devre mukavelesinde derpiş edilmiş olan kömür hattının bütün havzayı baştan başa katederek Filyostan Ereğliye raptedilmesini istilzam eden demiryoludur. Demek ki 140 milyondan 95 milyonu ile Sivas - Erzurum, Adapazarı - Bolu - Bayındır ve Filyos - Ereğli demiryollarının inşası derpiş edilmektedir. 140 milyon liradan geriye kalan 45 milyon liralık aksanı da limanlar için istiyoruz. Bu limanlar esasen memleketin istilzam ettiği demiryolu ihtiyacına tekabül edecek olanlardır. Tabiidir ki arkadaşlar, demiryolları üzerinde nasıl ki ilk hamle ve ilk vaziyeti henüz itmam etmek noktasına varmadan yeni bir hamle daha almış bulunuyorsak limanların vaziyeti de bu tahsisatla biraz ileri gidiş demiryolları daha başka safhalarda inkişaf edince yeni liman ihtiyaçları ayrıca tebarüz edecek ve Meclisi Âlinizce; şimdi istediğimiz 45 milyonluk tahsisata ilâveten yeni tahsisat verilmesi o zaman derpiş edilebilecektir. Şimdilik istediğimiz 45 milyonluk tahsisattan 13 milyon lirası Samsun, 17 milyon lirası Mersin, 10 milyon lirası Ereğli için olmak üzere üç büyük limana tahsis edilmiştir.

Bütün memleketimizin aksanı şarkiyesinin başlıca iskelesi olan aynı zamanda demir yollarımızın bu günkü vaziyetine göre daha bir müddet İnanla aramızda transit yolu mahiyetini muhafaza edecek olan Trabzonda bir dalga kıran yapacağız. İnebolu ve Amasra da esasen evvelce Nafia bütçesine konmuş olan ufak tefek tahsisatlarla bir kaç senedenberi inşasına devam edilen küçük dalga kıranların temdidini de bu

tahsisat meyanındadır. Bunları Karadenizde yapılacak olan liman inşaatı ile aynı semtte bulunmaları itibarile ihtimal ki orada çalışacak aynı firmalara yaptırmak sühuletinden istifade ederek ikmal edebileceğiz.

Hulâsa : arkadaşlar, bütün levazım silivleri, rıhtımları, dalga kıranlara teferruatile beraber esaslı üç büyük liman ve yalnız bir dalgakırandan ibaret olarak üç küçük basit liman-cıkda bu para ile temin edilmiş olacaktır; Bu limanların ehemmiyeti hakkında ayrıca maruzatta blunmağa lüzum görmem .

Arkadaşlarım vaziyetin o kadar içinde bulunuyorlarki fazla izahattan müstağnidirler . Şimdiye kadar demir yolu mesaimizin verdiği netayiç ve şimdi istediğimiz tahsisatla istihsal olunacak netayiç tahakkuk ettiği bir zaman göz önüne getirilecek olursa bu limanlar olmaksızın demir yolları memleketimizin hariçle irtibatını tam ve selâmetli, sühuletli bir şekilde temin edici vasita olmağa imkân bulamaz.

Onun için demir yolları mutlaka uçlarında, esaslı noktalarında birer emniyeti ve her türlü vesâti teshiliyevi haiz limanlara mühtaçtır ki demir yollarının memlekete edeceği hizmet bu suretle tamam olsun. Bilhassa Ereğli limanının ehemmiyeti üzerinde de arkadaşlarımızın nazarı dikkatini tahrik etmek isterim. Arkadaşlar; biliyorsunuz ki, havzamn şimdiki ihracatı yani senelik istihsalâtı bir milyon tonu, henüz bulmamıştır. Halbuki o mıntakayı tanıyan, kömür istihsalâtının ve kömür menabiinin bize yapacağı fevaidi hesap eden ve mütalealarına itimat edilir anasının iddialarına göre, Filyosa gidecek olan demir yolunun bütün havzayı kat ederek Ereğliye vasıl olması ve aynı zamanda Ereğlide mükemmel bir binamn teessüsü sayesinde üç, beş sene zarfında bu kömür istihsalâtının pek mübalağalı rakkam addedilmeyecek bir miktar olarak senede 2-3 milyon tona balığ olması ihtimalini derpiş edenler vardır. Aynı zamanda çıkan kömürün iki misli artması ve bu fazla çıkan kömürün gayet süratli vesaiti teshiliyeyi haiz bir şekilde böyle bir limanın mevcudiyeti memlekete sade demir yolu ve liman faaliyeti noktasından değil, memleketin umumî muvazenei iktisadiyesi noktasından gayet ehemmiyetli netayiç vermesine sebebiyet verecektir.

Mersin ve Samsun limanlarının ehemmiyeti üzerinde, tevakkuf edip söz söylemek arzu etmem, arkadaşlarımızın ve bütün memleketin münevver tabakalarının bu işler hakkında malumat ve kanaatleri müsbet bir şekilde bulunduğu fikrinde olduğum için bu noktada tevakkuf edip fazla söz söylemeği zait ve lüzumsuz addederim.

İstediğimiz tahsisat kanunun ihtiva ettiği 240 milyondan geriye kalan yüz milyon liralık tahsisatın sulara müteveccih olduğunu arz etmiştim. Sulama işleri zemini üzerinde bilhassa bunun isbati sadedinde söz söylemeği sadece zait değil, bir azda küstahhk addederim. Çünkü memleketin değil böyle mebus olmuş güzide ve muhterem bir heyeti; memleketin yaşayışile alâkadar olan en küçük köyde oturan bir vatandaşımızın dahi bu bapta bu ihtiyacın üzerinde kemal halinde kanaatlere sahip olduğunda bir dakika ıstibah etmem. Onun için sular için istediğimiz paranın lüzumu hakkında söz söylemekten ziyade bu sulama işi üzerinde neler düşündüğümüzü mümkün olduğu kadar mücmel olarak ifadeyi faideli addederim. Arkadaşlar, istediğimiz bu 100 milyonluk tahsisatı, memleketin bütün su ihtiyacatı için kâfidir kanaatle istemiyoruz. Nitekim demir yolları için ilk alınan tahsisat yekûnu nazarı dikkate alırsa ilk tahsisat tahakkuk ettirecek olan bütün gayeleri temin edecek miktarda değildir. İlk ihtiyaç noktalarına takarrüp ettiğimizde ve ilk müsaadeyi maliye tebellür ettiği zaman yeni bir takım matalipte bulunmak mukarrerdi. Nitekim öyle yaptık. Şimdi suya başlarken aynı fikirle hareket ediyoruz. Hükümet Reisinin Meclisi Âlide bu sene ilk içtima açılırken ifade buyurdıkları gibi derpiş eylediğimiz su tahsisatı takriben yirmi sene zarfında 250 milyon liraya balığ olacaktır. Bu şimdiki 100 milyon, düşündüğümüz 250 milyonun ilk parçasıdır. Bu hesabe göre ilk 12 sene için 100 milyon iste-yişimiz kalan sekiz sene için şimdi istediğimizin bir buçuk mislini isteyeceğimiz gibi bir fikri ifade eder. Bunun manası da gayet aşikârdır. Bütün bu gibi teşebbüsâtın ilk tatbik senele-rinde hem tecrübe noktasının, hem de bu işle-re başlanan ilk senenin filen iş vucuda getirmek müşkülâtı noktasından, diğer taraftan da bütçe noktasından ilk parçaları küçük mikyasta

istiyoruz. Demir yolarında olduğu gibi diğer işlerimizde de aynı şekilde hareket ediyoruz ve onu takip edecek safhalar daha kesif matalikle tatmin olunur.

Biz istediğimiz ve isteyeceğimiz 250 milyonluk tahsisatla memlekette sulama zemini üzerinde takriben 2 - 2,5 milyon hektarlık yani 20 - 25 milyon dönümlük araziye sulayabileceğimizi tahmin ediyoruz.

Malumualiniz memleketimizin sulanması yalnız sulama ihtiyacı, susuz, kurak yerlere su akıtmak değildir. Bu ihtiyaç su bulunmayan bir çok yerlerde suyu temin etmek ve bir çok yerlerde de zamansız zararlı surette akan suların zararından o manatiki kurutmaktır. Binaenaleyh vaktından evvel luzümsüz zamanlarda çok su getirip tahribat yapan cereyanların zarar kapılarını da aynı zamanda bu para ile kapatmak, yapılacak mesai dahilindedir. Sonra arkadaşlar, memleketimizin sıhhatini esaslı surette mutazarrır eden bataklıklarla da uğraşmak bu mesai çevresine dahil olmak gerektir. Bununla hem sıhhat noktai nazarından zararlı olan bataklıklar ortadan kaldırılmış, hem de o bataklık manatiktan kıymetli arazi elde edilmiş olur ki bu elde edilen faide muzaaf olur.

Su işleri üzerinde bazı nehirlerin yaptığı tahribattan başka meselâ : memleketimizin garp hududundaki Meriç nehrinin hududu siyasi mukavelenamelerinde derpiş edilen Taloğ hattı istikametini değiştirmeye mütemayil tabii bir tehavvül manzarası daima müşahede edilmektedir. Onu da hali tabiisinde akıtmağa sevkedebilecek bir takım tedabir alınacaktır.

Arkadaşlar, bu su işleriyle uğraşırken elektirik işi de düşünülebilir. Yene ezcümle memlekette mevcut nehirlerin yalnız ziraat noktasından değil, iktisadi noktadan da kabili seyrüsefer bir hale getirilmesi varidi hatır görülür. Biz bu iki sahada meşgul olmayı şimdilik münasip bulmuyoruz. İlk işimiz memleketi kuraklıktan kurtarmak ve suların tahribatından tahlis etmek olacaktır. Diğer bu iki işi bunlardan snoraya bırakıyoruz. Mamafi mesla : Karadenizde, Marmarada Akdenizde hiç olmazsa 20 - 30 kilometroluk sahalarda büyük nehirlerin mansap noktalarından kabili seyrüsefer kısımlar vücuda getirmeğe de hevesimiz vardır. Yalnız yapılması behemehal lâzım olarak takarrür ettirilmiş

değil muhtelif varidat noktasından icrası arzu edilen bir iş olarak arz ediyorum.

Arkadaşlar, memleketin vaziyeti cografiye ve topografiyesi nazarı dikkate alınırsa memleketin orta kısmı yüksek yayladır ve büyük nehirlerin mansap yerleri daima şimal, cenup ve garptaki sahillere yakın olan aksamdadır. Binaenaleyh bir mıntakada bir hamlede bir çok para sarfı ile büyük sulama tesisatı vücuda getirmek imkâm memleketin sahillere yakın olan aksamında mevcuttur. Diğer taraftan da yalnız kazanç veren manatika fazla ehemmiyet vererek fazla kazanç almak fikrinin yanında memleketin esasen kuraklığa maruz bulunan orta Anadolu kısmında büyük olmamakla beraber küçük, müteferrik, fakat hasıl edeceği miktarın yekûnu itibarile kıymetli, parça parça ziraî mıntakalar vücude getirmeği de aynı ehemmiyetle nazarı dikkate alıyoruz. Bu kanunun, bu tahsisatın talebine taallük eden ilk maddelerinin ihtiva eylediği noktalar şimdi arzettiğim bu ifadeler içinde hülasa edilmiştir. Kanunun ayrı bir maddesi de Vekâlete taahhüt selahiyeti vermektedir. Diğer bir maddesinde dahi eskiden beri mevcut demir yolları ve sular için alınmış olan bir kanundaki bonolarla hareket etmek selâhiyetini veren bir hüküm vardır. Şimdiye kadar mevcut iki Ecnebi şirketle yapılmış mukavalelere karşılık tutulmuş miktardan gayri evvelce alınan bono kanunundan geri kalmış aksanı icap ederse bu arzettiğim işlerden bazılarında kullanılmak selâhiyetini bu kanunun bir maddesile tecdit ediyoruz. Maamafi esas fikrimiz bunları mümkün olduğu kadar memlekete şimdiki şirketlerin çalıştığı tip ve şekillerde - majorasyon diyorum, başka tabir bulamıyorum, kâr diyelim bunun içinde masarifi umumiye de dahildir - kâr olarak % 25 e kadar ayrıca da faiz vermek sistemini bundan sonra ki işlerimizde kabul etmeği muvafık bir fikir buluyoruz. Mamafi Devlet daima kendi fikrinde serbest ve daima kendi menfeatini temin edecek her hangi bir lüzum noktasında icap ederse nazari ve umumî noktadan zararlı denilebilecek şeyleri de bazen yapabilir. Çünkü bazen nazari şeraitle zararlı görülen işlerin temin edeceği büyük menfaat asıl olarak mütalea olunabilir. Devlet öyle bir müessesedir ki kendi hayat ve faaliyetinin istilzam ettiği neticeyi

almak için kârlı bir hesapla o işi yapmak imkânı yoksa bazen çaresiz olarak kârsız iş yapmak yoluna da girebilir. Binaenaleyh biz bu işi esas itibarile elimizdeki para ile vücuda getirmek azminde olmakla beraber diğer taraftan da bütçemizin imkânsızlığı ve memleket ihtiyaçlarının tahakkuk ettirilememesi yüzünden ızdıraba maruz kalmak vaziyetlerinde diğer malî sistemlerle işlerimizi telif etmek imkânını da arayabilir. Maruzatım bundan ibarettir.

Rasih B. (Antalya) — Bir sual efendim: 1927 ve 1928 seneleri bütçeleri müzakere edilirken Nafia Vekili muhterem Beyefendi Antalya hattının da 27, 28 seneleri içinde istikşafının yapılacağını beyan buyurmuşlardı. Bu layihanın ihtiva eylediği hatlar meyânında Antalya hattı yoktur.

Fakat Vekâleti Celile iki senedir, bütçelerinde mütemadiyen aynı hat üzerinde bize vaatlerde bulunuyorlardı. Şimdi bunun için ne düşünüyor. Bu hususta malumat vermenizi rica ederim.

Nafia Vekili Recep B. (Kütahya) — Muhterem seleflerimin beyan etmiş oldukları vaatlerini kendilerine tekrar ederim. Yalnız bu işin hangi sene ve ne vakit, hangi bütçeye gireceğini söylememek şartile ... Çünkü bu işi henüz hesap edipte buna tahsis edeceğimiz parayı derpiş etmediğimizden zamanımı tayin edememeliğimdeki mazeretimi kabul buyurmalarımı rica ederim.

Yalnız şu muhakkaktır ki Antalya hattı bizim ilk yapacağımız işler meyânındadır.

Hatta biz bu kanunu yaparken bütçe ve paraya taalluk eden esbap bizi tazyik etmiş olsa idi şimdi bu lâyihamın içinde 240 milyon liralık tahsisat yerine 300 milyon liralık bir tahsisat bulunacaktı.

Lâyiha bidayette o suretle ihzar olunmuştu. Eğer 300 milyon liralık tahsisat istemek imkânı olsa idi bu 12 senelik müddet zarfında yapılacak işler meyânında Antalya hattı da dahil olacaktı. Bu kanunda ki 3 hat ile beraber diğer 3 hat için ki cem'an 6 hat için tahsisat istemek fikrinde idik. Fakat hesabata ait bazı mülâhazat diğer kısımları sonraya bırakmağa bizi icbar etmiştir.

İbrahim B. (İsparta) — İnşallah hattın İspartadan geçmesi de temin buyurulur.

Talât B. (Ankara) — Eski Elviye

Selâse ve şimdi Artvin ve Ardıhamı da ihtiva eden Kars Vilâyetinin yegâne methal ve mahreci sayılan (Hopa) iskelesinin ufak bir limanla bu meyanda imrarım hatırı âlilerine getirmeği lüzumlu addediyorum.

Nafia Vekili Recep B. — Memleketimizin her yolunun vasıl olduğu noktada ufak tertibatlı bir limancık vücade getirmek herkesin arzusudur Tabii memleketimizin her kasabasından bir demir yolu geçirmek arzuyu umumisi bulunduğu gibi... Fakat malumunuzdur ki biz bu işlere yeni başlamış bir Devletiz. Binaenaleyh işe ana mes'elerden başlayacağız. Biz ve bizim oğullarımız ve bizim oğullarımızın oğulları bu zemin üzerinde devam edecekler ve zannederim, o zaman Hopaya da sıra gelecektir.

Emin B. (Eskişehir) — Efendim, su işlerinde nehirlerde seyrüsefain temin edileceği ifade buyuruldu. Acaba üç, beş senelik darlığın verdiği intibaktan sonra beş, on senelik bir bolluk hasıl olurda bizden sonra geleceklere bu intibahı unutturabilmesi mümkün değildir. Onun için nehirlerin seyrüsefere kabiliyetli hale getirilmesi işinin başka bir maddeye derç edilmesini rica edeceğim.

Nafia Vekili Recep B. — Evvelce de arzettim. Daima su işlerinin hepsi birden hatıra getirilebilir. Su işinin teksifi Emin Beyefendinin buyurduğu gibi değildir. İşin fennî ciheti, sularla uğraşan anasırın, hey,eti fenniyelerin meşguliyetleri içerisine elektirinyasyonlar ve seyrüsefain de dahil nisbetleridir. Onun için bu mesele daima varit görülmüş ve bu sorulmuştur. Binaenaleyh bu bapta vaki olacak her hanki bir suali mukadderin cevabı olmak üzere arzettiğimi milyonlarla kilovat elektirik istihsal ve memleketin sanayii ve harekâtı medeniyesi üzerinde esas olan elektiriki suların hasıl etmek meselesi ve nehirlerde seyrüsefer işi, su işlerine dahildir diyeceklere cevap verilmiş olsun diye bunların sonraya bırakılması lüzumunu arzettiğim ve arada demiştim ki, her denizde imkân olursa bir esaslı nehirimizde 20-30 kilometroluk küçük bir kısım için kabili seyrüsefer bir parça vücade getirmeğinde aynı zamanda arzu ediyoruz. Bunun sebebi şudur: Arkadaşlar: Adana mıntakasında olanlar vaziyeti teemmül buyursunlar. Mersin-Adana hattı

Adanın bu güngü sulanmamış sulanma tedabiri görmemiş istihsalatını bile taşımaktan acizdir.

Nafia Vekili olduğum zaman, Adana Valisi bana müracaat etmiş idi. İdarei Hususiyeden alacağım tahsisata siz de bir ayardım edinde Adanadan cenup sahiline bir dekovil yapalım dedi. Meselâ Seyhan nehrinin sulamağa ait bütün inkişafatı yapılırken, aynı Seyhan nehrinin Adana ile deniz arasındaki küçük parçası üzerinde Heyeti fenniye'nin kabiliyeti seyrüsefer noktasından da bu işi tetkik ve tanzim etmesi için az bir külfet ihtiyarile meşğul olması kabildir. Ondan başka bir noktai nazar da arz edeyim: Her hareketimizde bundan mülhem olduğunuzu bilirsiniz, bilhassa Meclisi Âlinin bariz vasfı budur. Diğer işlerimiz arasında memleketin müdafaa-sına hizmet ve yardım edecek anasırı birlikte yapmağa imkân olursa bunları da ikmal etmek zannederim, faidelidir. Malumualiniz bizim memleketimizin üç tarafı denizdir. Bunların açıklarında Türk bayrağım taşıyan yelkenli, buharlı bir çok vapurlar, gemiler vardır. Bu memleketin mevcut olan ve iltihak edecek olan küçük tonajdaki vesaiti bahriyei harbiyesinin her hangi bir surette ve her hangi bir denizde hiç olmazsa 20 - 30 kilometrelik kendisine derinlikte melce bulacak bir vaziyeti umumî mesai meyânında ve az bir külfet mukabilinde temin kabil olursa bunu yerine getirmek hususunda ihmale mağlup olmamak faydalı olur. (*Bravo sesleri*) Yalnız şunu arz edeyim ki, kendilerini şöyle bir fikir rahatsız etmesin. 250 milyonluk bir tahsisat alırken meselâ: bunun yarısını sülüsünü hülâsa çok bir kısmını nisbeten sulama işlerinden addedilmeyecek olan bu gibi işlere hasretmek suretile esas maksat kaybolur mu?. Bizim bahsettiğimiz ana işler esastır. Aynı zamanda memlekete âli faydeler temin edecek bazı hizmetler de derpiş olunabilir. (*Bravo sesleri*)

Reis — Başka söz isteyen yoktur. Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Demir yollar ve limanlar ile su işleri için 240 000 000 liralık tahsisat itasına ve bu miktara kadar taahhüdât icrasına dair kanun

MADDE 1 — Hususî kanunlar ile inşalarına mezuniyet verilmiş olan hatlardan başka

Sivas - Erzincan - Erzurum, Adapazarı - Bolu - Bayındır ve Filyos - Ereğli hatları ile Samsun, Mersin ve Ereğli limanlarının inşası ve Trabzon, İnebolu, Amasrada birer dalgakıran yaptırılması için her sene sarfı icap eden miktarı senesi bütçesine konulmak ve on iki senede sarfedilmek üzere 140 000 000 lira tahsisat verilmiştir.

Reis — Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Su işleri için de her sene sarfı lâzım gelen miktarı bütçeye konulmak ve on iki senede sarfedilmek üzere 100 000 000 lira tahsisat verilmiştir.

Reis — Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Birinci ve ikinci maddelerdeki tahsisatlara müsteniden gelecek senelere şamil taahhüdât icrasına Nafia Vekili mezundur.

Reis — Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — 25 kânunvevel 1926, 18 haziran 1927 tarih ve 944, 1091 numaralı kanunlarla ihracına mezuniyet verilen bonolara karşılık ittihaz edilen tütün, kibrit, ispirto ve meşrubatı küliye inhisarı hasılatlarının mezkûr bonoların ifası ve bu kanun ile verilen tahsisata müstenit taahhütlerin ifası zamanına kadar Ziraat Bankasına tevdiine devam olunur. Ancak her sene işbu varidattan bonolar ile taahhüdât borçlarının senevi karşılığı teşkil edildikten sonra fazlası serbesttir.

Reis — Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Samsun ve Mersin limanlarının inşası hakkındaki 19 haziran 1927 tarih ve 1094, 1095 numaralı kanunlar ilğa edilmiştir.

Reis — Kabul edenler... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Reis — Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Nafia Vekilleri memurdur.

Reis — Kabul edenler ... Kabul etmeyenler ...

ler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini tayini esami ile reyinize arz ediyorum.

2 — *İsparta Mebusu Hakim Rıza ve Konya Mebusu Hüsnü Beylerin, Arzuhal Encümeninin 19 numaralı haftalık mukarrerat cetvelindeki 824 ve 868 numaralı kararların Heyeti Umumiyede tetkik ve müzakeresine dair $\frac{4}{54}$ numaralı tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası [1]*

Reis — Mazbata hakkında mütalea varmı? efendim.

Hüsnü B. (Konya) — Efendim, İlgin bataklığı hakkında biraz izahat vererek zayı olan bir hakkın temini için meselenin tekrar encümençe tetkikini rica edeceğim.

İlgin bataklığının tarihini kimse bilmez. Belki yüz senelik bir bataklık. Bu bataklıkların etrafındaki köyler vaktile 60 70,80 haneli iken bataklığın müthiş tesiratile bu gün 30,25 ve hatta 15 haneye kadar inmiş ve bunlar da bitap bir halde bulunmuşlardır. Bu bataklığın kurutulmasını Vilâyet ötedenberi iltizam etmiş ve 340 senesinde Meclisi İdare bu bataklığın kurutulması imtiyazını Başaralızade Mustafa B. namında bir kimseye vermiş, fakat Vilâyet Meclisi Umumisi imtiyaz itası selâhiyetinin kendisine ait olduğundan bahsile Meclisi İdare tarafından verilen kararın keenlemyekûn addine ve imtiyazın, bataklık civarında ki köylere itasına karar vermiştir. Bu iki karar, o zamanki Vali tarafından, o vakit Şurayı Devlet makamına kaim olan Büyük Millet Meclisi Muhakemat Encümenine gönderilmiş, Muhakemat Encümeni Meclisi Umumi tarafından verilen imtiyaz kararını değil, imtiyaz itası selâhiyetinin kendisine ait olduğu hakkındaki noktai nazarın tasdik etmiştir. Yani meseleyi yalnız selâhiyet noktasından tetkik etmiş ve bu selâhiyetin Meclisi Umumiye raci olduğuna karar vermiştir. Buna dair vilâyette vesika vardır. Muhakemat Encümeninin bu kararı üzerine bataklığın kurutulması imtiyazı köylülere verilmiştir. Vilâyet, 3 sene bekliyor. Bu köyler bir kazma bile vurmuyorlar ve bu bataklığı kurutamıyacaklarına dair kendileri vilâyete birer

[1] 207 numaralı matbua zaptın sonuna merbuttur.

beyanname vererek bu işten vaz geçiyorlar. Vilâyet bu müzmin ve muhilli sıhhat olan bu bataklığın mutlak kurutulmasını istediği için köylüleri çağırıyor. Orada dört köylünün birisi biz kat'iyen istemeyiz diyor, üç tanesi ona iştirak ediyor. Meclisi Umumi Vilâyet muvafakatnamelerini alıyor ve tekrar bu arazinin yarısından ziyadesini yani altı bin dönümünü bir köylüye, beşbin dönümünü bir köylüye, iki bin dönümünü bir köylüye ve dokuz, on bin dönümünü de bu Başaralı Mustafa efendiye veriyor ve bu, idarei hususiyei vilâyet kanununun 78inci maddesi mucibince verilmiştir. Yani meri olan kanunun ahkâmına göre verilmiş, kesbi kat'iyet etmiş, bu adamlara tebliğat yapılmış Mustafa B. bir buçuk senedenberi 20 25 bin lira sarf ederek bu bataklığı 8, 10 metre genişlik ve derinlikte büyük kanallar açarak kurutmuş, orada yalnız bir köyün muhtarı-ki evvelce zaten muvafakatname vermiş, onlarda iştirak etmiş ve beş bin dönümün kendilerine verilmesi icap etmiş iken her nasılsa o muhtarın değişmesi ve başka muhtarın gelmesi üzerine İlginde esasen bütün Hükümetin icraatına muhalif olan bir takım işleri karıştırmak isteyen Ziya B. , işittiğimize ve tahkikatımıza nazaran kendisine bir kaç bin dönüm verilmek şartile bu işe vaz'iyet ediyor, buraya geliyor, encümenen, demin okunan kararı alıyor. Encümen iki noktai nazar derpiş ediyor, birisi burası mer'adır, mer'a hiç bir kimseye verilemez Hükümet burayı kurutsun ve ahaliye mer'a olarak versin diyor. ikincide madam ki imtiyaz, Meclisi Umumi tarafından köylülere bilâ müddet verilmiştir, müddetle mukayyet değildir. feshedilmez diyor. Eger ellerinden buna dair muvafakatname alındı ise o iş başkadır diyor. Zannedirim, Encümene bir evrak gelmiştir. Vilâyet diyor ki : bataklığı kurutmıyacaklarına dair bu köylülerin muvafakatnameleri vardır ve elimizdedir. Bunların muvafakatlarla verdik ve kesbi kat'iyet etmiştir ve bundan geri dönmek imkâm yoktur, bu bir haktır, tabii bu adam, sarf ettiği 20 - 25 bin lirayı hükümetten talep edecek, biz müşkül bir mevkiye kalacağız diyor. Filhakika efendiler, burada bir hak zayı oluyor. Hem bu hakkın ziyadan vikayesini ve hem de aynı zamanda senelerden beri sıhhati umumiye ve oradaki köylüleri mahveden bu bataklığın kurutulmasını teminen bunun tekrar

Encümene iadesile Vilâyetten vesaiki celp ederek hakikaten ellerinde vesaik varsa ona göre yeniden bir karar ittihazını istirham ederim . Buna dair de bir takrir veriyorum.

Musa Kâzım B. (Konya) — Efendim burası İlğın bataklığı namile maruf olan bataklık değildir. Burası Encümenin mazbatasında beyan edildiği veçhile bir kaç köy arasında bulunan bir mezrea ve bir mer'adır. Harbi umuminin neticesi olarak bazı suların taşıntısından bir bataklık haline gelmiştir. Vaktile Meclisi İdarei Vilâyet Mustafa Efendiye bir imtiyaz vermiş, Şurayı devlet Muhakemat Heyeti bu imtiyazı hilâfî selâhiyet görerek müttefikan feshetmiştir. Ondan sonra Mustafa Efendi Meclisi Umumii Vilâyete müracaat ve imtiyaz talep etmiş, Meclisi Umumii Vilâyet bir heyet göndermiş, keşfettirmiş. Heyet raporunda; burası kısmen ahalinin batapu tarlası, kısmen de mütaadit köyün mer'ası olduğunu söylemiş. Meclisi Umuminin Encümeni veya Heyeti buraya imtiyaz verilemez demiş. Sonra köylülere verilmiş bilahara köylüler müddetinde bakmadı denerek aynı müteahhide tekrar imtiyaz vermek istenilmiş. O müteahhit için yine bir heyet gitmiş, o heyet burada bataklık vardır kurutulması lâzımdır imtiyaz verilmesi lâzım gelir demis. Meclis Umuminin intihap ettiği iki heyetin birisi burayı keşf etmiş, mezreadır halkın batapu tarlasıdır, buranın imtiyazı verilmesi caiz değildir demiş.

Mustafa Efendi, 25 000 lira para sarf etmiş ve gayri fennî sarfetmiş... Köylü de sarfetmiş, fennî sarfetmiş ve burayı kurutmuş. Tahikati cariyeeye nazaran, ve bizim malumatımıza göre burası halkın hem tapulu tarlası ve hemde mezreasıdır ve bir kaç köyün menafiini alâkadar eden meseledir. Takdirini Heyeti Celilenize bırakırım efendim.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Efendim, arkadaşlarımızın mütaleasından anlaşıldığına göre Meclisi İdare bu arazinin kurutulmasına imtiyaz vermiş, sonra Meclisi Umumî buna itiraz etmiş, bu hak sizin değil, bizindir demiş. Bu itirazın halli için mesele Şurayı devlet makamına kaim olan Büyük Millet Meclisi Muhakemat Encümenine gelmiş, Muhakemat Encümeni kararı feshetmiş. Ondan sonra tekrar üç sene müddetle Meclisi Umumî imtiyaz verecek kanunî vazifesini ifa etmiş, bu ihtilâf Meclisi Umuminin vermiş olduğu karar ve

imtiyazdan dolayı hadis olmuş bir ihtilâftır. Bendenizce bu ikinci bir tetkika muhtaç ise mercii Şurayı Devlettir. Meclisi Âlinin İstida Encümeni değildir. Şurayı devletçe tetkik edilir. Bunun hükûmete tevdi ile Şurayı Devletçe tetkiki lâzım gelir. Bu husustaki Takririmi takdim ediyorum.

Encümen namına Münir B. (İzmir) — Efendim. Süleyman Sırrı Bey bu meselenin Şurayı devlete ait olup Heyeti Celileye gelmemesi icap edeceğini beyan buyurdular. Fakat meselenin esası böyle değildir. Bu bataklığın evvel emirde Başaralzade Mustafa Efendiye verilmesine Konya Meclisi İdareesi karar vermiştir. Meclisi İdarenin bu kararına vakıf olan Meclisi Umumii Vilâyet, Meclisi İdarenin yani şimdiki heyeti idarelerin böyle bir karar ittihazına selahiyettar olmayıp bu kararın Meclisi Umumiye ait olduğunu dermeyan ederek bu yolda bir karar vermiş ve Musa Kâzım Beyefendinin izah buyurdıkları veçhile oraya giden heyet bu mahallin mera ve mezrea ve o civardaki köylülere ait bulunduğunu tasdik eylediği cihetle Konya Meclisi Umumi- si 1341 tarihinde bunun kurtulmasının köylülere ait olduğunu tasdik etmiştir. Bunun üzerine Valii Vilâyet Meclisi Umuminin bu kararına itiraz etmiştir. Bu itiraz üzerine o vakit Şurayı Devlet makamına kaim olan Büyük Millet Meclisi Muhakemat Heyeti işe vaz'iyet etmiştir. Dosya meyanında mevcut olan heyeti müşarünileyha- nın kararına göre yalnız selâhiyet noktasını değil imtiyaz için göylülerin hakkı olduğuna dair olan kararı da tasdik etmiştir. Binaenaleyh Şurayı Devlet makamına kaim olan bir heyetin alelilâk verdiği bir karar Konya Meclisi Umumisince fesh olunmadan yeniden bir karar ittihazı keyfiyeti nazarı dikkate alınarak bunun Şurayı Devletçe değil, evvel emirde Meclisi Âlice hal olunacak bir mesele olduğuna encümenimiz kani olmuş ve bu meseleye vaz'iyet ederek evrakı Şurayı Devletten celep ettirmiştir. Yani meselenin Şurayı Devlete ait olmayıp Meclisi Âliye ait olduğuna kani olan encümenimiz bu yolda karar vermiş ve meseleye vaz'iyet etmiştir. Diğer nokta hakkındada maruzatımı arzedeceğim. Şimdi ki maruzatım Süleyman Sırrı B. biraderimizin vuku bulan itirazı üzerinedir. Evvelâ bu meseleyi hal etmek isterim. Encümanımız mazbatasında, verilen takrirlerin Konya Mebusu

Kâzım Hüsnü B. ve Hakim Rıza B. tarafından verildiğini yazmıştır . Bu bapta bir zuhul - vardır, tahrir kâzım Hüsnü B. tarafından değil, Hüsnü, B. tarafından verilmiştir. Bunu da ayrıca tasrih ederim.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Muhterem Konya mebuslarile Süleyman Sırrı Beyi ve encümen namına Münür Beyefendiye dinledik. Meseleyi basit bir surette arz edeyim: 341 tarihinde üç dört köyün merkezinde olan ve cümlemizin malumu bulunan ve İlğın bataklığı diye maruf olan, çocuklarımızın bile böyle bildiği - bu bataklık memleketin havasını ihlâl ettiği için kurutmağa vilâyet teşebbüs etmiş. Bu hususta tafsilâta girişmezden evvel Musa Kâzım Bayefendi biraderimize şunu arz etmek isterim ki acaba bu bataklık tapulu tasarruf edilen yerlerden midir, değildir? Kendileri tabii bendenizden daha iyi bilirler. Tapulu yerlerdendir dediler. Fakat lütfen bunu tefrik etmek lâzımdır. Diğer Konya mebusu beyler de bendenizi tasdik ederler zannedirim Bataklık bataklıktır. Fakat mururu zamanla bataklık tevessü etmiş tapulu yerleri de istilâ eylemiştir. Bunu tefrik etmek lâzımdır. Şimdi aşağısına devam edelim. Encümenin itiraz ettiği noktalar heman iki esasta temerküz ediyor. Bir kere encümen diyor ki Meclisi İdare kurutulmak için bir şahsa imtiyaz vermiş iken sonra Meclis Umumii Vilâyet de köylülere imtiyaz vermiştir. Binaenaleyh aynı mesele için bir köylüye bir de hariçten bir şahsa olmak üzere verilmiş iki imtiyaz var ve vaktile Şurayı Devlet makamına kaim olan heyetimiz tetkikat ve tahkikatı neticesinde Meclisi Umuminin kararı muteber olacağına, yani köylülere verilen bilâ müddet imtiyazın doğru olduğuna karar vermiştir.

Üçüncü nokta: bu bataklık değil; mer'adır işte Arzuhal Encümenimizin neticei karar ve mütaleatı zannederim, bu noktalar üzerinde temerküz ediyor.

Şimdi bu noktalara cevap vereceğim . Efendiler, 341 tarihinde fi hakika dört köyün merkezini teşkil eden bu bataklık üç sene zarfında kurutulmak için Meclisi İdare karariyle bir zata verilmiştir. Bu bataklık civarındaki köylerden Rüşdiye karyesi muhtarı Hükûmete müracaatla Mustafa Efendiye verilen imtiyazın kendilerine verilmesini ve kendileri

tarafından kurutulmasını dermeyan ediyorlar. Meclisi Umumii Vilâyet bu muhtarın müracaatı üzerine vaktile Meclisi İdarece verilen imtiyazı tetkik etmiyerek - öyle anlaşılıyor - bilâ tahkik köylülere müracaatları üzerine - ki köylüler üç sene müddetle talep etmişlerdi müddet tasrih etmiyerek veriyor. Meclisi Umumii Vilâyet artık bunu bilâ müddet vermiştir, denilmenin bir kıymeti kanuniyesi olamaz. Malûmu ihsanımızdır ki idarei hususiye vilâyet kanununun 78inci maddesinin ikinci fıkrası gayet sarihdir. Meclisi umumiler bilâmüddet imtiyaz veremez. Müddetle meşruttur, müddetle mukayyettir, zaten köylüler üç sene müddetle diye takyit ettikleri için muvafıktır deniyor. Bu ne de mektir? 78 inci maddenin ikinci fıkrası mucibince köylülerin istediği üç sene muvafıktır, bilâ müddet, bilâ kaydüşart vermek zaten selâhiyeti haricindedir. Fakat görüyoruz ki şimdi ara yerde iki tane imtiyaz hasıl oluyor. Biri Meclisi İdarenin bir şahsa verdiği imtiyaz diğeri Meclisi Umuminin köylülere verdiği imtiyaz ... O zaman Vali Şurayı Devlet makamına kaim olan bizim Heyetimize müracaat ediyor ve diyor ki; ara yerde iki karar vardır, hangisi mamulünbihtir? Heyetimiz diyor ki; Meclisi İdarenin kararı doğru değildir ve o kararı feshediyor. Meclisi Umuminin kararını daha selâhiyytar görüyor demektir ve böylece imtiyaz köylüler üzerine kalmış oluyor. Fakat bu köylüler üzerine kalan imtiyaz bilâ müddet değildir. Arzettiğim gibi üç sene müddettedir. Bu üç sene müddet zarfında köylüler bu işi başaramıyorlar ve Vilâyete gelen dört köylüden birisi ben başramam ve bu işi yapamam diyor, diğeri ikisinde - bu resmen valinin iş'ari ile sabittir - ifadeleri mazbuttur; biz bunu yalnız yapamayacağız, kudret ve istitaatı maliyemiz buna müsait degildir, buna bir çare bulduk diyorlar. Bunun üzerinedir ki hem köylülere kalmak hemde köylülere bir muavenet olmak için işe üçüncü şahsı yani ilk imtiyaz verilen şahsı teşrik ediyorlar .. Köylülerin, biz bunu yapamayacağız diye zabıtları vardır. İstida Encümeni bu zaptı celpetmişmidir?. bilniyorum. Acaba burası mer'a mı?... Ben mer'adır derim, zatiâliniz mer'a degildir dersiniz, başkaları da başka türlü derler. Bunun doğrusunu nereden anlayabiliriz?... Bu benim sözlerimle anlaşılmaz. Elbet vesaiki vardır, kaydı vardır,

kuyudu vardı .. Acaba bu kayıt ve kuyut ve Vilâyetin iddia ettiği vesaik Arzuhal Encümenine celpedilmiş midir?.. Binaenaleyh köylülerin bunu başaramıyacağımız diye mazbut ifadeleri ve mer'a olup olmadığı ve Musa Kâzım Beyfendi biraderimizin buyurdıkları gibi ki bende vardır diyorum Tapu senetleri ariz ve amik tetkika muhtaçtır.

Münür Beyfendi buyurdular ki; Şurayı Devletten evrakı celp ve tetkik ettik. Bilmemki bu doğru bir tetkikmidir?..

Vuku bulan müracaat ve şikâyetlere bizim bakabilmemiz hususunda nizamnameyi dahilî derki: evvelâ Hükûmet tarafından yapılan muamelelerin ikmalî lâzımıdır. Bir taraftan Şurayı Devlette bir mesele tetkik olunurken diğer taraftan Arzuhal Encümeninin Şurayı Devlete, evrakı bize ver bu size atı değildir, diye bir karar ittihaz edip edemeyeceğini bilmiyorum. Fakat kavaidi umumiye bakacak olursak mademki bu mesele Şurayı Devlette tetkik olunuyor, orada muamele ikmal edilecektir. Ondan sonra biz bakabildik. Binaenaleyh bendenizde netice olarak Süleyman Sırrı Beyfendinin buyurduğu gibi, Şurayı Devletçe tetkiki lâzım gelir fikrindeyim.

Encümen namına Münür B. (İzmir)— Efendim, bendeniz evvel emirde Mazhar Müfit Beyfendinin son sözlerine cevap vermek isterim ... Encümene celbedilmesi muvafık usul değildir buyurdular. Encümenin noktai nazarını arz edeyim: 340 tarihinde Konya Meclisi İdare-since bir karar ittihaz edilmiştir. Köylü, bu karara itiraz etmiş ve Meclisi Umumii vilâyet-te Meclisi İdarenin verdiği karar aleyhine bir karar almış. Meclisi Umuminin verdiği bu karar üzerine valii vilâyet itiraz ediyor. Evrak, Şurayı Devlet makamına kaim olan Memurin Muhakemat Heyetine geliyor. Memurin Muhakemat Heyeti de bir karar ittihaz ediyor ve ittihaz ettiği karar, Meclisi Âlice hiç bir itiraza uğramaksızın kabul ediliyor. Binaenaleyh bu sureti kabul, aynı bir kanun demektir.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — O kararın mahiyeti nedir? .

Münür B. (İzmir) — Müsaade buyursanız onu aynen okuyacağım ... Binaenaleyh bu suretle kesbi kanuniyet eden bir kararın doğrudan doğruya Meclisi Umumi tarafından feshi meselesi vardır ki, bu doğrudan doğruya Meclisi Âliye ait olduğu için encümenimiz bu

işe vaz'iyet etmek mecburiyetinde kalmıştır. Süleyman Sırrı Bf. inin buyurdıkları şeyi müsaade ederseniz aynen okuyayım .

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Neticesini okuyunuz.

Münür B. (İzmir) — Okuyorum (İcabi keyfiyet ledelmüzakere; idarei umumiye vilâyet kanunu mucibince bu gibi bataklıklara ait vezaifin mecalisi umumilere mevdu olmasına nazaran makamı vilâyetten vuku bulan itiraz gayri varit görüldüğünden reddile Meclisi Umuminin muvafık olan kararının tasdikına ittifakla ve hilâfı salâhiyet karar ittihaz eden Meclisi İdarei Vilâyet hakkında takibatı kanuniye icra edilmesi lüzumuna dair âzadan Vehbi, Zülfi, Ali Rıza, Remzi ve Halit Beylerin reyi muhalefetlerine karşı işbu meselenin meclisi idareye ciheti tealluku içtihadattan ibaret olduğu cihetle takibatı kanuniye icra edilmemesi lüzumuna ekseriyetle 12 mart 1341 tarihinde karar verildi.)

Süleyman Sırrı (Yozgat) — Bundan kararın mahiyeti anlaşılmadı. Meclisi Umuminin kararını okumak lâzımıdır.

Münür B. (İzmir) — Meclisi Umuminin verdiği karar şudur : (İdarei hususiye vilâyat kanununun 78 inci maddesinin ikinci zeyli, bu gibi bataklığın vilâyetin varidatı adıye ve fevkalâdesinin tahammülü nisbetinde islah ve teybisi imtiyazatının itasına Meclisi Umumii Vilâyetin selâhiyeti ve vilâyete ait hidematı mahalliye sırasında tadat ve tasrih etmesine nazaran mezkûr bataklığa ait imtiyaz ve ruhsatiyenin ifası Meclisi Umumii vilâyete ait vezaif cümlesinden bulunmuş ve bu sarahat karşısındaki mukarreratın kanunen bir gûna hüküm ve kuvveti haiz olamayacağı derkâr bulunmuş olmasına ve mezkûr bataklığın 8-10 köyün vasatında ve esasen bataklık halini almazdan evvel bunların mer'a ve mezreast olduğu tahkikatı vakiadan müsteban bulunmasına nazaran imtiyazın mezkûr köyler ahalisine itası münasip görülmekle keyfiyetin tezekkürü zımında ....) O vakitki imzalar içinde b.1 gün Heyeti Celilenizi teşkil eden zevat ta vardır. İsterseniz isimlerini okuyayım : Gaziayıntap Mebusu Ahmet Remzi, Karasi Mebusu Cavit, Konya Mebusu Muhterem Musa Kâzım Beyler, Diğer bir mesele vardır; bu yerler mer'adır, mezreamıdır? ; Meclisi Umumii Milâyet o vakitki kararında mezrea ve mera olduğunu

tasdik etmiştir. Binaenaleyh bu gibi mera ve mezreaların, köylüler bundan keffiyet etse bile, eşhasa verilmesi kanunen muvafık değildir. Çünkü mer'a umuma ait müşterek emvaldendir. Onun müştereken istimali lâzımdır.

Tapulu araziye gelince, buda kimseye verilemez. Her kimin elinde tapusu varsa oraya sahip olur. Encümenimizin noktai razarı budur.

Tahsin B. (Aydın) — Efendim, bu yer öteden beri meşhur ve mütearif İlgin bataklığı idi ve yahut ahalinin mer'ası veya mezreası idi ve yahut eşhasa ait tapulu arazi idi; her ne olursa olsun Konya Mebusu muhterem Hüsnü Beyefendinin buyurduğu veçhile orada 80 haneden 30 a inmiş köyler 30 dan 15 e inmiş yerler mevcuttur. Bu bataklık yüzünden insanlar mahvolup gidiyor. Mesle buradadır. Şurayı Devlet şöyle karar vermiş, bunu Meclisin Muhakemat Encümeni şöyle tasdik etmiş yok Meclisi Umumii Vilâyetin verdiği karar muteber değilmiş... Bu suretle 340 senesinden beri bu bataklık temizlenmemiştir. Farzediniz ki, bu yer bataklık değildir. Köylü mer'asıdır ve eşhasa ait tapulu arazidir. Fakat Efendiler bu eşhas, bu tahtıtasaruflarında bulunan arazinin yüzünden hayatı umumiyeye arız olan sekteyi izaleye mecbur degilmidir? Hükümet bunların bu arazi üzerinde tasarruflarını kabul etmiştir ve bu bataklığı izale için de imtiyazı kendilerine - çünkü bu bir imtiyaz değil, mecburî bir vazifedir - vermiştir, fakat bunlar yapamamışlar ve itirafı aczetmişler. Binaenaleyh bu nokta üzerinde fazla ısrar etmek ve vakit geçirmek doğru değildir. Bizim vazifemiz teksiri nüfus meselesidir. Reisi Hükümet Paşa Hazretlerinin ve bizim hedefi siyasetimiz bu değil midir? Halbuki insanlar ölüyor. Köyler mahvoluyor, biz halâ vazife Meclisi İdarei Vilâyetin midir, yoksa Meclisi Umuminin midir diye uğraşyoruz. Biraz amelî olalım. (*Alkişlar*) Ne yapmak lâzımsa yapalım. Vali buna bir çare bulmuş ve o adamcağız da 25 bin lira kadar sarfetmiş işi bir dereceye kadar meydana getirmiş, şimdi iki köylü çıkmış, bu arazi bizindir diyor. Allah bilir ya, onlarıdır veya değildir. Senelerden beri su altında olduğuna göre tahti tasarruflarında değildir. Metruk arazidir. Su altında iken kimse sahip olup imar etmez, etmek isteyene

de bizindir diyerek mani olur. Hatta köylülerimizin tapu hududunun ölçüsü yoktur. Yani, bu arazi mesaha üzerine ve köye ait değil, metruktur. Netice itibarile nüfus mahvoluyor. Biz kırıla kırıla koca arazide 14 milyon nüfus kaldık. Binaenaleyh Meclisi Âli bu işe parmağını koyup kökünden halletmelidir. Bu gibi bataklık araziye kim ıslâh ederse mal onundur. 340 senesinden beri deruhte ettiği halde köylü yapamamış, binaenaleyh bu hakkı köylüden nez edip sermayesini dökerek arazinin kurutulmasına hasreden şahsa tapuyu vermelidir. Bu gibi araziye imar için çalışır, kanallar açar, para sarfeder ve nihayet sularını izale eder, tam kabili istifade bir hale gelince bu gibi şeylerle karşılaşır elbette doğru olmaz.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Efendim, Muhakemat Heyetinin kararı okunmazdan evvel ben deniz şu maruzatta bulunmuştum. Meclisi İdarei Vilâyet imtiyaz vermiş, buna Meclisi Umumî itiraz etmiş, vali her iki karar arasındaki tenakuzu izale için evrakı Muhakemat Encümenine göndermiş, Muhakemat Encümeni, Meclisi İdarenin kararını nakzetmiş, sonra Meclisi Umuminin ikinci kararına vaki olan itirazın ikinci defa Meclisi Âliye geldiğini anladığım için meselenin Şurayı Devlete aidiyetini iddia etmiştim. Halbuki Meclisi Umumî fesh ettikten sonra tekrar imtiyaz vermiş, tasdik etmiş, ona vaki olan itiraz, Memurin Muhakemat Heyetinde tasdik edilmiş ve imtiyazın doğruluğu kabul olunmuştur. Mesele ta o vakit halledilmiştir. Bendenizce, Muhakemat Heyetinin kararı kat, idir. İşte maddenin son fıkrasını okuyorum: (mezkûr encümen ve heyetin ittihaz ettikleri mukarrerat, meclisin tasdikına ıktiran etmez.)

Maddeye nazaran Meclisi Âlinize bile gelmeğe lüzum yoktur. Karar karardır, mesele ta o vakitten halledilmiştir.

Nacl Paşa (Cebelibereket) — Efendim, İlgin bataklığı hakkında biraz malumat ben denizce de vardır. Müsaade buyurursanız kısaca arz edeyim. Bu bataklık, İlginın şark taraflarındadır, tapulu araziye de basar, bataklık yapar, sonra çekilir. Bu arazi çamur ve bataklık olarak kalır. Bu gün orada yaşayan insanlar bu bataklığın ne zamandan beri mevcut olduğunu bilmiyorlar. Kuyudu resmiye de bunu zaptetmemiştir. Yalnız tapulu arazi, mer'a

keyfiyeti de yanlış değildir. Mazhar Müfit Beyfendinin de buyurduğu gibi bu bataklıkta, sular mevsime göre taşar, tapulu araziye de basar, sonra çekilir ve bu arazi çamur olarak kahr. Esas itibarile bir mühim kısım bataklık mevcuttur ve Hükümetimizin, ciheti askeriyenin dahi resmî haritalarında temamilen işaret edilmiştir. Bataklık hakkında bu kadar malumatım vardır ve oradan geçtim, geçerken kılavuzla ancak geçebilmişizdir ve geçtiğimiz zaman sular atın karnına kadar çıkmış, ayaklarımız, dizlerimiz ve bacaklarımız ıslanmıştır. Mesele nin diğer kısmına gelince; bataklığın kurutulması için müsaade ve yahut imtiyaz almış zatı yakından tanıyorum. Tabii Konya Mebusları da tamir ; çalışkan , namuskâr bir adamdır . Muhakemat Encümeninin kararına tabii hepimiz itaat ederiz. Ancak ortada bu adamın hakkı vardır. Bunun da nazarı dikkate alınmasını bendenizde istirham ederim.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Efendim, Münür Beyfendi gayet mühim bir meseleden bahsettiler. Filhakika Şurayi Devlet makamına kaim olan Muhakemat Heyetinin vermiş olduğu karar layetegayyerdir. Bunu bilenlerdenim ve takdir ederim . Fakat imtiyaz, bilâ müddet verilmemiştir, üç sene içindir. Binaenaleyh bir imtiyaz üç sene için verilir ve o müddet zarfında imtiyazı alan zevat iş yapmazsa - velev Heyeti Celilenizin de tasdikına iktiran etmiş olsun-bilâ müddettir diyerek bu imtiyazı feshetmemeğe imkân yoktur. Biz kararın layetegayyer olduğunu kabul ederiz. Fakat üç sene müddetle imtiyaz verilmiştir. Layetegayyer olan üç sene dir, üç sene geçtikten sonra köylü gelir derse ki : biz bunun hakkından gelemeyiz , yapmak imkânımız , kudreti malimiz yoktur derlerse ne olacaktır. Bilâ müddet verilmiş bir imtiyaz değildir ki bu kararın ahkâmı değişemez diye iddia edelim. Bu karar ve bu imtiyaz üç sene için verilmiştir. Üç sene bittikten sonra kararın hükmü yoktur.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — O halde Hükümete aittir.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Evet, Hükümete ait bir mesele olur.

Rasih B. (Antalya) — Encümen cevap versin tenevvür edelim .

Encüme namına Münür B. (İzmir) — Demin okuduğum Meclisi Umumi Vilâyet

kararile Memurin Muhakemat Heyeti kararı bu imtiyazın bilâ müddet verilmesine mütedairdir. (*Olamaz sesleri*) Müsaade buyurunuz, bendenizde biliyorum ki; lâzımülifa olan bir mesele nin imtiyazı lâalettayin bir müddet için halî bırakılmaz, o işin yapılması istenilir. Bu işte aceba köylü hiç bir iş görmemiş midir? burasını bir tarafa bırakarak diğer bir meseleyi de arzetmek istiyorum... Demin katiyet ve kanuniyetini arz eylediğim Muhakemat Heyeti kararının feshi için aceba köylüler çağrıldı da kendilerine bu işi niçin şimdiye kadar yapamadınız filan zamana kadar yapacaksınız diye kendilerinden bir teahhüt alınmış mıdır ? Bu teahhüt alınmamakla beraber köylüye bu işi başaramadığına ve bataklığı kurutamadığına ikinci bir karar ile hüküm veren Meclisi Umumi Vilâyet aynı zamanda mecmu bataklığı (2 700) dönüm olarak tahmin ederek (1 300) dönümünü yine köylüye kurutulmak üzere vermiştir. Eğer köylü bu bataklığı kurutmağı başaramamışsa ve teşebbüs edememişse yeniden bu bataklığın kurutulmasını köylüye vererek bu işin muattal bırakılması doğrumuydu efendiler ?.. Binaenaleyh bendeniz, Meclisi Âlinin de itiraz etmiyerek tasdikına iktiran eden karar mucibince köylünün hakkının muhafazasını Heyeti Umumiyeden rica ederim.

Reis — Kifayeti müzakere hakkında takrir vardır.

RİYASETİ CELİLEYE

Müzakere kâfidir, mesele zaten halledilmiştir. Mazbatanın reye vazım arz ve teklif eylerim.

Yozgat
Hamdi

YÜKSEK REİSLİĞE

Müzakere kâfidir, mazbatanın reye konulmasını arz ve teklif ederiz.

Bahkesir
Sadık
Bahkesir
Fahrettin

Reis — Evvelâ müzakerenin kifayetini reye koyacağım... Müzakereyi kâfi görenler... Kâfi görmiyenler... Müzakere kâfi görülmüştür.

Efendim, mazbatanın encümene iadesi hakkında verilen takriri okuyoruz.

YÜKSEK REİSLİĞE

Şifahen arz eylediğim sebepler dolayisile bataklık meselesinin tekrar encümende tetkik ve müzakeresini teklif eylerim.

Konva
Hüsnü

Reis — Bu takriri kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir. Yani mazbatanın encümenine iadesi kabul edilmemiştir.

Mazbatayı reyinize arz ediyorum. Encümen mazbatasını kabul edenler... Kabul etmiyenler.. Efendim anlaşılamamıştır mazbatayı kabul edenler lütfen ayağa kalksın! Kabul etmiyenler lütfen ayağa kalksın! Mazbata kabul edilmiştir.

3 — *Şehir ve köy yatı mektepleri 1929 mali senesi bütçesi hakkında $\frac{1}{495}$ numaralı kanun layihası ve Bütçe Encümeni mazbatası [1]*

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen varmı? Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Şehir ve köy yatı mekteplerinin 1929 mali senesi masarifi hakkında kanun

MADDE 1 — 20 Mayıs 1926 tarih ve 843 numaralı kanun ile tesbit edilen faslı mahsustan Maarif Vekâletince idare olunan şehir ve köy yatı mektepleri için 1929 mali senesi zarfında 878 040 lira sarfiyat icrasına mezu niyet verilmiştir.

Reis — Efendim, maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Birinci madde ile sarfına mezuniyet verilmiş olan mebalığden merbut (1) numaralı cetvel mucibince 201 148 lira maaşat, ücret ve tahsisata ve (2) numaralı cetvel mucibince 676 892 lira masarife tahsis olunmuştur.

Reis — Maddeyi merbut cetvellerle birlikte kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — (1) ve (2) numaralı cetvelere nazaran 1929 mali senesi nihayetinde tahakkuk edecek tasarrufat tahsisat olarak birinci maddede zikrolunan faslı mahsusa iade olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — (1) ve (2) numaralı cetveller arasında münakale icrası fasılların münakalesi hakkındaki ahkâma tabidir.

Reis — Dördüncü maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

[1] 210 numaralı matbua zabtın sonuna merbuttur.

MADDE 5 — Şehir ve köy yatı mekteplerinin 1929 kadrosu merbut 3 numaralı cetvelde gösterilmiştir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — bu kanun 1 Haziran 1929 tarihinden muteberdir .

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Maarif Vekilleri memurdur .

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini tayini esami ile reyîâlinize arz ediyorum.

4 — *Mali zatî hayvanatın tazmini hakkında $\frac{1}{375}$ numaralı kanun lâyihası ve Millî Müdafaa Dahiliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları [1]*

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen varmı ? (*Hayır sesleri*) Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmiyenler.. Kabul edilmiştir .

Ordu ve jandarmaya mensup zabitlerle efradın ve sair binek hakkı olanların kendi malî binelerinin ve orduya alınan ahali nakliye vasıtalarının ödenmesine dair kanun

MADDE 1 — Ordu ve jandarmaya mensup zabitler ve binek hakkı olan askerî memurlarla jandarma efradının, hazar ve seferde, kendi kusur ve kabahatleri olmaksızın, on beş yaşına kadar, öldüğü veya bir hastalık dolayısıyla öldürüldüğü veya binilmeyecek derecede sakat veya çürük olduğu baytar bulunan yerde baytarın vermiş olduğu raporun alt tarafı kıtasınca mazbata edilerek sırasıyla firka kumandanlığı veya menzil müfettişliği veya buuların karşılığı yokarı makamlarca tasdik edilen ve baytar bulunmayan yerde kıtanın mazbatasını yine yukarı makamlarca tasdik edilen veya kendi kusur ve kabahatı olmadan kaybolupta ziyat usulü dairesinde tespit ve mazbata edilen, kendi malî binek hayvanları Devlet tarafından ödenir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir .

[1] 201 numaralı matbua zabtın sonuna merbuttur .

MADDE 2 — Kısmi veya umumî seferberlikte nakliye vasıtaları ve kendi binek hayvanlarıyla orduya gelen efradın hayvanları ve nakliye vasıtaları kendi kusur ve kabahatları olmaksızın, harpten ve askerlik hizmetlerinden doğan sebeplerle ölür, yahut hastalıktan dolayı öldürülür, veya zayi olur, veya hayvanlar kullanılmıyacak bir halde sakat veya çürük olursa, nakliye vasıtalarının en mühim ve asıl olan parçaları kırılarak kullanılmıyacak bir hale gelirse aşağıda yazılı evrak üzerine ödenir.

A - Hayvanlar için birinci madde de olduğu gibi Baytar rapvru ve veya kıt'a mazbatası

B - Araba, otomobil nakliye vasıtaları için alt tarafı mazbatalanmış ve yine kıt'a veya menzil kumandanlıklarınca tasdik edilmiş mütehasıs raporu

C - Ücretle tutulan ehali nakliye vasıtaları harekât mıntakasında askerî sebeplerden dolayı ölür veya mahvolur veya hastalığa tutularak ölür veya öldürülürse veya zayi olursa veya harekât mıntakası hariçinde bir harp vasıtasile telef veya mahvolursa yukarıdaki fıkralarda yazılı evrak üzerine ödenir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Hükümetçe bedelleri ödenen hayvanlarla diğer nakliye vasıtaları sair millî mallar hakkındaki usule göre satılarak bedelleri irat kaydolunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Ordu ve jandarmaya mensup zabıtlar ve binek hakkı olan askerî memurlar jandarma efrat hayvanlarının bedeli temlik mazbatalarındaki kıymet üzerinden ödenir. Bu kıymet jandarma efrat hayvanları için (200) ve zabıt hayvanları için (350) lirayı geçmez.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Ordu ve jandarmaya mensup zabıtların ve efradın ellerinde bulunan kendi malları hayvanların temlik mazbataları bu kanunun neşrinden sonra yeniden yapılacaktır.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Orduya kendi nakliye vası-

tarile iltihak edenlere ödenecek bedeller, mahallî tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının ellerine vereceği takdirde kıymet mazbatalarında yazılı fiyat ve ücretli ehali vasıtalarının da mahallî vesaiti nakliye komisyonlarının biçeceği bedeli misil üzerinden verilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — 5 nisan 333 tarihli (zabitan ve mensubini askeriye hayvanlarının tazmini) ve 28 nisan 337 tarihli ve 116 numaralı (zabitan askeriye ile jandarma zabitan ve efradına ifayi vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat) ve 23 kânun-evvel 331 tarihli (hali seferide orduya gönüllü olarak dahil olanların hayvanlarının tazmini) ve 12 kânunsani 1331 tarihli (hizmeti filiyeden seferberliğe naklolunan jandarmaların hayvanları) hakkındaki kanunlar ve işbu kanun hükümlerine mugayır bilecümle hükümler kaldırılmıştır.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 8 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 9 — Bu kanunun ahkâmını icraya Millî Müdafaa, Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir .

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

5 — Bahriye mektepleri muallimleri kanununun lağvi hakkında $\frac{1}{484}$ numaralı kanunu lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları [1]

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen varımı?. Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bahriye Mektebi muallimleri hakkındaki 1120 numaralı kanunun ilgasına dair kanun

MADDE 1 — Bahriye Mektebi muallimleri hakkındaki 21 haziran 1927 tarih ve 1120

[1] 202 numaralı matbua zaptın sonuna merbuttur.

numaralı kanun ilga olunmuştur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir .

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Millî Müdafaa ve Maliye vekilleri memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 — *Pasaport cüzdanları hakkında* $\frac{1}{405}$ numaralı kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası [1]

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen yoktur. Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Pasaport cüzdanlarının bedel mukabilinde itası hakkında kanun

MADDE 1* — Pasaport cüzdanları hükümte tertip ve ihzar edilir . ve mal sandıkları tarafından bez kaplıları 20 maroken kaplıları 100 kuruş mukabilinde verilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Maliye Vekili memurdur.

Reis — Kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 — *Sabık Genç valisi İsmail Hakkı Beyin affı hakkında* $\frac{1}{78}$ numaralı kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası [2]

Reis — Kanunun hey'eti umumiyesi hakk-

[1] 203 numaralı matbua zaptın sonuna merbuttur.

[2] 206 numaralı matbua zaptın sonuna merbuttur .

ında mütalea yoktur . Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şark İstiklâl mahkemesince mahkûm sabık Genç Valisi İsmail Hakkı Beyin affına dair kanun

MADDE 1 — Şark İstiklâl mahkemesince mahkûm edilen sabık Genç Valisi İsmail Hakkı Bey kâffe netayici hukukiyesine âm ve şamil olmak üzere affedilmiştir .

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir .

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir .

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Adliye ve Dahiliye Vekilleri memurdur .

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir .

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir .

8 — *Jandarma nakdî tazminatı hakkında* $\frac{1}{455}$ numaralı kanun lâyihası ve Millî Müdafaa Encümeni mazbatası [1]

Reis — Kanunun hey'eti umumiyesi hakkında mütalea yoktur . Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Nakdî tazminat kanunu

MADDE 1 — Hazarda emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifelerini ifa esnasında yaralanan jandarma zabitlerine ve polis amirlerine beş maaşa kadar ve polis memurlarile jandrma efradının her birine yüz liraya kadar tazminat verilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Hazarda emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifelerini ifa sırasında şehit düşen veya aldığı yaradan müteessiren ölen jandarma zabitlerle efradının ve polis amir ve memurlarının ailelerine birinci madde mucibince verilecek tazminat iki misle iblağ olunur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

[1] 208 numaralı matbua zaptın sonuna merbuttur .

MADDE 3 — Birinci ve ikinci madde hükümleri hazarda emniyet ve asayişin muhafazasına memur edilen ordu kıt'atları zabiteleri efradına da şamildir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 4 — Bu kanunun efrada ait hükümleri jandarma ve polise ve ordu kıt'atına vazifesi esnasında yardımcı olan siviller hakkında da caridir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 5 — Bu kanun mucibince verilecek tazminatın şerait, miktar ve tarzı tevzii bir nizamname ile tayin edilir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

9 — İnşa olunacak Nafia Vekâleti binası hakkında $\frac{1}{486}$ numaralı kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası [1]

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında mü-talea yoktur. Maddelere geçilmesini kabul edenler... Etmiyenler..., kabul edilmiştir.

Ankarada inşa edilecek Nafia Vekâleti binası hakkında kanun

MADDE 1 — Ankarada inşa olunacak Nafia Vekâleti binası için üç sene de tediyeler olunmak ve her sene tediyeler olunacak miktarı o sene bütçesine konulmak üzere yediyüz bin liraya kadar taahhüdât icrasına Nafia Vekili memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir.

[1] 211 numaralı matbuu zaptın sonuna merbuttur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler kabul edilmiştir..

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Maliye ve Nafia Vekilleri memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini tayini esami-ile reyinize arz ediyorum.

Efendim, ruznamede tap ve tevzi edilmemiş küçük bir iki kanun vardır. Müsaade buyurursanız bunları şimdi müzakere edelim. Bunlar şunlardır:

(1929 bütçe kanununa merbut (D) cetvelinde bazı tashihat icrası, Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki kanuna merbut (1) numaralı cetvelde tashihat icrası, 24 mayıs 1929 tarihli askerî memurlar kanunu ile zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanuna bazı hükümler tezyili kanunlarıdır. Bunların şimdi ve müstacelen müzakere sini münasip görmüyormusunuz efendim ? (Kabul sesleri) Şimdi ve müstacelen müzakere edilmesini kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

10 — Bütçe Encümeninin, Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki kanuna müzeyyel $\frac{2}{96}$ numaralı kanun teklifi ve mezkûr encümen mazbatası

RİYASETİ CFLİLEYE

Ahiren Meclisi Âlinin kabulüne iktiran eden Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki kanun ile zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanunda cüz'î bazı tebeddülât icrasına lüzum görülerek birincisinde yedinci ve sekizinci derecelerin tevhitile bu iki derece yerine yeni bir yedinci derece ihtası ve buna 55 lira maaşı aslı tahsisi ve sekizinci derecenin kalkması neticesi olarak müteakıp dereceler numaraların da ona göre tebdili ve numaraları değişecek derecelere ait olmak üzere mevzu hükümler muhafaza edilmekle beraber kanununda ve merbutu cetvellerde buna göre tashihat yapılması ve zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanuna merbut cetvelin yedinci derecesine ait maaşı aslinin de kezalik birinci kanunda yapılan tadilat ile mütenazır bulundurulmasını teminen 55 şe iblağı encümenimizce tensip edilerek ona göre kanunlara müzeyyel iki kanun lâyiha-

si ihzar olunmuş ve müstacelen ve tercihan müzakerelerine müsaade buyurulmak istirhamile Heyeti Celileye arzına karar verilmiştir .

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen varmı ? (*Hayır sesleri*) Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir .

Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki kanuna **müzeyyel kanun**

MADDE 1 — Devlet memurları maaşatı -nın tevhit ve teadülüne dair kanuna merbut (1) numaralı cetveldeki yedinci ve sekizinci dereceler birleştirilerek yedinci dereceye (55) lira maaş aslı tahsis olunmuş ve dokuzuncu -dan itibaren bütün derece numaraları ona göre tadil edilmiştir .

Birinci fıkraya tevfikan kanun metninde ve merbutlarında icap eden tashihat yapılmakla beraber eski numaralara göre dokuzuncu ve bundan sonraki her derece için kanunda mevzu ahkâm muhafaza olunur .

Reis — Mutalea varmı efendim? Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir .

MADDE 2 — Bu kanun 1 eylül 1929 tarihinden muteberdir .

Reis — Maddeyi kabul edenler .. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir .

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur .

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir .

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir .

11 — Bütçe Encümeninin, zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanuna müzeyyel $\frac{2}{100}$ numaralı kanun teklifi ve mezkûr Encümen mazbatası

Reis — Bu kanunun mazbatası demin okunmuştu. Hey'eti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı ? Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler. Kabul edilmiştir .

Zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanuna **müzeyyel kanun**

MADDE 1 — Zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanuna merbut cetvelde yedinci derece hizasında yazılı maaşı aslı miktarı (55) lira olmak üzere tesbit edilmiştir .

Reis — Maddéyi reye arz ediyorum kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir .

MADDE 2 — Bu kanun 1 eylül 1929 tarihinden muteberdir .

Reis — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir .

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Millî Müdafaa, Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur .

Reis — Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir .

Kanunun hey'eti umumiyesini kabul edenler. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir .

12 — Bütçe Encümeninin, 24 mayıs 1929 tarih ve 1455 numaralı askerî memurlar kanununa müzeyyel $\frac{2}{101}$ numaralı kanun teklifi ve mezkûr encümen mazbatası

Reis — Mazbata okunacaktır.
RİYASETİ CELİLEYE

Askerî memurlar kanununun meriyet tarihine zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanunun meriyeti tarihi arasında mütabakat olmaması yüzünden askerî memurlar maaşatının sureti itasında müşkülât hasıl olacağı encümenimizce ahiren icra kılınan tetkikat neticesinde anlaşıldığından askerî memurlar kanununun meriyete ait maddesine maaş hükümlerinin zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki kanunun meriyeti tarihine kadar şekli sabıkında devam edeceğini tasrihan bir fıkra ilâvesi lüzumlu görülmüş ve bu maksatla askerî memurlar kanununa zeylen hazırlanan lâyihanın müstacelen ve tercihan müzakeresine müsaade buyurulmak istirhamile Hey'eti Celileye arzına karar verilmiştir .

Reis — Efendim, kanunun hey'eti umumiyesi hakkında söz isteyen varmı? (*Hayır sesleri*) Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir .

24 mayıs 1929 tarih ve 1455 numaralı askerî memurlar kanununa müzeyyel kanun

MADDE 1 — 24 mayıs 1929 tarih ve 1455 numaralı askerî memurlar kanununun 12 inci maddesine aşağıdaki fıkra tezyil edilmiştir:

(Ancak maaşa ait hükümlerin tatbiki zabitan ve askerî memurlar maaşatı hakkındaki 24 mayıs 1929 tarih ve 1453 numaralı

kanunun meriyeti tarihinden başlar. Ve o tarihe kadar askerî memurlar maaşatı hakkında eski ahkâm cereyan eder.)

Reis — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir.

Reis — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Millî Müdafaa, Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

Reis — Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kanunun heyeti umumiyesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13 — *Bütçe Encümeninin, 1929 senesi bütçe kanununa merbut D cetvelinde bazı tashihat yapılmasına dair $\frac{2}{102}$ numaralı kanuu teklifi ve mezkûr encümen mazbatası*

Reis — Efendim, mazbata okunacaktır :
RİYASETİ CELİLEYE

Orman Mektebi Âlisi 1929 senesi ücreti şehriye kadrosunda vaki bir hatanın tashihi zımında tanzim kılınan lâiyhayı kanuniye hey'eti umumiyeye arz olunur.

Reis — Hey'eti umumiyesi hakkında söz istiyen varmı ? Maddelere geçilmesini kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

1929 Bütçe kanununa merbut (D) cetvelinde bazı tashihat icrasına dair kanun

MADDE 1 — 1929 senesi bütçe kanununa merbut (D) cetvelinde orman mektebi kadrosunda muharrer (4) labratuvar şefinin ücreti (50) lira olarak tashih olunmuştur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir .

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Kabul etmeyenler ... Kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükûmünü icraya Maliye Vekili memurdur.

Reis — Maddeyi kabul edenler ... Etmeyenler... Kabul edilmiştir .

Kanunun heyeti umumiyesini tayini esami ile reye arz ediyorum .

Efendim tayini esami ile reiyinize arzedilen lâiyhalara rey vermeyen zevat varsa lütfen reylerini versinler . Âra istihsalı hitam bulmuştur.

Rey'lerin neticesini arz ediyorum:

1929 senesi bütçe kanununa merbut [D] cetvelinde bazı tashihat icrasına dair kanuna kabul etmek suretile 180 zat rey vermiştir.

Muamele tamamdır, Binaenaleyh kanun 180 reyle kabul edilmiştir.

İnşa olunacak Nafia Vekâleti hakkındaki kanuna,kabul etmek suretile 162 zat rey vermiştir. Muamele tamamdır. Binaenaleyh kanun 162 reyle kabul edilmiştir.

Şehir ve köy yatı mektepleri 1929 malî senesi bütçesi hakkındaki kanuna 159 zat, kabul etmek suretile rey vermiştir. Binaenaleyh kanun 159 reyle kabul edilmiştir.

Demir yollar ve limanlar ile su işleri için 240 milyon liralık tahsisat verilmesi hakkındaki kanuna 225 zat kabul etmek suretile rey vermiştir. Kanun 225 reyle kabul edilmiştir.

Yarın saat 14 te içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Kapanma saati : 16,20

1929 bütçe kanununa merbut D cetvelinde bazı tashihat icrasına dair kanunun neticeî arası

(Kanun kabul edilmiştir)

Âza adedi : 316
 Reye iştirak edenler : 180
 Kabul edenler : 180
 Reddedenler : 0
 Müstenkifler : 0
 Reye iştirak etmeyenler : 133
 Münhal : 3

[Kabul edenler]

Adana
 Hilmi B.
 kadri B.
Afyon Kara hisar
 Ali B.
 Haydar B.
 İzzet Ulvi B.
 Musa Kâzım B.
Aksaray
 Besim Atalay B.
 Kâzım B.
Amasya
 Esat B.
 İsmail Hakkı B.
 Nafiz B.
Antalya
 Hasan Sıdkı B.
Ankara
 Ali B.
 Halit Ferit B.
 Rifat B.
 Şakir B.
 Talat B.
Artvin
 Asım B.
 Memet Ali B.
Aydın
 Emin Fikri B.
 Tahsin B.
Balıkesir
 Ali Şuuri B.
 Emin B.
 Fahrettin B.
 Hayrettin B.
 İsmail Hakkı B.
 Memet Akif B.
 Memet Cavit B.

Osman Niyazi B.
 Sadık B.
Bayezit
 İhsan B.
 Halit B.
 Şefik B.
Bilecik
 Asaf B.
 İbrahim B.
 Rasim B.
Bitlis
 Muhittin B.
Bolu
 Dr. Emin Cemal B.
Burdur
 Salih Vahit B.
Bursa
 Ahmet münür B.
 Bakteriyolok Refik B.
 Dr. Şefik Lütfi B.
 Esat B.
 Mustafa Fehmi B.
 Refet B.
Cebelibereket
 Naci pş.
Çanakkale
 Memet B.
 Samih Rifat B.
 Şükrü B.
Çankırı
 Mustafa abdülhalik B.
 Rifat B.
 Ziya B.
Çorum
 Dr. Mustafa B.
 Münür B.
 Ziya B.

Denizli
 Dr. Kâzım B.
 Haydar Rüştü B.
 Yusuf B.
Diyarbakir
 İshak Refet B.
 Kâzım pş.
 Ruştü B.
Edirne
 Zeki Mesut B.
Elaziz
 Fazıl Ahmet B.
 Hasan Tahsin B.
 Hüseyin B.
 Mustafa B.
 Nakittin B.
Erzincan
 Abdülhak B.
 Aziz Samih B.
Erzurum
 Asım B.
 Dr. Ahmet Fikri B.
 Nafiz B.
Eskişehir
 Dr. İsmail Besim Pş.
 Sait B.
Gazi Ayıntap
 Ahmet Remzi B.
 Ferit B.
 Şahin B.
Giresun
 Hacim Muhittin B.
 Kâzım B.
 Şevket B.
 Tahir B.
Gümüşane
 Halil Nihat B.

Şevket B.
Hakâri
 İbrahim B.
İçel
 Emin B.
 Hakkı B.
Izmir
 Ahmet Enver B.
 Hüseyin B.
 Münür B.
Isparta
 Hakim Rıza B.
 Hüseyin Hüsnü B.
 İbrahim B.
Istanbul
 Dr. Nureddin Ali B.
 İhsan Pş.
 Ziyaettin B.
Kars
 Baha Tali B.
 Dr. Sadrettin B.
 Faik B.
 Halit B.
Kastamonu
 Ali Rıza B.
 Cemal B.
 Hasân Fehmi B.
 Memet Fuat B.
 Refik B.
Kayseri
 Ahmet Hilmi B.
 Dr. Burhanettin B.
 Hasan Ferit B.
 Reşit B.
Kurklareli
 Dr. Fuat B.

Kırşehir
Lutfi Müfit B.
Kocaeli
İbrahim B.
Kemalettin B.
Kılıç oğlu Hakkı B.
Rağıp B.
Konya
Ahmet Hamdi B.
Hüsnü B.
Kâzım Hüsnü B.
Mustafa B.
Musa Kâzım B.
Nevzat B.
Tevfik fikret B.
Zühtü B.
Kütahya
İbrahim B.
İsmail Hakkı B.
Rağıp B.
Malatya
Abdülmuttalip B.
Dr. Hilmi B.
Dr. Fazıl Berki B.

Vasf B.
Manisa
Akif B.
Kâni B.
Kemal B.
Osman B.
Yaşar B.
Mardin
Abdürrezzak B.
Ali Rıza B.
İrfan Ferit B.
Mersin
Hakkı B.
Muğla
Nuri B.
Niğde
Galip B.
Halit B.
Ordu
H. Fahri B.
Hamdi B.
Recai B.
Şevket B.

Rize
Ali B.
Samsun
Adil B.
Dr. Asım B.
Ethem B.
Nusrat Sadullah B.
Siirt
Halil Hulki B.
Sinop
Refik İsmail B.
Sivas
İbrahim Alâettin B.
Rahmi B.
Şemsettin B.
Ziyaettin B.
Ş. Karahisar
İsmail B.
Memet Emin B.
Tevfik B.
Tekirdağı
Cemil B.
Tokat
Bekir Lutfi B.

Hüseyin Hüsnü B.
Mustafa Vasfi B.
Süreyya Tevfik B.
Trabzon
Ali beci B.
Arif B.
Urfa
Dr. Refet B.
Mahmut B.
Refet B.
Van
Hakki B.
Münip B.
Yozgat
Avni B.
Hamdi B.
Tahsin B.
Zonguldak
Celâl Sahir B.
Halil B.
Hüsnü B.
Memet Nazif B.
Rifat B.

Reye iştirak etmeyenler

Adana
Kemal B.
Zamir B.
Afyon Karahisar
İzzet B.
Ruşen Eşref B.
Aksaray
Neşet B.
Antalya
Ahmet Saki B.
Dr. Cemal B.
Rasih B.
Süleyman Şevket B.
Ankara
Gazi Mustafa Kemal Pş.
(Rs. C.)
İhsan B.
Sami B.
Aydın
Dr. Reşit Galip B.
Dr. Mazhar B.
Mitat B.

Balıkesir
Kâzım Pş. (Rs.)
Bitlis
İlyas Sami B.
Mühiddin Nami B.
Bolu
Cevat Abbas B.
Falih Rifkı B. (İ. A.)
Şükrü B.
Bordur
Mustafa Şeref B.
Bursa
Asaf B.
Muhlis B.
Senih B.
Cebelibereket
Ali Rıza B.
Avni Pş.
Çanakkale
Ziya Gevher B.
Çankırı
Talat B.

Çorum
İsmail Kemal B.
İsmet B.
Denizli
Emin aslan B.
Mazhar Müfit B.
Necip Ali B.
Diyaribekir
Zekâi B.
Edirne
Faik B.
Hasan Hayrı B.
Şakir B.
Erzincan
Saffet B.
Erzurum
Aziz B.
Nafi Atuf B.
Necip Asım B.
Tahsin B.
Eskişehir
Ali Ülvi B.
Emin B.

Gazi Ayıntap
Ali Cenani B.
Kılıç Ali B.
Reşit B.
Giresun
Hakkı Tarık B.
Gümüşane
Cemal Hüsnü B.
Hasan Fehmi B.
İzmir
Dr. Tevfik Rüştü B. [V.]
Kâmil B.
Mahmut Esat B. [V.]
Mahmut Celâl B.
Mustafa Rahmi B. [V.]
Osmanzade Hamdi B.
Saraçoğlu Şükrü B. [V.]
Vasif B.
İsparta
Mükerrerem B.
İstanbul
Abdülhak Hamit B.
Ahmet Rasim B.

Akçuraoğlu Yusuf B.
Dr. Hakkı Şinasi Pş.
Dr. Refik B. [V.]
Edip Servet B.
Fuat B.
Hamdi B.
Hamdullah Subhu B.
Haydar B.
Hüseyin B.
Süreyya Pş.
Tevfik Kâiml B.
Kars
Ağaoğlu Ahmet B.
Kastamonu
Velet B.
Kayseri
Dr. Halit B.
Kırklareli
Memet Nahit B.
Şevket B.
Kırşehir
Hazim B.
Yahya Galip B.
Kocaeli
İbrahim Süreyya B.

Reşit Saffet B.
Salâhaddin B.
Konya
Fuat B.
Naim Hazim B.
Refik B.
Kütahya
Cevdet B.
Niyazi Asım B.
Nuri B.
Recep B. [V.]
Malatya
İsmet Pş. (Bş. V.)
Mahmut Nedim B.
Manisa
Bahri B.
Dr. Saim B.
Mustafa Fevzi B.
Maraş
Abdulkadir B.
Memet B.
Mitat B.
Nurettin B.
Mardin
Nuri B.

Yakup Kadri B.
Mersin
Ali Münif B.
Muğla
Ali Nazmi B.
Şükrü Kaya B. [V.]
Yunus Nadi B.
Niğde
Ata B.
Faik B.
Ordu
İsmail B.
Rize
Akif B.
Atif B.
Esat B.
Fuat B.
Hasan Cavit B.
Samsun
Ali Rana B.
Avni B.
Siirt
Mahmut B.
Sinop
Recep Zühtü B.

Yusuf Kemal B.
Sivas
Necmettin Sadık B.
Rasim B.
Remzi B.
Tekirdağ
Celâl Nuri B.
Faik B.
Tokat
Şevki B.
Trabzon
Abdullah B.
Daniş B.
Hasan B. (R.V.)
Nebizade Hamdi B.
Süleyman Sırrı B.
Şefik B.
Urfa
Ali Saip B.
Ferit Celâl B.
Yozgat
Salih B.
Süleyman Sırrı B.
Zonguldak
Ragıp B.

İnşa olunacak Nafia Vekâleti binası hakkındaki kanunun neticesi arası
(Kanun kabul edilmiştir)

Âza adedi :	316
Reye iştirak edenler :	162
Kabul edenler :	162
Rettedenler :	0
Müstenkifler :	0
Reye iştirak etmeyenler :	151
Münhaller :	3

[Kabul edenler]

Adana
Hilmi B.
Kadri B.
Afyon kara hisar
Ali B.
Haydar B.
İzzet Ulvi B.
Musa kâzım B.
Aksaray
Besim Atalay B.

Kâzım B.
Amasya
Esat B.
İsmail Hakkı B.
Nafiz B.
Antalya
Hasan Sıdkı B.
Ankara
Ali B.
İhsan B.

Rifat B.
Şakir B.
Talat B.
Artvin
Asım B.
Memet Ali B.
Aydın
Tahsin B.
Balıkesir
Ali Şuuri B.

Emin B.
Fahrettin B.
Hayrettin B.
İsmail Hakkı B.
Memet Cavit B.
Osman Niyazi B.
Sadık B.
Bayezit
İhsan B.
Halit B.

Şefik B. <i>Bilecik</i>	Nakittin B. <i>Erzincan</i>	Memet fuat B.	<i>Niğde</i>
Asaf B.	Abdülhak B.	Refik B. <i>Kayseri</i>	Galip B.
Rasim B. <i>Bitlis</i>	Aziz Samih B. <i>Erzurum</i>	Ahmet Hilmi B.	Halit B.
İlyas Sami B.	Dr. Ahmet Fikri B.	Dr. Burhanettin B.	<i>Ordu</i>
Muhittin B. <i>Bolu</i>	Nafiz B. <i>Eskişehir</i>	Hasan Ferit B.	H. Fahri B.
Dr. Emin Cemal B. <i>Burdur</i>	Dr. İsmail Besim Pş.	Reşit B. <i>Kırklareli</i>	Hamdi B.
Salih Vahit B. <i>Bursa</i>	Sait B. <i>Gazi Ayıntap</i>	Dr. Fuat B. <i>Kırşehir</i>	Recai B.
Ahmet Münür B.	Ferit B.	Lutfi Müfit B. <i>Kocaeli</i>	Şevket B.
Bakteriyolok Refik B.	Şahin B. <i>Giresun</i>	İbrahim B.	<i>Samsun</i>
Dr. Şefik Lütfi B.	Hacim Muhittin B.	Kemalettin b.	Dr. Asım B.
Esat B.	Kâzım B.	Kılıçoğlu Hakkı B.	Nusrat sadullah B.
Muhlis B.	Şevket B.	Rağıp B. <i>Konya</i>	<i>Siirt</i>
Mustafa Fehmi B.	Tahir B. <i>Gümüşane</i>	Ahmet Hamdi B.	Halil Hulki B.
Refet B. <i>Cebelibereket</i>	Halil Nihat B.	Hüsnü B.	<i>Sinop</i>
Naci Pş. <i>Çanakkale</i>	Şevket B. <i>Hakâri</i>	Kâzım Hüsnü B.	Refik İsmail B.
Samih Rifat B.	İbrahim B. <i>İçel</i>	Mustafa B.	<i>Sivas</i>
Şükrü B. <i>Çankırı</i>	Emin B.	Nevzat B.	İbrahim Alâettin B.
Mustafa Abdülhalik B.	Hakkı B. <i>İzmir</i>	Tevfik fikret B.	Remzi B.
Rifat B.	Ahmet Enver B.	Zühtü B. <i>Kütahya</i>	Şemsettin B.
Ziya B. <i>Çorum</i>	Hüseyin B.	İbrahim B.	Ziyaettin B.
Münür B.	Münür B. <i>Isparta</i>	İsmail Hakkı B.	<i>Ş. Kara Hisar</i>
Ziya B. <i>Denizli</i>	Hakim Rıza B. <i>Istanbul</i>	Niyazi Asım B. <i>Malatya</i>	Ismail B.
Dr. Kâzım B.	Hamdi B.	Abdülmuttalip B.	Tevfik B.
Haydar Rüştü B.	Dr. Nurettin Ali B.	Dr. Hilmi B.	<i>Tekirdağ</i>
Yusuf B. <i>Diyaribekir</i>	Ziyaettin B. <i>Kars</i>	Dr. Fazıl Berki B.	Cemil B.
İshak Refet B.	Baha Tali B.	Vasıf B. <i>Manisa</i>	<i>Tokat</i>
Kâzım Pş.	Dr. Sadrettin B.	Akif B.	Bekir Lütfi B.
Ruştü B. <i>Edirne</i>	Faik B.	Kâni B.	Hüseyin Hüsnü B.
Zeki Mesut B. <i>Elaziz</i>	Halit B. <i>Kastamonu</i>	Kemal B.	<i>Trabzon</i>
Fazıl Ahmet B.	Cemal B.	Osman B.	Ali Becil B.
Hasan Tahsin B.	Ali Rıza B.	Yaşar B. <i>Mardin</i>	Arif B.
Hüseyin B.	Hasan Fehmi B.	Abdürrezzak B.	Daniş B.
Mustafa B.	Memet Akif B.	İrfan Ferit B. <i>Mersin</i>	<i>Urfa</i>
		Hakkı B. <i>Muğla</i>	Dr. Refet B.
		Nuri B.	Mahmut B.
			Refet B.
			<i>Yozgat</i>
			Avni B.
			Hamdi B.
			Tahsin B.
			<i>Zonguldak</i>
			Celâl Sahir B.
			Halil B.
			Hüsnü B.
			Memet Nazif B.
			Rifat B.

Reye iştirak etmeyenler

Adana
kemal B.
Zamir B.
Afiyon kara hisar
İzzet B.
Rüşen Eşref B.
Aksaray
Neşet B.
Antalya
Ahmet Sakı B.
Doktor Cemal B.
Rasih B.
Süleyman Şevket B.
Ankara
Gazi Mustafa Kemal Pş.
[Rs. C.]
Halit Ferit B.
Sami B.
Aydın
Emin fikri B.
Dr. Reşit Galip B.
Dr. Mazhar B.
Mitat B.
Balıkesir
Kâzım Pş. [Rs.]
Bitlicik
İbrahim B.
Bitlis
Muhiddin Nami B.
Bolu
Cevat Abbas B.
Falih Rifkı B. [İ. A]
Şükrü B.
Bordur
Mustafa Şeref B.
Bursa
Asaf B.
Senih B.
Cebelibereket
Ali Rıza B.
Avni Pş
Çakırı
Memet B.
Ziya Gevher B.
Çanakkale
Talat B.
Çorum
Dr. Mustafa B.

İsmail kemal B.
İsmet B.
Denizli
Emin Aslan B.
Mazhar Müfit B.
Necip Ali B. [İ. A.]
Diyarbakır
Zekâyi B.
Edirne
Faik B.
Hasan Hayri B.
Şakir B.
Erzincan
Saffet B.
Erzurum
Asım B.
Aziz B.
Nafi Atuf B.
Necip Asım B.
Tahsin B.
Eskişehir
Ali Ülvi B.
Emin B.
Gazi Ayıntap
Ahmet Remzi B.
Ali Cenani B.
Kılıç Ali B.
Reşit B.
Giresun
Hakkı Tarık B.
Gümüşane
Cemal Hüsnü B. [V.]
Hasan Fehmi B.
İzmir
Vasıf B.
Dr. Tevfik Rüştü B. [v.]
Kâmil B.
Mahmut Esat B. [V.]
Mahmut Celâl B.
Mustafa Rahmi B. [V.]
Osmanzade Hamdi B.
Saraçoğlu Şükrü B.
İsparta
Hüseyin Hüsnü B.
İbrahim B.
Mükerrem B.
İstanbul
Abdülhak Hamit B.

Ahmet Rasim B.
Akçoraoğlu Yusuf B.
Dr. Hakkı Şinasi Pş.
Dr. Refik B. [V.]
Edip Servet B.
Fuat B.
Hamdullah Suphu B.
Haydar B.
Hüseyin B.
İhsan Pş.
Süreyya Pş.
Tevfik Kâmil B.
Kars
Agaoğlu Ahmet B.
Kastamonu
Ali Rıza B.
Velet B.
Kayseri
Dr. Halit B.
Kırklareli
Memet Nahit B.
Şevket B.
Kırşehir
Hazim B.
Yahya Galip B.
Kocaeli
İbrahim Süreyya B.
Reşit Saffet B.
Salâhattin B.
Konya
Fuat B.
Musa Kâzım B.
Naim Hazim B.
Refik B.
Kütahya
Cevdet B.
Nuri B.
Rağıp B.
Recep B. [V.]
Malatya
İsmet Pş. [Bş. V.]
Mahmut Nedim B.
Manisa
Bahri B.
Dr. Saim B.
Mustafa Fevzi B.
Maras
Abdülkadir B.

Memet B.
Mitat B.
Nureddin B.
Mardin
Ali Rıza B.
Nuri B.
Yakup Kadri B.
Mersin
Ali Münif B.
Muğla
Ali Nazmi B.
Şükrü Kaya B. [V.]
Yunus Nadi B.
Niğde
Ata B.
Faik B.
Ordu
İsmail B.
Rize
Akif B.
Ali B.
Atıf B.
Esat B.
Fuat B.
Hasan Cavit B.
Samsun
Adil B.
Ali Rana B.
Avni B.
Ethem B.
Siiirt
Mahmut B.
Sinop
Recep Zühtü B.
Yusuf Kemal B.
Sivas
Necmettin Sadık B.
Rahmi B.
Rasim B.
Ş. Karahisar
Memet Emin B.
Tekirdağı
Celâl Nuri B.
Faik B.
Tokat
Mustafa Vasfi B.
Süreyya Tevfik B.
Şevki B.

Trabzon
Abdullah B.
Hasan B. [Rs. V.]
Nebizade Hamdi B.

Süleyman Sırrı B.
Şefik B.
Urfa
Ali Saip B.

Ferit Celâl B.
Van
Hakkı B.
Münip B.

Yozgat
Salih B.
Süleyman Sırrı B.
Zonguldak
Rağıp B.

Şehir ve Köy yatı mektepleri 1928 mali senesi bütçesi hakkındaki kanunun neticel arası

[Kanun kabul edilmiştir]

Âza adedi : 316
Reye iştirak edenler : 159
Kabul edenler : 159
Reddedenler : 0
Müstenkifler : 0
Reye iştirak etmeyenler : 154
Münhaller : 3

[Kabul edenler]

Adana
Kadri B.
Afyon Karahisar
Ali B.
İzzet Ulvi B.
Musa Kâzım B.
Aksaray
Besim Atalay B.
Amasya
Esat B.
İsmail Hakkı B.
Nafiz B.
Antalya
Hasan Sıdkı B.
Ankara
Ali B.
Rifat B.
Şakir B.
Talat B.
Artvin
Asım B.
Memet Ali B.
Aydın
Emin Fikri B.
Tahsin B.
Balıkesir
Ali Şuuri B.
Emin B.
Fahrettin B.

Hayrettin B.
İsmail Hakkı B.
Memet Akif B.
Memet Cavit B.
Sadık B.
Bayazıt
İhsan B.
Halit B.
Şefik B.
Bilecik
Asaf B.
İbrahim B.
Rasim B.
Bolu
Dr. Emin Cemal B.
Burdur
Salih Vahit B.
Bursa
Ahmet Münür B.
Bakteriyolok Refik B.
Dr. Şefik Lutfi B.
Esat B.
Mustafa Fehmi B.
Refet B.
Cebelibereket
Naci Pş.
Çanakkale
Memet B.
Samih Rifat B.

Çankırı
Rifat B.
Ziya B.
Çorum
Dr. Mustafa B.
Münür B.
Ziya B.
Denizli
Dr. Kzim B.
Haydar Rüştü B.
Yusuf B.
Diyarbakır
İshak Refet B.
Kâzım Pş
Rüştü B.
Edirne
Zeki Mesut B.
Elaziz
Fazıl Ahmet B.
Hasan Tahsin B.
Hüseyin B.
Mustafa B.
Nakittin B.
Erzincan
Abdülhak B.
Erzurum
Asım B.
Dr. Ahmet Fikri B.
Nafiz B.

Eskişehir
Dr. İsmail Besim Pş.
Sait B.
Gazi Ayıntap
Ferit B.
Şahin B.
Giresun
Hacim Muhittin B.
Kâzım B.
Şevket B.
Tahir B.
Gümüşane
Halil Nihat B.
Şevket B.
Hakâri
İbrahim B.
İçel
Emin B.
Hakkı B.
İzmir
Ahmet Enver B.
Hüseyin B.
Münür B.
Isparta
Hakim Rıza B.
İbrahim B.
İstanbul
Dr. Nurettin Ali B.
İhsan Pş.

Ziyaettin B.
Kars
Baha Tali B.
Dr. Sadrettin B.
Faik B.
Halit B.
Kastamonu
Ali Rıza B.
Cemal B.
Memet Fuat B.
Refik B.
Kayseri
Ahmet Hilmi B.
Dr. Burhanettin B.
Hasan Ferit B.
Reşit B.
Kırklareli
Dr. Fuat B.
Kırşehir
Lutfi Müfit B.
Kocaeli
İbrahim B.
Kılıçoğlu Hakkı B.
Ragıp B.
Konya
Ahmet Hamdi B.

Hüsnü B.
Kâzım Hüsnü B.
Mustafa B.
Musa Kâzım B.
Nevzat B.
Tevfik Fikret B.
Zühtü B.
Kütahya
İbrahim B.
İsmail Hakkı B.
Malatya
Abdülmuttalip B.
Dr. Hilmi B.
Dr. Fazıl Berki B.
Vasıf B.
Manisa
Akif B.
Kâni B.
Kemal B.
Osman B.
Yaşar B.
Mardin
Abdürrezzak B.
İrfan Ferit B.
Mersin
Hakkı B.

Mağla
Nuri B.
Niğde
Galip B.
Ordu
H. Fahri B.
Hamdi B.
Recai B.
Şevket B.
Rize
Ali B.
Samsun
Dr. Asım B.
Ethem B.
Nusrat Sadullah B.
Siirt
Halil Hulki B.
Sinop
Refik İsmail B.
Sivas
İbrahim Alâettin B.
Rahmi B.
Şemsettin B.
Ziyaettin B.
Ş. Karahisarı
İsmail B.

Tevfik B.
Tekirdağı
Cemil B.
Tokat
Bekir Lutfi B.
Hüseyin Hüsnü B.
Mustafa Vasfi B.
Süreyya Tevfik B.
Trabzon
Ali Becil B.
Arif B.
Urfa
Dr. Refet B.
Mahmut B.
Refet B.
Yozgat
Avni B.
Hamdi B.
Tahsin B.
Zonguldak
Halil B.
Hüsnü B.
Memet Nazif B.
Rifat B.

Reye iştirak etmeyenler

Adana
Hilmi B.
Kemal B.
Zamir B.
Afyon Karahisar
Haydar B.
İzzet B.
Ruşen Eşref B.
Aksaray
Kâzım B.
Neşet B.
Antalya
Ahmet Saki B.
Dr. Cemal B.
Rasih B.
Süleyman Şevket B.
Ankara
Gazi Mustafa Kemal
Pş. [Rs. C.]
Halit Ferit B.
İhsan B.

Sami B.
Aydın
Dr. Reşit Galip B.
Dr. Mazhar B.
Mitat B.
Balıkesir
Kâzım Pş. (Rs.)
Osman Niyazi B.
Bitlis
İlyas Sami B.
Muhittin B.
Mühittin Nami B.
Bolu
Cevat Abbas B.
Falih Rıfki B. (İ. A.)
Şükrü B.
Burdur
Mustafa Şeref B.
Bursa
Asaf B.
Muhlis B.

Senih B.
Cebelibereket
Ali Rıza B.
Avni Pş.
Çanakkale
Şükrü B.
Ziya Gevher B.
Çankırı
Mustafa Abdülhalik B.
Talat B.
Çorum
İsmail Kemal B.
İsmet B.
Denizli
Emin Arslan B.
Mazhar Müfit B.
Necip Ali B.
Diyarbakır
Zekâi B.
Edirne
Faik B.

Hasan Hayri B.
Şakir B.
Erzincan
Aziz Samih B.
Saffet B.
Erzurum
Aziz B.
Nafi Atuf B.
Necip Asım B.
Tahsin B.
Eskişehir
Ali Ulvi B.
Emin B.
Gazi Ayıntap
Ahmet Remzi B.
Ali Cenani B.
Kılıç Ali B.
Reşit B.
Giresun
Hakkı Tarık B.

Öümüşhane

Cemal Hüsnü B.
Hasan Fehmi B.

Izmir

Dr. Tevfik Rüştü B. [V.]
Kâmil B.
Mahmut Esat B. [V.]
Mahmut Celal B.
Mustafa Rahmi B. [V.]
Osmanzade Hamdi B.
Saracoğlu Şükrü B.
Vasıf B.

Isparta

Hüseyin Hüsnü B.
Mükerrem B.

Istanbul

Abdülhak Hamit B.
Ahmet Rasim B.
Akçora oğlu Yusuf B.
Dr. Hakkı Şinasi Pş.
Dr. Refik B. (V.)
Edip Servet B.
Fuat B.
Hamdi B.
Hamdullah Suphı B.
Haydar B.
Hüseyin B.
Süreyya Pş.
Tevfik Kâmil B.

Kars

Ağaoğlu Ahmet B.
Kastamonu
Hasan Fehmi B.

Velet B.

Kayseri

Dr. Halit B.

Kırklareli

Memet Nahit B.
Şevket B.

Kırşehir

Hazim B.
Yahya Galip B.

Kocaeli

İbrahim Süreyya B.
Kemalettin B.
Reşit Saffet B.
Salâhettin B.

Konya

Fuat B.
Naim Hazim B.
Refik B.

Kütahya

Cevdet B.
Niyazi Asım B.
Nuri B.
Ragıp B.
Recep B.

Malatya

İsmet Pş. [Bş. V.]
Mahmut Nedim B.

Manisa

Bahri B.
Dr. Saim B.
Mustafa Fevzi B.

Maraş

Abdülkadir B.

Mehmet B.

Mitat B.

Nurettin B.

Mardin

Ali Rıza B.
Nuri B.

Yakup Kadri B.

Mersin

Ali Münif B.

Muğla

Ali Nazmi B.
Şükrü Kaya B. [V.]
Yunus Nadi B.

Niğde

Ata B.
Faik B.
Halit B.

Ordu

İsmail B.

Rize

Akif B.
Atıf B.

Esat B.

Fuat B.

Hasan Cavit B.

Samsun

Adil B.
Ali Rana B.
Avni B.

Sirit

Mahmut B.

Sinop

Recep Zühtü B.

Yusuf Kemal B.

Sivas

Necmettin Sadık B.
Rasim B.
Remzi B.

Ő. Karahisar

Memet Emin B.

Tekirdağı

Celal Nuri B.
Faik B.

Tokat

Şevki B.

Trabzon

Abdullah B.

Daniş B.

Hasan B.

Nebizade Hamdi B.

Süleyman Sırrı B.

Şefik B.

Urfa

Ali Saip B.

Ferit Celal B.

Van

Hakkı B.

Münip B.

Yozgat

Salih B.

Süleyman Sırrı B.

Zsuğuldak

Celal Sahir B.

Ragıp B.

Demir yolları ve limanları ile su işleri için 240 milyon liralık tahsisat verilmesi hakkındaki kanunun neticesi arası

[Kanun kabul edilmiştir]

Âza adedi	: 316
Reye iştirak edenler	: 225
Kabul edenler	: 225
Reddedenler	: 0
Müstenkifler	: 0
Reye iştirak etmeyenler	: 88
Münhal	: 3

[Kabul edenler]

<i>Adana</i>	Emin B.	Şükrü B.	Nafiz B.
Hilmi B.	Fahrettin B.	<i>Çankırı</i>	Tahsin B.
kadri B.	Hayreddin B.	Mustafa Abdülhalik B. V.	<i>Eskişehir</i>
<i>Afyon Kara hisar</i>	İsmail Hakkı B.	Rifat B.	Emin B.
Haydar B.	Memet Akif B.	Talat B.	Dr. İsmail Besim Pş.
İzzet	Memet Cavit B.	Ziya B.	Sait B.
İzzet Ulvü B.	Osman Niyazi B.	<i>Çorum</i>	<i>Gazi ayıntap</i>
Musa Kâzım B.	Sadık B.	Doktor Mustafa B.	Ahmet Remzi B.
<i>Aksaray</i>	<i>Bayezit</i>	Münür B.	Ferit B.
Besim Atalay B.	İhsan B.	Ziya B.	Kılıç Ali B.
Neşet B.	Halit B.	<i>Denizli</i>	Reşit B.
<i>Amasya</i>	Şefik B.	Doktor Kâzım B.	Şahin B.
Esat B.	<i>Bilecik</i>	Haydar Rüştü B.	<i>Giresun</i>
İsmail Hakkı B.	Asaf B.	Mazhar Müfit B.	Hacim Muhittin B.
Nafiz B.	İbrahim B.	Necip Ali B.	Kâzım B.
<i>Antalya</i>	Rasim B.	Yusuf B.	Şevket B.
Doktor Cemal B.	<i>Bitlis</i>	<i>Diyarbakır</i>	Tahir B.
Hasan Sıdkı B.	İlyas Sami B.	İshak Refet B.	<i>Gümüşane</i>
Rasih B.	<i>Bolu</i>	Kâzım pş.	Cemal Hüsnü B. [V.]
Süleyman Şevket B.	Doktor Emin Cemal B.	Rüştü B.	Halil Nihat B.
<i>Ankara</i>	Şükrü B.	<i>Edirne</i>	Hasan Fehmi B.
Ali B.	<i>Burdur</i>	Hasan Hayrı B.	Şevket B.
İhsan B.	Salih Vahit B.	Şakir B.	<i>Hakâri</i>
Rifat B.	<i>Bursa</i>	Zeki Mesut B.	İbrahim B.
Sami B.	Ahmet Münür B.	<i>Elaziz</i>	<i>İçel</i>
Şakir B.	Bakteriyoluk Refik B.	Fazıl Ahmet B.	Emin B.
Talat B.	Doktor Şefik Lütfi B.	Hasan Tahsin B.	Hakkı B.
<i>Artvin</i>	Esat B.	Hüseyin B.	<i>İzmir</i>
Asım B.	Muhlis B.	Mustafa B.	Ahmet Enver B.
Memet Ali B.	Mustafa Fehmi B.	Nakittin B.	Hüseyin B.
<i>Aydın</i>	Refet B.	<i>Erzincan</i>	Münür B.
Emin Fikri B.	Senih B.	Abdülhak B.	<i>Isparta</i>
Doktor Reşit Galip B.	<i>Cebelibereket</i>	Aziz Samih B.	Hakim Rıza B.
Mitat B.	Naci Pş.	<i>Erzurum</i>	Hüseyin Hüsnü B.
Tahsin B.	<i>Çanakkale</i>	Asım B.	İbrahim B.
<i>Balıkesir</i>	Memet B.	Aziz B.	Mükerrerem B.
Ali Şuuri B.	Samih Rifat B.	Doktor Ahmet Fikri B.	

Istanbul
Doktor Nureddin Ali B.
Edip Servet B.
Fuat B.
Hamdi B.
İhsan Pş.
Ziyaettin B.
Kars
Baha Tali B.
Dr. Sadrettin B.
Faik B.
Halit B.
Kastamonu
Cemal B.
Hasan Fehmi B.
Memet Fuat B.
Refik B.
Kayseri
Ahmet Hilmi B.
Doktor Burhanettin B.
Hasan Ferit B.
Kırklareli
Doktor Fuat B.
Mehmet Nahit B.
Şevket B.
Kırşehir
Lutfi müfit B.
Kocaeli
İbrahim B.
İbrahim süreyya B.
Kemalettin B.
Kılıç oğlu Hakkı B.
Rağıp B.
Reşit Saffet B.
Salâhattin B.

Konya
Hüsnü B.
Kâzım Hüsnü B.
Mustafa B.
Musa Kâzım B.
Naim Hazım B.
Nevzat B.
Tevfik fikret B.
Zühdü B.
Kütahya
İbrahim B.
İsmail Hakkı B.
Niyazi Asım B.
Nuri B.
Rağıp B.
Recep B.
Malatya
Abdülmuttalip B.
Dr. Hilmi B.
Dr. Fazıl Berki B.
Vasf B.
Manisa
Akif B.
Doktor Saim B.
Kâni B.
Kemal B.
Osman B.
Yaşar B.
Mardin
Abdürrezzak B.
Ali Rıza B.
İrfan Ferit B.
Yakup Kadri B.
Mersin
Ali Münfi B.

Hakkı B.
Muğla
Nuri B.
Niğde
Ata B.
Faik B.
Halit B.
Ordu
H. Fahri B.
Hamdi B.
İsmail B.
Recai B.
Şevket B.
Rize
Atıf B.
Fuat B.
Samsun
Adil B.
Doktor Asım B.
Ethem B.
Nusrat Sadullah B.
Sirt
Halil Hulki B.
Sinop
Refik İsmail B.
Yusuf Kemal B.
Sivas
İbrahim Alâeddin B.
Rahmi B.
Remzi B.
Şemseddin B.
Ziyaettin B.
Ş. Kara Hisar
İsmail B.
Memet Emin B.

Tevfik B.
tekirdağı
Cemil B.
Tokat
Bekir Lütü B.
Hüseyin Hüsnü B.
Mustafa Vasfi B.
Süreyya Tevfik B.
Şevki B.
Trabzon
Ali Becil B.
Arif B.
Damiş B.
Hasan B. (R.V.)
Nebizade Hamdi B.
Urfa
Doktor Refet B.
Ferit Celâl B.
Mahmut B.
Refet B.
Van
Hakkı B.
Münip B.
Yozgat
Hamdi B.
Süleyman Sırrı B.
Tahsin B.
Zonguldak
Celâl Sahir B.
Halil B.
Hüsnü B.
Memet Nazif B.
Rağıp B.
Rifat B.

Reye iştiark etmiyenler

Adana
kemal B.
Zamir B.
Afyon kara hisar
Ali B.
Ruşen Eşref B.
Aksaray
Kâzım B.
Antalya
Ahmet Saki B.
Ankara
Gazi Mustaf Kemal
Pş. [Rs. C.]

Halit Ferit B.
Aydın
Doktor Mazhar B.
Balıkesir
Kâzım Pş. [R.]
Bitlis
Muhiddin B.
Muhiddin nami B.
Bolu
Cevat Abbas B.
Falih Rıfki B. [İ. A.]

Burdur
Mustafa Şeref B.
Bursa
Asaf B.
Cebelibereket
Ali rıza B.
Avni Pş.
Çanakkale
Ziya Gevher B.
Çorum
İsmail kemal B.
İsmet B.

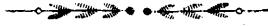
Denizli
Emin Aslan B.
Diyaribekir
Zekâi B.
Edirne
Faik B.
Erzincan
Saffet B.
Erzurum
Nafi Atuf B.
Necip Asım B.

Eskişehir
 Ali Ulvi B.
Gazi Ayıntap
 Ali Cenani B.
Giresun
 Hakki Tarık B.
İzmir
 Dr. Tevfik Rüştü B.[V.]
 Kâmil B.
 Mahmut Esat B. [V.]
 Mahmut Celâl B.
 Mustafa Rahmi B. [V.]
 Osman zade Hamdi B.
 Saraçoğlu Şükrü B.[V.]
 Vasıf B.
İstanbul
 Abdülhak Hamit B.
 Ahmet Rasim B.
 Akçuraoğlu Yusuf B.
 Dr. Hakkı Şinasi Pş.
 Dr. Refik B. [V.]
 Hamdullah Subhu B.

Haydar B.
 Süreyya Pş.
 Tevfik Kâmil B.
Kars
 Ağa oğlu Ahmet B.
Kastamonu
 Ali Rıza B.
 Velet B.
Kayseri
 Doktor Halit B.
 Reşit B.
Kırşehir
 Hazim B.
 Yahya Galip B.
Konya
 Ahmet Hamdi B.
 Fuat B.
 Refik B.
Kütakya
 Cevdet B.
Malatya
 İsmet Pş. [Bş.V.]

Mahmut Nedim B.
Manisa
 Bahri B.
 Mustafa Fevzi B.
Maraş
 Abdülkadir B.
 Memet B.
 Mitat B.
Mardin
 Nuri B.
Muğla
 Ali Nazmi B.
 Şükrü Kaya B.
 Yunus Nadi B.
Niğde
 Faik B.
Rize
 Ali B.
 Esat B.
 Hasan Cavit B.
Samsun
 Ali Rana B.

Avni B.
Sürt
 Mahmut B.
Sinop
 Recep Zühtü B.
Sivas
 Necmeddin Sadık B.
 Rasim B.
Tekirdağı
 Celâl Nuri B.
 Faik B.
Trabzon
 Abdullah B.
 Suleyman Sırrı B.
 Şefik B.
Urfa
 Ali Saip B.
Yozgat
 Avni B.
 Salih B.

Demir yollar ve limanlar ile su işleri için ikiyüz kırk milyon liralık tahsisat verilmesi hakkında ¹/₄₃₃ numaralı kanun lâyihası ve Nafia ve Bütçe Encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelat Müdürlüğü

Şube 1

Sayı ⁶/₁₄₉₂

9-4-929

B.M.M. Yüksek Rreisliğine

Demir yollar ve limanlar ile su işleri için 240 milyon liralık tahsisat verilmesi hakkında Nafia Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 3/4/929 tarihli içtimasında tadilen Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibe mazbatası ile birlikte takdim otunmuştur.

Muktazasının ifa ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederime fendim.

Başvekil

İsmet

Demir yollar inşası ile su işleri için (240) milyon liralık tahsisat talebi hakkındaki kanun lâyihasının esbabı mucibesı

Vatanın, can damarını teşkil eden ana hatları ile dahili ve harici iktisadiyatımızın yükselmesi ve kuvvetlenmesi için lüzumunda tereddüt edilmeyen limanların inşası ve su işlerinin tabiatın lütfuna muhtaç kalınmayacak surette temini Yüksek Meclisin ve onun kıymetli teşvik ve muzaheratına güvenen Cümhuriyet hükümetinin en esası bir umdesidir.

Asırlar süren felâket seneleri yanında dakika addolunacak kadar kısa bir iki sene içinde alınan müsbet neticeler, her müşkülâta katlanarak, her zahmete göğüs gererek, iktiham edilen mesainin hayırlı bir mahsulüdür.

İmparatorluke, Cümhuriyet, son günlerde satın alınmak suretile millileştirilen , Anadolu ve Mersin - Adana hatları da dahil olduğu halde (3748) kilometrelik imtiyazlı demir yolu bırakmıştı. Daha iki, üç senelik kısa bir müddet zarfında (2264) kilometrelik (bu rakamda 346 kilometrelik Erzurum - Sarı kamış dahil değildir) yeni hatların inşası temin edilmiş ve (700) kilometroya yaklaşan ilk safhası işletmeye bile açılmıştır. Önümüzdeki sene içinde bu miktarı, Fevzi Paşa - Pazarcık, Tavşanlı - Balıköy, Ulukışla - Niğde, Irmak - Çankırı, Kayseri- Şarkışla istikametlerinde (400) kilometre daha inzımam edecektir. Ray döşenipte açılması bir az daha geçicecek (200) kilometrelik bir kısım da bu rakamlardan hariçtir. Netice itibarıyla 1934 senesinde bütün bu yollarda tirenler faaliyete başlamış olacağı gibi inşaatın son borçları da ödenmiş bulunacaktır.

Cümhuriyet Hükümetinin devraldığı hatların seksen seneyi bulan bir mazisi olduğu düşünülür, Bundan başka hepsinde ecnebi sermaye damgasının bulunduğu ve mühim bir ekseriyeti için milletin ağır bir teminat yükünü kabul ettiği de mülâhaza olunursa bu kısacık zaman

içinde kendi sermayemiz, kendi bilgimiz ve emeğimizle yaptığımız ve yapmakta olduğumuz işlerin hakiki kıymeti daha iyi anlaşılır.

Demiryolları için Hükümetin istihdaf ettiği birinci merhale bitmiş telakki olunabilir. Fakat, kendisine emanet edilen vazifelerin ehemmiyetini bilen hükümet, mesaisinin bu merhaleden sonra daha büyük bir kudretle başlaması lâzım geldiğini takdir etmektedir.

Birinci merhale sayılan bu işler, ana vatanın feyizli sinesine döşenmesi icap eden damarlara ve bu medeniyet ve refah nehirlerinin döküleceği limanların ucuz, çabuk ve emniyetle iş gören sair techizat ile takviyesi ihtiyacına, o demir yollar o limanları besleyecek toprakları sulamak için göze alınacak zahmetlere nazaran bir mukaddemeden başka bir şey değildir.

Her gün mes'ut semerelerini aldığımız işler bize neticeyi değil, neticeye varmak için lâzım gelen kuvveti vermektedir. Yeni Devlet maddiyat ve maneviyat sahalarında her gün yeni ve açık bir ufka atılmayı şiar edindiğinden, bu yürüyüşün devamı demek olup kuvvetli bir çalışma programından doğan bu kanun lâyihasının tanzimi zarureti hisedilmiş ve evvlece tehiri muvafık görülen işlerin yapılmakta olan birinci merhaledekilerle birlikte yaptırılmasına lüzüm hasıl olmuştur.

bunun için bu gün yapılmakta olanlara zamimeten memleketin bir birinden daha imara muhtaç topraklarında yeniden altı istikamette demir yoluna başlanması zamanının geçikmege tahammülü kalmamıştır.

(70) kilometrelik Filyos - Ereğli (294) kilometrelik Afyon - Antalya, (230) kilometrelik Malatya- Hanlı (Sivas), (83) kilometrelik Diyaribekir -Ergani, (520) kilometrelik Sivas- Erzincan Erzurum ve (255) kilometrelik Adapazari Bolu - Bayındır hatları yapılmakta olan işlerin lüzümlü bir temadisidir. Gerek yapılmasına devam edilen bu günkü hatlar, gerek bu kanunla mezuniyet ve tahsisati istenen demir yolların zaruri bir neticeside şuphe yok ki limanlardır.

Samsundan dahile uzanan yol Anadolunun münbit sahalara ilerledikçe bu limanın yaptırılması her düşüncenin kabul ve teslim ettiği bir hakikat olmuştur.

Kömür hattı olan Filyos yolunun bu farik vasma tamamen sahip olabilmesi için Ereğliye kadar limanı ile birlikte bitmesi icap eder.

Ergani hattı memleketin en zengin bir servet menbaı olan Bakıra vardığı zaman Mersin limanının da, nihayet teferrüata ait işler müstesna olarak, inşa edilmiş olması lâzımdır.

Bundan başka, Karadenizde en bariz bir ihtiyaç şeklinde tecelli eden Trabzun, İnebolu, Amasrada birer dalga kıran inşası da aynı ehemmiyetli düşünülecek mübrem zaruretlere aittir.

Bütün bunlara ilâveten son kurak senelerin lüzumunu ispat ettiği su işlerini bu günden düşünmek suretile; başlanan işlerin fasılaya uğramadan ilerisine devam etmek lâzımdan bulunmuş ve ilk safhası bu kanunla arzedilen umran programı da bu esas dahilinde tanzim kılınmıştır.

Memleketimizin hayat ve inkişafında en mühim amillerden birisini teşkil edecek olan su siyasetinin tahakuku için yapılan ilk umumî tetkikata göre, 19 senede (250) milyon raddesinde bir meblağ sarfi lâzım gelmektedir. İlk on senede tahsisi teklif edilen (100) milyon lira ile ilk hamlede memleketin sıhhati ve iktisadiyatı üzerinde en kısa müddet zarfında, en faydalı semereler verecek olan sahil mıntakalarındaki büyük havzalarla bunların menbalarına tesadüf eden orta Anadolunun mevzii bir çok yerlerindeki su işleri başarılabacaktır.

On sene sonunda bunların mühim bir kısmı bitmiş ve geri kalanların da etütleri ikmal edilmiş bulunacak ve yapılan tetkikata nazaran ırmakların hasar ve tahribatı men edilerek bataklıklar kurutulacak, bazı mahallerde seyri sefain temin edilecek ve on milyon dönüm raddesinde arazi sulanacaktır.

Yukarıda yazılan işler için bugünkü iktisadî şeraite ve görgülere nazaran sulama işleri için balada arzedilen (100) milyondan maada (46) milyonu limanlar, (154) milyonu da demir yollar için olmak üzere (200) milyon liralık daha bir masraf ihtiyarı zarurî görülmektedir. Bundan dolayı lâyihamın birinci ve ikinci maddeleri ile bu miktar tahsisat talep edilmiştir.

Fakat, hakikatte bu tashihatın tamamının yeni bir mezuniyet demek olmadığı da nazarı

dikkatten uzak tutulmamalıdır. Bu kanunla verilen umumî tahsisat arasında evvelce 19 haziran 1927 tarih ve 1094- 1095 numaralı kanunlarla inşalarına mezuniyet verilmiş olan Samsun ve Mersin limanları da dahil olduğu için mezkûr kanunlarla kabul buyrulan (20) milyon liralık tahsisat bu defa iptal edilmektedir. Bundan başka, Ergani - Diyarıbekir ve Filyos - Ereğli hatları ve Ereğli limanı için de yine evvelce 24-2-926, 25-11-926 tarih ve 793, 943 numaralı kanunlarla inşa mezuniyeti alınmıştı. Yalnız tefrik edilmiş olan tahsisatın yetmemesi hasebile istenen bu tahsisatın bir kısmı da şu suretle evvelki mezuniyetlere ait noksan tahsisatın ikmalî mahiyetinde bulunmaktadır.

Bu güne kadar inşası B. M. M. ce kabul edilen demir yolları ve limanların doğurdığı tecrübeler her hat, her liman ve her nafia tesisatı için ayrı ayrı Yüksek Meclisten mezuniyet almakta faide olmandıktan başka bilakis bazı mahzurlar olduğunu isbat etmiştir. Bu cümleden olarak ilk önce yapılması düşünüldüğü hakkında kanunî müsaadesi alınan bir takım hatlardan sonra vazgeçilmiş, güzergâhlar üzerinde değişiklikler lüzumu hissedilmiş hatların şekilleri muhtelif tarihlerde tebeddülata uğramı, nihayet istihsal edilen tahsisatlar çoğalmış veya azalmış, fakat her defasında bu değişmeler ayrı bir kanuna ihtiyaç hasıl etmiştir. Buna binaen istenen bu tahsisatın kullanılacağı demiryollar, limanlar ve su işlerine, kanunun birinci ve ikinci maddeleri ahkâmı dairesinde kalmak şartile, ihtiyaç nisbetinde tevzii ve hatların kanun ile tayin edilen veçhe dahilinde başlangıç noktaları ile uğraklarının tespitinde Hükûmete salâhiyet verilmesi daha muvafık görülerek yaptırılacak işlerin, evvelki kanunlarda olduğu gibi her birine ait tahsisatın tefriki ve hatların şekil ve güzergâhlarının takyidinden çekinilmştir.

Hulâsa, bu kanunla yapılan teklif mahdut bir teklif olmayıp rubu asır devam edecek olan imar siyasetinin yeni bir safhasını teyit mahiyetindedir. Çünkü bu büyük imar siyasetine Cümhuriyetin ilânile beraber başlamış ve Devletin malî vaziyetini bu günlere nazaran daha dar bulunmasına rağmen azimle bu güne kadar muvaffakiyetle devam olunmuştur. Bundan sonra yapılacak işler yeni bir başlangıç olmayıp evvelce atılmış olan geniş ve sağlam temel üzerine o büyük başlangıcın devamından başka bir şey değildir. Bu mutalealara mebni, Hükûmet şimdive kadar devletin inkişafına mütevceh bütün matalibi esirgememiş olan Büyük Meclisten tatbikatın gösterdiği ve göstereceği zaruretlere istinat eden bu talebin terviç edileceği ümidini besler.

Evvelce başlanılan inşaatın bedelleri 1934 senesi nihayetine kadar ödenmek üzere taahhüdât yapılmıştı. Bu sefer yaptırılacak işler bu müddet zarfında başlanılması ve bundan dolayı bir kısım tediyatın bu senelere isabeti tabii ise bütçenin daima nazarı dikkattene uzak tutulmaması icap eden muvazenesi hasebile bu munzam işler tediyatı merkezi sıkletinin müteakıp senelere tahmili zaruridir. Bu itibarla, yeniden istenen tahsisatın evvelki mühletten bir az daha fazla bir zaman uzaması lüzumu teayyün etmiş ve bu müddet de demir yollar ve limanlar için (12) , sulama işleri için (10) sene olarak tahmin edildiğinden kanunun birinci ve ikinci maddeleri ile bu şekilde mezuniyet istenilmiştir. Her sene sarfi icap eden kısmı bütçeye konulacağı için bu mezuniyetin bütçenin umumî müvazenesini ihlâlâ sebebiyet vermeyeceği bedihidir. Bu noktadan düşünülecek bir mahzur tasavvur edilemez. Bütçemizin seneden seneye iktisap ettiği inkişaf ve müsmir sarfiyatın umumî masarif arasında günden güne almakta olduğu ehemmiyetli nisbet gelecek senelerde bu inkişafın daha müsait neticeler vereceğinde her türlü şüphe ve tereddüdü izale edecek mahiyettedir. Bundan dolayı, Cümhuriyet Hükümeti vatanın zenginlik ve yüksekliğine hizmet edecek ve memleketin ebedî bir sermayesi haline inkilâp eyleyecek olan bu unran masarifi için velev (12) senelik te olsa şimdive kadar yapılan taahhütlerden daha kuvvetli bir taahhüde girmekten, korku yerine hakikî bir zevk ve iftihar duyar.

Şunu da ilâve etmek lâzım gelir ki, Hükûmet, nasıl evvelki işlere başlarken yeni bir mesainin şaşmaz programını vücade getirmeğe savaştı ve o işlerin ikmalini temin ettikten sonra bu yeni programını Âli Meclise takdim eylemişse, şimdi yapılmakta olan işlerin biteceği 1934 senesinden sonra faaliyetini eksiltmeyecek ve o senelerde Hükûmetin nafia işlerine ayırdığı

athsisat dahilinde daha başka bir programı da bu günden hazırlamayı kararlaştırmıştır. Bu kanunla başlanılmak istenilen safha da evvelki gibi temin olunduktan sonra istikbalin daha yakın ihtiyaçlarını gidermeğe matuf olan programın da arzedileceği tabiidir.

Hükümetçe Nafia işlerinde şimdiye kadar tatbik edilmekte olan tediye tarzı, işlerin bir an evel ikmaline mukabil tediyaatın bir müddet hahha ihmaliinde elde etmekte, ve bunun için de 25-12-1926, 18-6-1927 tarih ve 944, 1091 numaralı kanunlarla B. M. M. den (220) milyon liralık bono ihracı mezuniyeti alınmıştır.

Bono usulünde filhakika Hükümet, yaptırdığı işlerin bedelini biraz geçiktirmek imkâm malisini elde etmekte idi. Fakat, tecrübeler bu kazanca tekabül eden maliyet farkının neticede yüzde otuza balığ olduğunu ispat etti. Gerek bu fazla tediyaattan tevakkı mutaleası, gerek umumî bütçemizin hayırlı muvazeneti, Hükümeti tediyaatında mecbur olmadıkça peşin esasını takibe sevk etmiştir. Bu usul daha sümüllü bir emniyet vermek, daha müsmir bir netice almak ve iş programımıza tamamilen hakim olmak için çok faideli olmakla beraber arzedildiği veçhile daha kârlıdır.

Hükümetin bundan sonra takip etmek istediği gaye, katlamıan fedakârlığa değmedikçe bono veya kredi gibi veresi tediyaata girişmemektir. Mahza, Devlet hayatının istilzam edeceği bazı ahvalde, bir takım âli mülâhazalarla kısa da olsa muayyen bir zaman kazanmak için malî külfet ihtiyar edilebilir. Gerek böyle bir vaziyette evvelki kanunlarla alınan bono mezuniyetinin işlere raptedilmemiş bakiyesinin kâfi geleceği düşüncesile ve gerek taahhüdatta peşin paranın esas ittihazi hasebilen tediyaatın icrası şekillerinde kanuna takyidi bir hüküm konulmamıştır.

Fakat, ister bono veya kredi şeklinde olsun, ister tahsisatına müsteniden nakten tediyaatı icap ettirsin, gelecek senelere şamil taahhütlerden Hükümete terettüp eden borçların tediyaatını ve bu hususta ziraat bankasının vesatetini temin için, yokardada arzedildiği veçhile evelce 25/12/1926, 18/6/1927 tarih ve 944, 1091 numaralı kanunlarla tahsis olunan bütün kibrit, ispiroto ve içki inhisarları varidatının evelki müsaadelerle icra edilen taahhütlere yenilerinin ilâvesinden tahassül edebilecek fazla tediyaata tekabül etmek üzere tuz inhisarı safi hasılatı ile de lüzum görüldükçe takviyesi tensip olunmuş ve lâyihamın dördüncü maddesinin tanziminde bu mütaleat nazarı itibare alınmıştır.

Gerçi, Devlet demir yolları ve limanları teşkilât kanununun birinci maddesinde bu teşkilâta dahil olan limanların, demir yolların muntahi olduğu limanlar olacağı mezkûr ve bu kanunda mevzuubahs edilen Trabzon, İnebolu, Amasra limanları bu gün için bu şartı haiz değil isede, bunlar için hususî bir teşkilâta lüzum olmaması ve ilerde bunlara da birer demir yolunun gitmesi muhtemel olduğundan bilâhara bu mahiyeti iktisap edecek olan bu limanların da, Devlet demir yolları ve limanları teşkilâtına ithalinde beis görülmemiştir. Esasen, bu limanlar için tasavvur edilen işler büyük fırtınalara karşı, gemilerin masuniyetini temin edecek birer dalga kırandan ibarettir.

Lâyihamın müteakip maddeleri de kanunî şekillerin ikmalini için konulan malum ve muayyen kayıtlardan ibarettir.

Maruz izahata binaen, şimdiye kadar ihtiyaç nisbetinde müteferrik kanunlarla temin edilegemekte olan umran tesisatının toplu bir şekilde istihsali gayesine matuf olan bu lâyiha Yüksek Meclisin nazarı tasvibine arz olunmuştur.

T. B. M. M.

Nafıaa Encümeni

Karar № 6

Esas № $\frac{4}{430}$

29-4-929

Nafia Encümeni mazbatası

ESBABI MUCİBE MAZBATASI

Demiryolları ve limanlar ile su işleri için 240 milyon liralık tahsisat talebini mütezammın 11/4/1929 tarihli ve $\frac{1}{440}$ numaralı encümenimize havale buyrulan kanun lâiyhası Nafia Vekili Recep Beyefendinin huzurile müzakere ve münakaşa edildi:

Demiryolları - Devletin 12 sene zarfında takıp edeceği demiryolu siyaseti ve programı hakkında gerek esbabı mucibe lâiyhasında gösterilen sebepler gerekse Vekil Beyefendinin encü-mende verdiği şifahi izahat münasip ve muvafık görülmüş ve işin esasına evvelce muhtelif mukavelelerle inşası ihale ve 1934 senesi hitamında bitirilecek olan 2240 kilometre demir yoluna zamimeten 1941 senesinde hitam bulmak üzere (Filyos - Ereylı) ve (Sivas - Erzıncan - Erzurum) ve (Adapazarı - Bolu - Bandırma) hatları ile Samsun, Mersin Ereğli limanlarının ve Trabzon, İnebolu ve Amasra dalğa kıranlarının yapılmasından ve su işlerine ait teşbbüsattan ibaret bulunmuştur.

İnşası mutasavver yeni hatlar Ankara - Erzurum hattının ikmalini ve kömür hattının Ereğli limanına rapt ve ilsakı gibi müberem ihtiyaçların tatmininden münbais olduğu gibi Adapazarı Bolu - Bayındır hattının ise iktisaden temin edeceği menafi münakaşa kabul etmiyen hakikatlardan olduğu zahirdir.

Samsun, Mersin ve Ereğli limanlarının ve Trabzon, İnebolu ve Amasra dalğa kıranların inşasında ötedenberi takarrur ve tahakkuk etmiş lüzûm ve zaruretlere müstenittir.

Bütün bu hatlar ve limanlar için kanun lâiyhasının birinci maddesile on iki senede ve her sene ihtiyaç ve lüzûma göre karşılığı bütçeye konulmak üzere 140 milyon lira tahsisat istenilmiştir.

Mukaddema 24/3/926 ve 25/2/926 tarihleriyle Erğani - Diyarbeki Filyos - Ereğli hatları ve Ereylı limanı için talep edilen tahsisatın bitmesi hasebile noksanı bu defa talep edilen tahsisatla ikmal edilmiş olduğu gibi 19-6-927 tarih ve 1094 , 1095 numaralı kanunlarla inşalarına mezuniyet verilmiş olan Samsun ve Mersin limanları inşaati karşılığı olan 20 milyon lira bu lâiyha ile istenilen tahsisat meyamına konulduğundan salıfüzükir 1094, 1095 numaralı kanun ilğa edilerek karşılığında ibtal edilmiştir.

Su işlerinin mesai programına ithali için memleketin laakal 25 senelik (Meteorolujik) tetkikatı neticesini ehemmiyetle nazarı itibare almak lazımdır. maatteessüf böyle uzun müddetle memleketin her tarafının iklimi ve su (Rejimi) tetkik edilememiş isede imtiyazlı demir yolları idareleri tarafından yapılan hususî tetkikat ve Konya ovası sulama idaresinde tutulan resadat ve Ankara metooloji Enüstitüsünün üç senelik istatistiklerine ve umumî tecrübelerine istinaden bu mihim mesele hakkında karar vermek lazım ve mümkün görülmektedir.

Malumatı umumiye - sular emiri zirraatte sulama ve kurutma ve ırmak ve çayların istilasın-dan arazi koruma ve sanayide kuvveyi muharrike ve ticaret ve iktisat aleminde vasitai nakliye gibi üç mühim vazife ifa eder.

Memleketimizde sureti muntazamada yağmur yağmaması ve bilhassa ormanların gittikçe azalması sebebiyle yağmurların intizamı büsbütün bozulmuş ve mikdarı alelekser muntikalarda sulamaya arzı iftikâr edecek kadar az olduğu görülmekte buluumuştur.

Hususen orta Anadoluda kâfi ormanlar kalmamış rüzgârlar şittetli estiğinden tebehhür mikdarı çok olduğu cihetle düşen yağmurdan istifade azdır. Üç seneden beri mütezyit kuraklıkta sulama lüzumunu göstermekte iside bugibi fevkalâde ahval nadiren vaki olduğundan yüzlerce milyon liranın sarfını müstelzim olacak bir su siyasetinin takibine karar verirken ilmî esaslara istinat etmek derecei vucubdandır.

memleketimizde vaziyeti iklimiye ve araziye göre ekilen mahsulün lâyikiyle yetişebilmesi için vasatî senevî 500 ila 550 milimetro teressübata ihtiyaç vardır. İlk baharda yağın yağmur miktarı ise yukarıdaki rakamın rubundan dun olmamalıdır. Yani 125 ila 137 milimetroya baliğ olmalıdır. Halbuki teressübata senevî vasatî orta Anadolu'da 415 milimetro olduğu ve mayıs nisan aylarında orta Anadolu'da 90 milimetro olup matlup miktarın dununda bulunduğu merbut (1, 2, 3,) numaralı cetvellerin tetkikinden anlaşılmaktadır.

Bundan başka 1913, 1914, 1916, senelerinde 274 276 363 milimetro gibi gayri kâfi teressubat vaki olduğu ve senenin yedi ay zarfında 480 ve kuru mevsimde 84 milimetro yağmur düşdüğü ve binaenaleyh ikisi arasında büyük bir nisbetsizlik mevcut olduğu görülmektedir.

En iyi yağmur senesi olan 1909, 1910, teressübata (2) numaralı cetvelde tetkik edilirse bu nisbetsizlikler görüleceği gibi tebahhürat miktarında 1650 milimetro kadar mühim bir adet teşkil ettiği anlaşılır.

1906, 1907 senelerinde vaki olduğu üzere 650 - 700 milimetrelik fevkalâde teressubat vukuuda görülüyor.

(1) numaralı tablo vasatî ve asgarî yağmur senelerini gösterüp bu senelerde ziraatın mucibi memnuniyet olmadığı ve (4) numaralı tablo azemî teressübata irae edüp bu zamanda da tuyanlar dolayısıyla arazinin istila suretile zarardide olduğu görülmektedir.

Bu sebeplerle orta Anadolu'nun sulamaya ihtiyacı mutlaktır. Tuyan senelerinde ise araziye muhafaza için setler ve tertibatı sairenin icrasına zaruret vardır.

Ankara havalisinin ve bütün orta Anadolu'nun su (rejimini) vasatî ve cüzî bir farkla Konya iklimine muadil kabul etmek doğrudur.

İşte yağmuru az rüzgârı sert ve tebehhuratı çok olan bu mıntakada çiftçilik ancak ve ancak sulama usulile faideli bir şekilde ifrağ edilebilir.

Yoksa pek müstesna olan yağmur senelerinden maada senelerde bire beşten fazla mahsul alınamayacağı gibi çiftçinin sağtığı tohumu korumadığı senelere de tesadüf olunur.

Dahilî Anadolu ve sevahil ve civarının yağmur miktarı vasatî 540 milimetre olup sulamaya pekte ihtiyaç göstermediği (4) numaralı tabuda görülebilirdi 1926, 1927, 1928 seneleri umumî kurak senelerde buralarının dahi müteessir bulunduğu ve bu havalî vasi ve mütemadî ovaları ihtiva eylediğinden pamuk pirinç ve meyva gibi mahsulâtın istihsaline müsait olduğu gibi büyük ve malumulesamî Anadolu nehirlerinin serseri akıntıları tahtı intizana alınmak suretile büyük faideler temin edilir.

Almanya'da ekinlerin yetişmesi için iklimi icabı olarak senevî 500 milimetre yağmura ihtiyaç var iken vasatî 660 milimetre yağdığı halde yine bazı yerlerde sulamaya ehemmiyet verilmiş meyvacılık sebzeçilik ve süt tereyağı gibi sanaiî ziraiye için çayırliklar ihdası suretile sulama usulü tatbik edilmiştir. Elyevm Almanya'da, Prosyada 3000 ve Bavirada 3000 sulama şirketi (Asesyasyon forse) yâni alâkadarân arasında iştiraki cebrî suretile şirketler teşkil edilmiş olduğu gibi ayrıca 600 meni hasarat şirketi mevcut bulunmuştur.

Kolonya havalisinde fabrikalar ile şehirleri en kısa ve ucuz bir surette nakliyatı tesri eden binlerce kilometre kanal başkeca zikre şayandır.

İngilterede ceman 44 000 hektar arazi sulanmıştır Yağmuru çok olan bu memlekette büyük bir mikyasta sulama yapılmamıştır.

İtalyada son asırda sulama usulüne çok ehemmiyet verilmiş ve milyonlarca dönümün sulanması için yeni kanunlar ve prejeler tanzim edilmiştir.

Yunanistanda ahiren sulama işleri için Hükümet büyük istikrazlar yapmıştır.

Amerikada 1880 senesinde 400 000 hektar arazi sulanmakta iken elyevm 3 milyon hektar yani 30 milyon dönüme iblâğ edilmiş ve mütahassıslar garpte 28 milyon hektar arazinin yeniden sulanması için teşebbüsatta bulunmuştur.

Mısırdaki 1910 da 23 milyon dönüm ekilip sulanmakta idi sulanan arazinin Amerikade iktisap ettiği fazla kıymet ile verdiği mahsulün miktarı şayani dikkat derecede artmıştır.

Konyada sulama sahasında yapılan ameli tecrübeler nazaran arazinin bedeli 8 ile 10 misline çıkmış ve arpanın %100 ve buğnayın %75 fazla mahsul verdiği tespit edilmiştir.

Hulasa

Anadolu yarım adası asyanın Avrupaya bir köbrüsü mesabesinde olan bu kıta bir tarafından cenup sathı mailine ve diğer taraftan şimal sathı mailine ve adalar denizinde garp sathı mailine malik muhtelif istikametlerde dağ ve sıra dağları ve muhtelif şiddette rüzgârlara meruz vadi ve ovaları, yaylaları havi olması hasebile muhtelif ahval göstermektedir. Filhakıka toros ile şimali kapalı Adana ve buna muttasıl Antalya, havalisi Mısırla Süryeye benzemesine mukabil Konya, Ankara, Sivas yaylaları Erzurum, Erzincan mıntakaları buna nazaran bambaşka bir muhittir. Karadeniz ve marmara kıyısındaki yerler ise rüzgârları ve dağlarının vaziyetine göre muhtelif ve denize yakın olduğu halde deniz kıyısından başlayan dağlarla şimale kapalı bulunan bir çok ovalarda Sürye iklimini andırır.

Kezalik adalı denizi kısmı dağlarla yalnız muayyen istikametlere açık ovaları arz dairelerine göre yarı iklimden sayılmak lazım gelirken cenup cihetlerinde yetişen mahsulâtı yetiştirmektedir. Nitekim Bursa kısmen Su sığırlık Ovasıla Edremit, Bürhaniye, Ayvalık, Kedis ve Menderes ovaları asla Kütahya, Karahisar ve Sivasa benzemez. O derece ki buralarda zeytin, pamuk yetişir ve Adanada şeker kamışı dahi yetişmesi baidühtimal değildir. İşte böyle muhtelif

İklimler hassasına malik olan Anadolu yarım adasını tarih hititler elinde mamur bulmakta ve kızılırmak Yeşilirmak, Seyhan Ceyhan ve Bordan ve kodus ve Menderesden ve bilumnm küçük sulardan muhtelif şekilde istifade edildiğine dair izlere tesadüf edilmektedir (Amasit) lerin Yeşil ırmağı «İris» namile mabut ittihaz eyledikleri ve bu gün Konya Ereglisinde eski ve ibtidai bir takım ark ve kanalların mevcut olduğu ve Konya ovasında Çarşamba ve Meram çaylarının bir damlası kalmayacak kadar sudan istifade edildiği ve sulama sahasının tevsii talep edilmekte bulunduğu meydandadır.

Ancak memleketimizin berveçhi balâ ikliminin ihtilafi ve nufusun tekâsüfü ve vesaiti nakliyenin kesretine göre tercihan nerelerde ve ne gibi sulama usullerinin tatbiki lâzım geleceği ve azamî menafii temin edilmek için hangi mıntakalardan işe başlanması hususunun ehemmiyetle tetkik edilmesi lâzımdır.

Encümenimiz berveçhi balâ ilmî tetkikattan su siyasetinin lüzumu tatbikina kani olduğu gibi müdafaayı vatan ve gerekse iktisaden yüz milyonlarca masraf ihtiyarile vucude getirilecek yollar ve demir yolların masarifini olsun korumak için renğin ve zenğin vadilerle suslenmiş olması zaruretini görmüş olmakla da su siyasetinin bir an evvel tatbikina geçilmesi lüzumunda müttefik kalmıştır.

Binaenaleyh işbu kanun lâyhasının ikinci madesile talep edilen 100 milyon liralık tahsisatın 12 senede ve her sene ihtiyaç ve imkân nisbetinde bütçeye vazedilmek üzere itası muvafık görülmüştür. Bu gibi umuru nafianin bir porgram altında ve senei atiyeye sarf taahhüdata girişmek suretile ancak başarılacağı tabii olup üçncü madde ile Hükûmete bu hususta mezuniyet verilmesi emri zaruridir. Dördüncü madde 944 ve 1091 numaralı kanunlarla ihracına mezu - niyet verilen bonolar mukabil tahsis edilen Tütün kibrit ispirto ve içki inhisarları varidatının evvelki ve bu defaki işlerin ikmaline kadar karşılık tutulmasını istemektedir . Bunda pek tabii ve lüzumlu görülmüş ve kanun lâyhası müttefikan kabul edilmiş olmağla bermucibi havale Bütçe Encümenine tevdi kılınmıştır.

Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Kâ.	M. M. N.	Na. E. reisi
Hakkı	Nahit	D. Asim	H. Ferit	Z. Gevher	Akıf	Rağıp	Asaf	Ethem

Meteorolojik tetkikat

Cetvel : 1

Konya : Dört eyi ve üç fena senenin vasatısı

Sene	Kar ve yağmur
	M / M
1900 = 1910	550
1910 = 1911	478
1911 = 1912	518
1913 = 1914	274
1914 = 1915	276
1915 = 1916	428
1916 = 1917	363
	Yekûn
	2 897

7 - Senelik vasatı (415)
Vasatî tebehhürat (1650)

Konya sulama müessesesi dosyasından ve meşhur mutehassıs Müşyü Valdorinin raporundan alınmıştır.

Meteorolojik tetkikat

Cetvel : 2

Konya çömre : En iyi yağmur senesi

Sene	Kar ve yağmur
	M. M
1909	150
Teşrinisani	
Kanunu evvel	51
1910	
Kanunusani	68
Şubat	67
Mart	41
Nisan	12
Mayıs	78
	466
Haziran	30
Temmuz	15
Ağustos	0
Eylül	0
Teşrinievvel	39
	84

Senevi yağmur $\frac{84}{560}$
» Tebehhürat 1636

Konya sulama müessesesi dosyasından Mösö Valdorinin raporundan alınmıştır.

Cetvel : 3

Konya :

Sene	Senevi yağmur
	M/M
1906	650
1907	600
Senevi tebehkurat	1600

Cetvel : 4

İçeri Anadolu

Harput	460
Dinar	536
Diyarbakir	515
Adana	655
	<hr/>
Yekûn	2166
Vasatî senevi	540
Tebehkurat	1650

Müsyü Valdorinin raporundan alınmıştır.

Cetvel : 5

Ankara

Sene	Yağmur miktarı	Tebehkurat
	M / M	
1929	272	0 meçhul
1927	290	1844
1928	220	2074
1926 Nisan	13	13
1926 Mayıs	0	0
1927 Nisan	7 }	
1927 Mayıs	13 }	20
1928 Nisan	10 }	
1928 Mayıs	78 }	88

Ankara Rasadat müessesesinin raporundan alınmıştır

T. B. M. M.

B. Encümeni
Mazbata № 95
Esas № $\frac{1}{490}$

Bütçe Encümeni mazbatası

RİYASETİ CELİLEVE

Demir Yollar ve Limanlar ile su işleri için 240,000,000 liralık tahsisat verilmesine dair Başvekâletten varit olup Nafia, Maliye ve Bütçe Encümenlerine havale buyrulan kanun lâiyhası Nafia ve Maliye Encümenleri mazbatalarile birlikte Encümenimize tevdi olunmakla Nafia Vekili Recep Beyefendi hazır olduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

Esbabı mucibesinde bertafsil izah edildiği veçhile bu lâiyhada inşası mevzuubahs demir yolları şunlardır :

- 1 - Sivas - Erzincan - Erzurum
- 2 - Adapazarı - Bolu - Bayındır
- 3 - Filyoz - Ereğli

Bu üç hattın mecmuu tulü takriben 850 kilometre kadar olup tamamı 90 - 95 milyonluk masrafı müstelzim görülmektedir.

Lâiyhada mevzuubahs limalar da Mersin, Samsun, Ereğli, Trabzon, İnebolu ve Amasra limanları olup bunlardan ilk üçünde esaslı liman tesisatı vücade getirilmesi diğer üçünde de dalga kıran yapılması nazarı dikkate alınmış ve unumu için 45 - 46 milyonluk bir masraf derpiş edilmişti .

Sulara gelince; bu meyanda muhtelif bataklıkların kurutulması, nehirlerin tanzimi ve sulama işleri nazarı dikkate alınmış olup şimdilik yüz milyonluk bir masrafla işe başlanmak düşünülmüştür .

Bu suretle lâiyhada üç demir yolu ye altı liman ile sular için 12 sene zarfında sarfedilmek üzere 240 milyon liralık tahsisat talep edilmektedir. Bu tahsisatın vasatı senevi miktarı 20 milyon liradan ibaret olacaksa da ilk senelerde daha az son senelerde daha fazla miktarlarda tediye tanzim edilmek suretile eylevm bütçelerimizde bulunan tahsisat dahilinde taahhüdatı karşılamak ve sular için bütçe müsaadesine göre verilebilecek yeni tahsisat ile faaliyeti bir derece daha tesri etmek kabil olabilir.

Cumhuriyetin şimdiye kadar muvaffakiyetle takip ettiği demir yolu siyasetinin bu lâiyha ile yeni bir merhaleye dahil olmakta bulunduğunu ve aynı siyasetin limanlar ve sularada teşmili için teşebbüs alındığını memnuniyetle müşahede eden Encümenimiz lâiyhayii esas itibarile kabul etmiş ve maddelerinde ibareye ait bazı tadilat bilicra müstacelen ve tercihen müsaadesine müsaade buyrulmak istirhamile Heyeti Celileye arzına karar verildi. 28-V-1929

Samsun	Isparta	Aydın	Kâ.	R. V.	Reis
Âdil	Mükerrem	Mühendis Mitat	Bursa	İstanbul	Edirne
	Erzurum	Yozgat	Muhlis	Fuat	Şakir
	H.Aziz	S. Sırrı	Elâziz	Niğde	Kütahya
			H. Tahsin	Faik	Niyazi Asım

Hükümetin teklifi

Demir yollar ve limanlar ile su işleri için (240) milyon liralık tahsisat hakkında kanun lâiyhası

MADDE 1 — Hususî kanunları ile inşalarına mezuniyet verilmiş olan hatlardan başka

Bütçe Encümeninin tadili

Demir yollar ve limanlar ile su işleri için 240 000 000 liralık tahsisat itasına ve bu miktara kadar taahhüdat icrasına dair kanun lâiyhası

MADDE 1 — Hususî kanunlarile inşalarına mezuniyet verilmiş olan hatlardan başka

Filyos - Ereğli, Sivas - Erzincan - Erzurum ve Adapazarı - Bolu - Bayındır hatları ile Samsun, Mersin ve Ereğli limanlarının inşası ve Trabzon, İnebolu, Amasrada birer dalgakıran yaptırılması için her sene sarfı icap eden miktarı senesi bütçesine konulmak ve (12) senede sarfedilmek üzere (240) milyon lira tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — Su işleri için yine her sene sarfı lâzım gelen miktarı bütçeye konulmak ve (12) senede sarfedilmek üzere (100) milyon lira tahsisat verilmiştir.

MADDE 3 — Birinci ve ikinci maddelerdeki tahsisatlara müsteniden gelecek senelere şamil olabilecek surette taahhüdat icrasına Nafia vekili mezundur.

MADDE 4 — 25/12/1926, 18/6/1927 tarih ve 944, 1091 numaralı kanunlarla ihracına mezuniyet verilen bonolara mukabil tahsis edilen tütün, kibrit, ispiro ve içki inhisarları hasılatları mezkûr bonoların itfası ve bu kanun ile verilen tahsisata müstenit taahhütlerin ifası bitinceye kadar ziraat bankasına tevdi olunur.

İşbu varidattan bonolar ile taahhüdat borçlarının karşılığında fazlası bankaca hazineye iade olunur.

MADDE 5 — Samsun ve Mersin limanlarının inşası hakkındaki 19 haziran 1927 tarih ve 1094, 1095 numaralı kanunlar ilga edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini yapmağ Nafia ve Maliye vekilleri memurdur.

3/4/1929

M. M. V.	Ad. V.	Bs. V.
M. Abdülhalik	M. Esat	İsmet
Ma. V.	Ha. V.	D. V.
Ş. Saraçoğlu	D. T. Rüştü	Ş. Kaya
İk. V.	Na. V.	Mf. V.
M. Rahmi	Recep	H. Vasıf

S. İ. M. V.

İçtimada bulunmadı

Sivas - Erzincan - Erzurum, Adapazarı - Bolu Bayındır ve Filyos - Ereğli hatları ile Samsun, Mersin ve Ereğli limanlarının inşası ve Trabzon, İnebolu, Amasrada birer dalgakıran yaptırılması için her sene sarfı icap eden miktarı senesi bütçesine konulmak ve on iki senede sarfedilmek üzere 140 000 000 lira tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — Su işleri için de her sene sarfı lâzım gelen miktarı bütçeye konulmak ve on iki senede sarfedilmek üzere 100 000 000 lira tahsisat verilmiştir.

MADDE 3 — Birinci ve ikinci maddelerdeki tahsisatlara müsteniden gelecek senelere şamil taahhüdat icrasına Nafia Vekili mezundur.

MADDE 4 — 25 Kânunuevvel 1926, 18 haziran 1927 tarih ve 944, 1091 numaralı kanunlarla ihracına mezuniyet verilen bonolara karşılık ittihaz edilen tütün, kiprit, ispiro ve meşrubatı küliye inhisarları hasılatlarının mezkûr bonoların itfası ve bu kanun ile verilen tahsisata müstenit taahhütlerin ifası zamanına kadar ziraat bankasına tevdiine devam olunur. Ancak her sene işbu varidattan bonolar ile taahhüdat borçlarının senevi karşılığı teşkil edildikten sonra fazlası serbesttir.

MADDE 5 — Samsun ve Mersin limanlarının inşası hakkındaki 19 haziran 1927 tarih ve 1094, 1095 numaralı kanunlar ilga edilmiştir.

MADDE 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Nafia Vekilleri memurdur.

Isparta Mebusu Hakim Rıza ve Konya Mebusu Hüsnü Beylerin Arzuhal Encümeninin haftalık mukarrarat cetvelinde ki 824 ve 867 numaralı kararların Heyeti Umumiyede tetkik ve müzakeresine dair $\frac{4}{54}$ numaralı tavriri ve Arzuhal Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Arzuhal Encümeni tarafından tabettirilen 19 numaralı haftalık cetvelde münderiç 824 ve 867 numaralı kararın Heyeti Umumiyede tetkik ve müzakeresini rica ederiz efendim.

6 - 5 - 1929

Konya Isparta
Hüsnü Hakim Rıza

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni
Mazbat № 15
Esas № 1483

28-5-1929

Arzuha Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Konya vilâyetine mülhak Iğın bataklığı hakkında encümenimizce verilen 20-III-1929 tarih ve 464 sayılı kararın Heyeti Umumiyede tetkik ve müzakeresine dair Isparta Mebusu Hakim Rıza ve Konya Mebusu Kâzım Hüsnü Beyler tarafından Yüksek Reislik makamına sunulan tavriri encümenimize gönderilmiştir.

Meselenin esası :

Iğın bataklığının kurutulması imtiyazını civar köylülere ait olduğuna dair encümenimizce, Büyük Millet Meclisi Muhakemat encümenininin 12-III-1341 tarih ve $\frac{108}{286}$ S K sayılı mazbatası hükmünün mahfuziyeti itibarile verilen 20-I-1929 tarih ve 283 sayılı karara Başaralı Zade Mustafa efendi tarafından yapılan itirazdır.

Mumaileyh :

Vilâyet umumî meclisi gerçi evvelce bu imtiyazı köylülere vermiş isede muayyen olan üç sene zarfında köylüler bataklığı kurutmağa teşebbüs bile etmedikleri fen memurlarınca anlaşılaraq idarei umumiyeyi vilâyet kanununun 78 inci muaddel maddesi ikinci zeyli mucibince ve vilâyet umumî meclisince 10-V-1928 tarihinde ittihaz olunan karar katiyet kesbetmiş olduğundan hakkının kayrılmasını istemektedir.

Encümenimizin bu mesele hakkındaki delilleri aşağıdakilerdir:

I - Devlet Şurası makamına kâim olan Büyük millet meclisi muhakemat encümenininin ibtina eylediği Konya vilâyeti umumî meclisininin bu işe dair olan zabıt musaddak suretinde:

İdarei hususiyeyi vilâyet kanununun yetmiş sekizinci maddesinin ikinci zeyli bu gibi bataklıkların vilâyet varidatı adıye ve fevkaladesinin tahammülü nisbetinde islah ve teybisi imtiyazının itasını vilâyet Umumî Meclisininin selâhiyeti ve vilâyete ait hidematı mahalliye sırasında tadat ve tasrih etmesine nazaran mezkûr bataklığa ait imtiyaz ve ruhsatiyenin

İtasi vilayet umumî meclisine ait vezaif cümlesinden pulunmuş ve bu sarahat karşısındaki mukarreratin kanunen bir gûna hüküm ve kuvveti haiz olmayacağı derkâr bulunmuş olmasına ve mezkûr bataklığın 8-10 köyün vasatında ve esasen bataklık halini almazdan evel bunların mera ve mezraası olduğu tahkikatı vakiadan müsteban bulunmasına nazaran imtiyazın mezkûr köyler ahalisine itası münasip görülmele keyfiyetin tezekkürü zımında Heyeti Umumiyece ..» sevk ve Heyeti Umumiyece aynen kabul edildiği görülmekle :

Köylülere verilen imtiyazın bir müddetle mukayyet olmayup mutlak bulunduğu ve olvakit Devlet Şurası makamına kaim olan Büyük Millet Meclisi Muhakemat Encümenince de mutlak surette takdik edildiği anlaşılmıştır.

Binaenaleyh - köylünü iddiası hilafına olarak - işbu bataklığı kurutmağa teşebbüs bile vaki değilse, katiyet kesbeden işbu kararın bozulabilmesi köylüye resmen vuku bulacak tebliğat ve ellerinden alınacak pir taahhüt hilafına hareketleri sabit olmasile kabil olabilirdi.

Şu suretle bir vilâyet umumî meclisince verilmiş ve valinin itirazı üzerine Devlet Şurası makamına kaim olan bir makamca musaddak ve katiyet kesbetmiş bir karar mevcut iken aynı meclisin bu karara muhalif yeni bir karar ittihaz etmesi kanuna muhaliftir, ve verilen ikinci kararın hüküm ve kuvveti yoktur.

2 - Konya vilâyeti umumî meclisinin 341 tarihindeki kararında: bataklık arazinin civardeki 8 - 10 köyün mera ve mezraası bulunduğu tasdik olunmakla bataklık kurutulduktan sonra ortaya çıkacak arazinin keyfemettefak köylere taksim ve eşhasa teffizine kanun musait değildir.

Çünkü meralar ve tarlalar kimseye temlik olunmaz.

Mera ait olduğu köylülerin umumuna ve tarlalar ise tapularına sahip olan eşhasa aittir.

3 - 14 / IV / 1928 tarihli Konya vilâyeti Umumî Meclisi kararında: « ... mezkûr bataklık içerisinde batapu araziye sahip olması itibarile bataklığın kurutulması için de bir çok masraf ihtiyar etmiş ve bu kerede bataklığı kurutmağa talip olan Başaralı zade Mustafa Efendiye, ve kariyelerine münasebeti tammesi olan kısımların kendileri tarafından kurutulacağına talip bulduklarının iddia eden Ağalar köyüne (600) İhsaniye köyüne (500), Reşadiye köyüne (200) dönüm ve mütebaki (2700-1300-1400) dönümünün de Başaralı zade Mustafa Efendiye şeraiti fenniye dairesinde azamî (3) sene zarfında kurutulmak ve aksi taktirde gerek Mustafa Efendinin ve gerek kurayı mezkûre ahalisinin bir gûna iddiayı hakka salâhiyetleri olmaması ve esasen evrak meyanındaki 14 / X / 341 tarihli tahrirati umumiyece bu gibi bataklıkların kurutulmasının bilâ istizan talibine verilmesi musarrah olmasına göre idarce umumiyece vilâyet kanununun 78 inci maddesinin fıkrayı muaddelesine müsteniden ... »

Denilmekte ve köylülerin bataklığı kurutamamaları yeni bir karar alınmasına sebep olmuş iken yine mezkûr bataklıktan yarısına yakın bir miktarın köylüye kurutturulmak istenmesi bir tenakuz teşkil etmekle beraber köylünün bu işi yapabileceğine, başarabileceğine ve bataklığı kurutmağa teşebbüs ettikleri yolundaki iddialarının doğruluğuna kanaat bahşetmektedir.

Şu izahat ve esaslara göre, Encümenimiz :

A - Devlet şurası makamına kaim olan Büyük Millet Meclisi Muhakemat Encümeni kararile teyit ve tasdik olunan ve köylülerin hakkını tanıyan kararın - kanunî bir sebep olmadıkça - fesholunmayacağına.

B - Bataklık mahallinin köylünün mera ve mezraası bulunduğuna göre gerek mera, gerek sahipli arazinin köylülerden ve sahiplerinden başkasına temlik olunmayacağına kani isede Yüksek Heyeti Umumiyenin bu iş hakkında vereceği kararın muta olacağını arz sadedinde işbu mazbatamız tanzim ve Heyeti Umumiyece takdim kılındı .

Âza	Âza	Kâtip	M. Muharriri	Ar. E. reisi
Ordu	Ordu	İstanbul	İzmir	Koca eli
<i>Ferit</i>	<i>A. Şevket</i>	<i>M. Ziya</i>	<i>A. Münür</i>	<i>Kemal</i>
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
<i>İbrahim</i>	<i>Hazim</i>	<i>Nafiz</i>	<i>H. Ferit</i>	<i>Ziya</i>
				Amasya
				<i>Nafiz</i>

Şehir ve köy yatı mekteplerinin 1929 malî senesi bütçesi hakkında $\frac{1}{495}$ numaralı kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Sayı $\frac{6}{2012}$

13-5-1929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Yüzde onlarla idare olunan şehir ve köy yatı mekteplerinin 929 malî sene bütçesi hakkında Maarif Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 8-5-929 tarihli içtimaında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe lâyihası

İki senedenberi muhasebeî hususiyeler varidatından muallim mekteplerine hasru tahsis edilen yüzde onlardan bir kısmıyla idare edilmekte olan şehir ve köy yatı mekteplerini bu sene de mezkûr tahsisattan idare mecburiyetindeyiz.

Bu mekteplerin yüzde onlarla idaresi teklif edildiği 1927 senesinde Bütçe Encümeninde keyfiyet müzakere edildiği sırada doğrudan doğruya hususî idarelerin cümlei vazaifinden olan köy yatı mekteplerinin mezkûr idarelere devrû tahmili ve şehir yatılarının süratle tasfiyesiyle mevcudunun haddi asgariye tenzili mütaleası dermeyer edilmişti. Vekâletimiz bu hususta azamî gayretini göstererek bu sene zarfında daha iki köy yatı mektebiyle bir şehir yatı mektebinin muhasebeî hususiyelere devretmiş ve şehir yatılarından üçünü lağv ederek talebesini diğer mekteplerle havayicin en ucuz olduğu Edirne'de yeniden açılan yatı mektebine yerleştirmiştir.

Diğer taraftan şehir yatı mektepleri talebesinden muhtacı tedavi ve istirahat olanların prevantoriumda işe ve tedavilerine sarf edilmek üzere bu mektepler bütçesinin 2 numaralı cetvelinin ikinci maddesine 25 bin lira tahsisat vaz edilmiş ve bu sayede haziran iptidasından kânunusani gayesine kadar talebeden 102 hamm ve efendinin tedavilerine ve tamüssihha olarak mekteplerine iadelerinde imkân hasıl olmuş ve haziran iptidasına kadar da mevsimin müsaadesine binaen bir o kadar daha talebenin kabul ve tedavilerine muvaffakiyet memul bulunmuştur. Binaenaleyh tanzim edilen bütçeye bu husus için yine aynı miktarda tahsisat vaz'ı teklif olunmuştur. Yalnız prevanteriumda inşa edilmekte olan pavyonun hitamında müesseseye on üç yaşından büyük talebenin kabulüne başlanacağı ve bu yüzden iki mütehassistan mürekkep heyeti Sıhhyenin vazifeleri artarak yatı mektepleri talebesinin tedavileriyle iştiğale vakıtları kalmayacağı tahakkuk ettiğinden mezkûr mektepler talebesinin ahvali sıhhiyesinin takibi için bir doktorla 2 hemşirenin ve bir mübayaa memuriyle 5 hademenin ayrıca istihdamına mecburiyet ve zaruret hsil olmuş ve bunun için de iki numaralı cetvelin dördüncü maddesine 5220 lira tahsisat konulmuş ve kadrosu raptan takdim kılınmıştır.

T. B. M. M.

B. Encümeni

Mazbata № 96

Esas № $\frac{1}{495}$

Bütçe Encümeni mazbatası

RİYASETİ CELİLEVE

Şehir ve köy yatı mekteplerinin idaresine ait kanun lâiyhası Maarif Vekili Beyin huzurile tetkik ve müzakere olundu.

İki seneden beri 1074 ve 1229 numaralı kanunlar mucibince idarei hususiyelerden muallim mektepleri inşaat ve tesisatı karşılığı olarak Maarif Vekâletine muhassas yüzde onlardan tefrik edilen tahsisat ile idare edilmekte bulunan bu mekteplerden tevhit ve idareyi hususiyelere devre imkân bulunamamış olanlarının bu sene de aynı suretle idaresi mecburiyetini takdir eden encümenimiz kanun lâiyhasının, şehir yatı mekteplerinin tevhit, köy yatı mekteplerinin idarei hususiyelere devri hususundaki mesaiye devam olunmak ve yüzde onların tamamile muallim mektepleri inşaatına tahsisi esbabı temin edilmek temennisile kabul etmiştir.

Birinci, ikinci, üçüncü maddeler şekle ait bazı tadillerle kabul olunmuş ve maaş ve masraf cetvellerinde münakale icrası, fasılların münakalesi hakkındaki ahkâma tabi olmasına dair 928 senesi kanunundaki mevcut hüküm dördüncü madde olarak ilâve edilerek lâiyhanın Heyeti Umumiyyeye arzına karar verilmiştir. 28-V-1929

Kütahya	Samsun	Isparta	Aydın	Kâ.	R. V.	Reis
<i>Niyazi Asım</i>	<i>Âdil</i>	<i>Mükerrem</i>	<i>Mühendis Mitat</i>	Bursa	İstanbul	Edirne
			Erzurum	<i>Muhlis</i>	<i>Fuat</i>	<i>Şakir</i>
			<i>H. Aziz</i>	Yozgat	Elâziz	Niğde
				<i>S. Sırrı</i>	<i>H. Tahsin</i>	<i>Faik</i>

Hükümetin teklifi

Şehir ve köy yatı mekteplerinin sureti idaresi hakkında kanun lâiyhası

MADDE 1 — 20 Mayıs 1926 tarihli ve 843 numaralı kanun ile tespit edilen faslı mahsusdan Maarif vekâletince idare olunan şehir ve köy yatı mektepleri için 878 040 lira sarfiyat icrasına mezuniyet verilmiştir.

MADDE 2 — Birinci madde ile sarfına mezuniyet verilmiş olan mebalîğden 195 928 lirası maaş, tahsisatı fevkalâde, uzaklık ve pahalılık zammı ve ücurata ve 682 112 lirası masarife tahsis edilmiştir.

MADDE 3 — Tahakkuk edecek tasarrufat tahsisat olarak birinci maddede mezkûr faslı mahsusa iade olunur.

MADDE 4 — İşbu kanunun ahkâmının icraya Maliye ve Maarif vekilleri memurdur.

MADDE 5 — İşbu kanun 1 Haziran 1929 tarihinden muteberdir. 8/5/929

Da. V.	M. M. V.	Ad. V.	Bş. V.
Ş. Kaya	M. Abdülhalik	M. Esat	İsmet
Mf. V.	Ma. V.	Ha. V.	
Cemâl Hüsnü	Ş. Saracoğlu	D. T. Rüştü	
S. İ. M. V. V.	İk. V.	Na. V.	
Refik	M. Rahmi	Recep	

Bütçe Encümeninin tadili

Şehir ve köy yatı mekteplerinin 1929 Malî senesi masarifi hakkında kanun layihası

MADDE 1 — 20 Mayıs 1929 tarih ve 843 numaralı kanun ile tespit edilen faslı mahsusdan Maarif vekâletince idare olunan şehir ve köy yatı mektepleri için 1926 malî senesi zarfında 878 040 lira sarfiyat icrasına mezuniyet verilmiştir.

MADDE 2 — Birinci madde ile sarfına mezuniyet verilmiş olan mebalîğden merbut (1) numaralı cetvel mucibince 201 148 lira maaşat ücurat ve tahsisata ve (2) numaralı cetvel mucibince 676 892 lira masarife tahsis olmuştur,

MADDE 3 — (1) ve (2) numaralı cetvellere nazaran 1929 malî senesi nihayetinde tahakkuk edecek tasarrufat tahsisat olarak birinci madde de zikrolunan faslı mahsusa iade olunur.

MADDE 4 — (1) ve (2) numaralı cetveller arasında münakale icrası faslıların münakalesi hakkındaki ahkâma tabidir

MADDE 5 — Şehir ve köy yatı mekteplerinin 1929 kadrosu merbut 3 numaralı cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 6 — bu kanun 1 Haziran 1929 tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Maarif vekilleri memurdur.

I Numaralı cetvel

Madde	Muhassasatın nevi	Lira
1	Maaş	39 852
2	Tahsisatı fevkalâde	72 852
3	Uzaklık ve pahalılık zammı	1 200
4	Ücurat	81 024
5	Pravantorymda şehir ve köy yatı mektepleri talebesi için teklif olunan paviyonun müstahdem in ücuratı	5 220
6	788 Numaralı kanunun tatbiki masrafı	1 000
1 № Cetvel yekünü		201 448

2 Numaralı cetvel

1	İdare masrafı	640 892
2	Hasta ve pravantoryamda iaşe tedavi masrafı	25 000
3	Geçen sene düyunu	1 000
4	Eski seneler »	10 000
2 № Cetvel yekünü		676 892
Umumi Yekün		878 040

Mali zatî hayvanatın tazmini hakkında ¹/₃₇₅ numaralı kanun lâyihası ve Millî Müdafaa Dahiliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Müamelat Müdürlüğü

Snbe 1

Sayı ⁶/₆₈₈

14 - 2 - 1929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Mali zati hayvanatın tazmini hakkında Milli Müdafaa Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 6-2-929 tarihli içtimaında Yüksek meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur

Mutezasının ifa ve neticesinin işarına müsaade bnyurulması rica olunur efendim .

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

1 - Zatî bineklerin mürt veya ziyâ halinde tazminine ait mamulünbih tazmin kanunu pek mahdut ve mukayyet mevadî muhtevidir. Mezkûr 1 nci maddesi hizmeti askeriye esnasında muharebede vazife veya harp dolayisile telef ve ziyâ olan veyahutki rükûbe gayri salih bir hale gelen mali zatî hayvanatın tazminini kabul ediyor. Halbuki bir hayvan hastalığı herhangi bir vazifenin ifası esnasında olarak vazifeden avdette bir veya iki gün sonra sahibinin sun'u taksiri haricinde hastalığı tebarüz ederek mürdolması kabildir yahut kışla tavlalarında sarî bir hastalığa tutularak binnetice itlâf edilmesi sahibinin bir sun'una taalluk etmeyip emrazı sariyei muhtelifenin icabatına matuf olabilir. Bundan başka mali zatî hayvanat bir zabitin her zaman için vazife hayvanı olduğundan sarî mali milli hayvan gibi iskân işe ve muhafaza edildiği halde emrazı iltihabiyei muhtelifeden den mürt olabilmesi de ahvali tabiiyedendir. Binaen aleyh marûlarz hususat dahilinde hiçbir taksir müessir olmayarak telef ve ziyâ uğrıyan bir zatî hayvanın devlet tarafından tazmin edilmeyerek sahibinin mes'ul mevkiinde tutulması münafii madelet olmakla beraber zabitanın hayvan sahibi olmak hususundaki râğbetlerini de azaltmaktadır.

2 - Harbî umumiden sonra memlekette nesli feres azalmış ve fiyatlar makûs bir nisbette yükselmiştir. Bilhassa binek evsafını haiz bir hayvanın evelce(15:20) liraya ve bilâhara (100:150) liraya tedariki kabil iken bu gün piyasaya nazaran alelâde binek evsafını haiz olan bir hayvan (300) liradan aşağı bir fiyatla alınmamaktadır. Bir zabitin bu şeraitle 300 liraya tedarik ettiği bir hayvanın sun'u taksir haricinde mürt olduğu halde 100 lira bir tazminat alması muvafığın ısfet ve madelet olmaacağı gibi bu hususdaki şevk ve arzuyuda tamamen münkesir etmektedir .

Esbabı maruzaya binaen, zabitanı vazifeden mecbur oldukça mali millî hayvandan istifadeye şitap ve malî zatî hayvan edinmekten kaçınmağa sevketmektedir. Bu hal ise, ordumuz kadrusunda binek hayvanatının pek noksan olarak kalmasını intaç etmekte olduğundan işbu lâyihai kanuniye tanzim ve takdim kılınmıştır efendim.

T. B. M. M.

M. M. Encümeni

Karar № 41

23-III-1929

M. M. Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Encümenimize havale buyurulan Bş. V. Celilenin 14-11-929 tarihli ve 6 - 633 numaralı tezkeresine merbut (Mali zatî hayvanların tazmini) hakkındaki kanun lâyihası M. M. Vekili hazretleri ve Baytar Dairesi Reisi Ahmet Pş. huzurile tetkik ve müzakere olundu.

Fennin bütün terakkıyatı ile beraber ordu için (at) ın ehemmiyeti daimen bakî kalmış ve belki de artmıştır. Diğer yüzden memleketin iktisat ve istihsal hayatında da (at) ın büyük işler gördüğü şüphesizdir. Binaenaleyh hazar ve seferde vazifelerini ifa edebilmek için ata binmek mecburiyetinde olan zabitlerimize mümkün olduğu kadar kendi malları hayvan kullanmak için gösterilecek kolaylık ve yardımlar her noktadan memleketin ve memleket müdafaasının faydasınadır.

Bu maksatla şimdiye kadar muhtelif zamanlarda bir kaç kanun yapılmış isede o kanunlardaki birtakım kayıtlar ve şartlar tatbikat sahasında kanundan istifadeye imkân bırakmadığı ve bu yüzden bir çok eğerli zabitlerimiz zararlara uğradığı cihetle kendi mali at tedariki fikrinde yine sönmeğe başladığı umumî ve istiklâl harbinin uzun tecrübeleriyle meydana çıkmıştır.

Bundan başka asrî bir harpte memleketin bütün menabiinden istifade etmek zarurî olduğundan, bir seferberlikte her türlü nakliye vasıtalarına müracaat edileceği tabiidir. Bunlarında harp halleri veya hizmet tesirile zayi olması ihtimalini eski kanunlar düşünmediği için sahipleri ağır zararlara uğrayabiliyordu.

Şu ihtimalleri etraflı ve toplu bir şekilde tayin ve tedvin edecek bir kanuna kat'î bir ihtiyaç vardı. Bu itibarla işbu kanun layihası encümenimizce esas olarak şayanı kabul görülmüş ve ancak maksadın daha vazih anlaşılması ve daha amelî bir şekilde tatbikatını kolaylaştırmak için vekâletle mütabık kalarak - ekserisi şekle ait olmak üzere - bazı tadilât yapılmıştır.

Şöleki:

1 - Lâyihamın birinci maddesinde (Binek hakkı olan askerî memurlar) ilâve edildi, bunlar eski kanunda vardır, ve seferberlikte de ata bineceklerdir. Meselâ müşavirler, hesap memurları istiklâl harbimizde de ata binmişlerdir.

İşbu maddedeki (Protokolü) sözü herkesce anlaşılmayacağı ve harpte her yerde baytar bulunamayacağı düşünülerek tadil edilmiş ve kolay bir şekle konulmuştur .

2 - Lâyihamın ikinci maddesinde bulunmayan (kendi binek hayvanı ile orduya iltihak eden) eski kanunda vardır, ve müstakbel bir harptede olabilir, diye ilâve olundu. Bundan başka lâyihamın düşünmediği (otomobil , kamyon) gibi nakliye vasıtaları tadilâtta kaydedildiği gibi umumiyetle ahali nakliye vasıtalarının ne gibi ahvalde ve hangi şartlarda ödeneceği. (A,B) fıkralarıyla iza holundu (B) fıkrasının somundaki (mutahassis raporu) ndan maksat kı'alarındaki rında nakliye veya otomobil teşkilâtın da bulunan zabıt veya ustalardan birinin vereceği rapordur. Bu suretle mal sahibinin haksız arzularına mani olunur.

3 - Lâyihamın üçüncü maddesine (diğer nakliye vasıtalarının) da konulması bunlarında ödeneceğinin yukarıki maddelerde bildirilmesindedir.

4 - Lâyihanın dördüncü maddesine yine birinci madde de gösterilen sebepten dolayı (sair binek hakkı olan) kaydı konulmuştur.

Yine bu madeede (tazmin) anlatılırken temlik mazbatasının nasıl yapılacağı oraya karıştırılmış işede ordumuzda ötedenberi (temlik mazbataları) bilinen bir talimatname ile yapılmaktadır. Ve kendi atı olanlarda vardır. Bir yanlışlığa meydan vermemek için bu kısım çıkarılmış ve madde daha basit ve kolay anlaşılacak bir kılığa konulmuştur. Bu tadilat içinde lâyihamın ismi tamamlanmış ve öteki maddeler hemen aynen bırakılarak yeni şekilde kabulüne cencümenimizce müttefikan karar verilmiş olduğu arz olunur efenbimr

Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Kâtip	M. M.	Reis
Kâzim	B. Lutfi	L. Müfit	A. Samih	Abdülhak	M. Nami	İhsan	Naci

T. B. M. M.

Da. Encümeni

4 - IV - 1929

Dahiliye Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Mali zatî hayvanların tazmini hakkındaki kanun lâyihasile Millî Müdafaa encümeni mazbatası, Vekil Abdülhalık Beyefendi hazır buldukları halde encümenimizcede tetkik olundu.

Mezkûr lâyiha Millî Müdafaa encümenince yapılan tetkikat ile encümenimizce de kabul olunmuştur. Hey'eti umumiyeye arz olunur.

Âza	Kâ.	M. M.	R. V.	Da. Encümeni Reisi Na.
Balikesir	Kars	Malatya	Adana	Adana
Fahreittin	Halit	A. Muttalip	Hilmi	Hilmi
Âza	Âza	Âzs	Âza	Âza
Kars	Malatya	Tekirdağı	Zonguldak	Eekişehir
Bahattin	Nazif	M. Fak	Rifat	Sait
				Talalat

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni
Mazbata № 91

$\frac{1}{375}$

Bütçe Encümeni mazbatası

RİYASETİ CELİLEYE

Mali zatî hayvanların tazmini hakkındaki kanun lâyihası ile Millî Müdafaa Encümeni mazbatası Millî Müdafaa vekili beyin huzurile tetkik ve müzakere olundu.

Ordu ve Jandarma zabıt ve efradile binek hakkı olanların kendi malî hayvanlarının ve orduya alınan ahali nakil vasıtalarının ziya ve mahvı halinde tazminlerine dair muhtelif tarihlerde neşrolunmuş olan kanunların ihtiyaca tekabül edemediği, maksadı temin eylemediği esbabı mucibesile tanzim kılınan bu kanun lâyihasını encümenimiz esas itibarile muvafık bulmuş ve aşağıda yazılı bazı tadillarla kabui edilmiştir.

Sferde veya hazerde vazife esnasında, sahibinin kusur ve kabahati olmaksızın harp ve vazife icabatından olarak kayıp olan hayvanların da aynı suretle tazmini muvafık görülmüş ve lâğvedilen kanunlarda mevcut olan bu hüküm birinci maddeye ilâve edilmiştir.

İkinci maddenin (C) fıkrasında askerî sebeplerden dolayı ölen ve hastalıktan dolayı öldürülen hayvanların tazmini kabul edildiğine nazaran hareket mintakasında bir hastalığa tutularak ölenler için de tazmin esası tabii bulunmuş ve fıkra olsuretle tashih olunmuştur.

Üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı maddeler aynen lâgvedilen kanunları tatat eden yedinci madde 12 kânunsani 1331 tarihli kanunun da zikr ve ilâvesile kabul edilmiş ve lâyihanın heyeti umumiyenin tasvibine arzına karar verilmiştir. 26/5/929

Elaziz	Samsun	Aydın	Kâ.	R. V.	Reis
H. Tahsin	Adil	Mühendis Mitat	Bursa	İstanbul	Edirne
		Tokat	Muhtis	Fuat	Şakir
		O. Şevki	Isparta	Erzurum	Kütahya
			Mükerrem	H. Aziz	Niyazi Asım

Hükümetin teklifi

Mali zatî hayvanatın tazmin kanun lâyhası

1 - Ordu ve jandarmaya mensup zabitan ile jandarma efradının hazar ve seferde sun'utaksirleri haricinde ve takdir edilen on beş sene hizmet sinni dahilinde iken mürt ve zayi olduğu veya rükübe gayrisalih bir hale geldiği, herhangi bir hastalıktan dolayı itlâf edildiği amirlerince müteselsilen musaddak vesaik ve protokolli baytar raporile tebeyyün eden malî zatî binekleri tarafı devletten tazmin olunur.

2 - Kısmî ve umumî seferberliklerde vesaiti nakliyesile orduya iltihak eden efrat hayvanatı ile arabalarından, sahibinin sun'u taksiri haricinde harptan ve hizmeti askeriyeden mütevellit esbap tahtında mürt, telef ve zayi olduğu veya gayrikabili istihdam bir hale geldiği kıtaat veya menzil kumandanlıklarının tasdikile tebeyyün edenler ile ücretli tutulan ahali vesaitinden harekât mıntakasında esbabı askeriyeden naşi zayi olanlarla harekât mıntakası haricinde herhangi bir harp silâhile telef oldukları kıtaat veya menzil kumandanlıklarının tasdikile taayyün edenler kezalik tazmin olunur.

M. M. Encümenin tadili

Ordu ve Jandarmaya mensup zabitlerle efradın ve sair binek hakkı olanların kendi malî bineklerinin ve orduya alınan ahali nakliye vasıtalarının ödenmesine dair kanun lâyhası

MADDE 1 — Ordu ve Jandarmaya mensup zabitler ve binek hakkı olan askerî memurlarla Jandarma efradının, hazar ve seferde, kendi kusur ve kabahatleri olmaksızın, onbeş yaşına kadar, öldüğü veya bir hastalık dolayısıyla öldürüldüğü veya binilemeyecek derecede sakat veya çürük olduğu - Baytar bulunan yerde - baytarın vermiş olduğu raporun altı kıt'asınca mazbata edilerek sırasile fırka kumandanlığı veya menzil müfettişliği veya bunların karşılığı yukarı makamlarda tasdik edilen ve baytar bulunmayan yerde - kıt'anın mazbatası yine yukarı makamlarca tasdik edilen, kendi malî binek hayvanları Devlet tarafından ödenir.

MADDE 2 — Kısmî veya umumî seferberlikte nakliye vasıtaları ve kendi binek hayvanile orduya gelen efradın hayvanları ve nakliye vasıtaları, kendi kusur ve kabahatleri olmaksızın, harpten ve askerlik hizmetlerinden doğan sebeplerle ölür, yahut hastalıktan dolayı öldürülür, veya zayi olur, veya hayvanlar kullanılmayaacak bir halde sakat veya çürük olursa, nakliye vasıtalarının en mühim ve asolan parçaları kırılarak kullanılmayacak bir hale gelirse, aşağıda yazılan evrak üzerine ödenir.

A) Hayvanlar için birinci maddede olduğu gibi, baytar raporu, veya kıt'a mazbatası,

B) Araba, otomobil gibi nakliye vasıtaları için, altı mazbatalanmış ve yine kıt'a veya menzil kumandanlıklarınca tasdik edilmiş mütehasıs raporu,

Bütçe Encümeninin tadili

MADDE 1 — Ordu ve Jandarmaya mensup zabitler ve binek hakkı olan askerî memurlarla Jndarma efradının, hazar ve seferde, kendi kusur ve kabahatleri olmaksızın, onbeş yaşına kadar, öldüğü veya bir hastalık dolayısıyla öldürüldüğü veya binilmeyecek derecede sakat veya çürük olduğu baytar bulunan yerde baytarın vermiş olduğu raporun alt tarafı kıtasınca mazbata edilerek sırasile fırka kumandanlığı veya menzil müfettişliği veya bunların karşılığı yukarı makamlarca tasdik edilen ve baytar bulunmayan yerde kıtanın mazbatasını yine yukarı makamlarca tasdik edilen veya kendi kusur ve kabahatı olmadan kaybolupta ziyayı usulü dairesinde tespit ve mazbata edilen, kendi malı binek hayvanları Devlet tarafından ödenir.

MADDE 2 — Kısmî veya umumî seferberlikte nakliye vasıtaları ve kendi binek hayvanlarıyla orduya gelen efradın hayvanları ve nakliye vasıtaları kendi kusur ve kabahtları olmaksızın, harpten ve askerlik hizmetlerinden doğan sebeplerle ölür, yahut hastalıktan dolayı öldürülür, veya zayi olur, veya hayvanlar kullanılmıyacak bir halde sakat veya çürük olursa, nakliye vasıtalarının en mühim ve asıl olan parçaları kırılarak kullanılmıyacak bir hale gelirse aşağıda yazılı evrak üzerine ödenir.

A - Hayvanlar için birinci madde de olduğu Baytar raporu ve veya kıt'a mazbatasını

B - Araba, otomobil nakliye vasıtaları için alt tarafı mazbatalanmış veya kıt'a veya menzil kumandanlıklarınca tasdik edilmiş

C) Ücretle tutulan ahali nakliye vasıtaları harekât mıntakasında askerî sebeplerden dolayı ölürl veya mahvolur veya hastalıktan dolayı öldürölür veya zayı olursa veya harekât mıntakası haricinde bir harp vasıtasıle telef veya mahvolursa yukardaki fıkralarda yazılı evrak üzerine ödenir.

3 - Tazmin olunan hayvanlar; sair emvali milliye hakkındaki usul dairesinde satılarak bedeli irat kaydedilir.

4 - Ordu ve Jandarmaya mensup zabitan ile jandarma efrat hayvanatının tazmin bedeli hariçten mübayaa edildiklerine veya ciheti askeriyeden tedarik edildiklerine göre kıtaatça alelusul teşekkül edecek olan takdiri kıymet komisyonları tarafından hayvanın kıymeti veya Hükümet hesabına mübaya fiatı nazarı itibare alınarak rayice nazaran taktir edilecek ve temlik mazbatasında mukayyet bulunacak olan kıymet üzerinden tediye olunur. Bu kıymet jandarma efrat hayvanatı için (200), zabitan hayvanatı için (350) lirayı tecavüz etmeyecektir .

MADDE 5 — Ordu ve Jandarmaya mensup zabitan ile Jandarma efradının halen sahip buldukları malı zatı hayvanatın evcele tanzim kılınmış olan temlik mazbataları dördüncü maddeye tevfikan tecdit olunur .

MADDE 6 — Orduya vesaitile iltihak edenlerin tazmin bedeli, mahalli tedariki vesaiti nakliye komisyonlarınca ellerine verilecek takdiri kıymet mazbatasında yazılı fiat ve ücretli ehali vesaiti de mahalli vesaiti nakliye komisyonlarının rayice göre taktir edeceği bedeli misil üzerinden tazmin olunur .

MADDE 7 — 5 Nisan 333 tarihli zabitan ve mensubini askeriye hayvanlarının tazmini hakkında 28 Nisan 337 tarih ve 116 numaralı zabitanı askeriye ile Jandarma zabitan ve efradına ifayi vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat hakkında ve 23 kânun evel 331 tarihli hali seferberide orduya gönüllü olarak dahil olanların hayvanlarının tazmini hakkındaki kanunlarla işbu kanun ahkâmına muğayir bilcümle ahkâmı kanuniye mülğadır .

MADDE 3 — Hükümetçe bedelleri ödenen hayvanlarla diğler nakliye vasıtaları sair milli mallar hakkındaki usule göre satılarak bedelleri irat kaydolunur.

MADDE 4 — Ordu ve jandarmaya mensup zabitler ve binek hakkı olan askerî memurlarla jandarma efrat hayvanlarının bedeli temlik mazbatalarındaki kıymet üzerinden ödenir. Bu kıymet jandarma efrat hayvanları için (200) ve zabıt hayvanları için (350) lirayı geçmez.

MADDE 5 — Ordu ve jandarmaya mensup zabıtlerin ve efradın ellerinde bulunan kendi malları hayvanların temlik mazbatası bu kanunun neğrinden sonra yerinde yapılacaktır.

MADDE 6 — Orduya kendi nakliye vasıtaları ile iltihak edenlere ödenecek bedeller, yerli tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının ellerine vereceği takdiri kıymet mazbatalarında yazılı fiyat ve ücretli ahali vasıtalarının da yerli vesaiti nakliye komisyonlarının biçeceği bedeli misl üzerinden verilir.

MADDE 7 — 5 Nisan 333 tarihli (zabitan ve mensubini askeriye hayvanlarının tazmini) ve 28 Nisan 337 tarihli ve 116 numaralı (zabitanı askeriye ile jandarma zabitan ve efradına ifayi vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat) ve 23 Kânun-evel 331 tarihli (Hali seferide orduya gönüllü olarak dahil olanların hayvanlarının tazmini) hakkındaki kanunlar ve işbu kanunun hükümlerine aykırı bilcümle hükümler kadıl-

mütehassis raporu

C - Ücretle tutulan ehali nakliye vasıtaları harekât mıntakasında askerî sebeplerden dolayı ölür veya mahvolur veya hastalığa tutularak ölür veya öldürülürse veya zayi olursa veya harekât mıntakası haricinde bir harp vasıtasile telef veya mahvolursa yukarıdaki fıkralarda yazılı evrak üzerine ödenir.

MADDE 3 — Aynen

MADDE 4 — »

MADDE 5 — »

MADDE 6 — Orduya kendi nakliye vasıtaları ile iltihak edenlere ödenecek bedeller, mahallî tedariki vesaiti nakliye komisyonlarının ellerine vereceği takdiri kıymet mazbatalarında yazılı fiyat ve ücretli ehali vasıtalarının da mahalli vesaiti nakliye komisyonlarının biçeceği bedeli misil üzerinden verilir.

MADDE 7 — 5 nisan 333 tarihli (zabitan ve mensubiini askeriye hayvanlarının tazmini) ve 28 nisan 337 tarihli ve 116 numaralı (zabitan askeriye ile jandarmanın zabitan ve efradına ifayi vazife esnasında telef olan hayvanları için verilecek tazminat) ve 23 kânun-ı evvel 331 tarihli (Hali seferide orduya gönüllü olarak dahil olanların hayvanlarının tazmini) ve 12 kânun-ı sani 1331 tarihli (Hizmeti filiyeden seferberliğe nakl olunan jandarmaların

rlmıştır.

MADDE 8 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — Aynen

MADDE 9 — Bu kanunun ahkâmını icraya Millî Müdafaa, Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur. 6-2-929

MADDE 8 — Aynen

M. M. V.	Ad. V.	Bş. V.
<i>M. Abdülhatik</i>	<i>M. Esat</i>	<i>İsmet</i>
Ma. V.	Ha. V.	Da. V.
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>T. Rüştü</i>	<i>Ş. kaya</i>
İk. V.	Na. V.	Mf. V.
<i>M. Rahmi</i>	<i>Recep</i>	<i>İsmet</i>
	S. İ. M. V.,	
	<i>Dr. Refik</i>	

hayvanları) hakkındaki kanunlar ve işbu kanun hükümlerine mugayır bilcümle hükümler kaldırılmıştır

MADDE 8 — Aynen

MADDE 9 — »

**Bahriye Mektepleri muallimleri kanununun lağvı hakkında
1/434 numaralı kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe
Encümenleri mazbataları**

T. C.
Başvekâlet
Muamelât Müdürlüğü
Şube 1
Sayı 1618

18-4-1929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Bahriye Mektepleri muallimleri kanununun lağvı hakkında Millî Müdafaa Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 17-4-929 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesiyile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinine iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

**1120 numaralı Bahriye mektepleri muallimleri kanununun lağvine
dair olan lâyihaî kanuniyenin esbabı mucibesidir**

Deniz Teşkilâtının tebdili dolayisile deniz lise ve mekteplerinde istihdam olunacak muallimlerin ekserisi sivil olacağı ve meslekî dersleri deruhte edecek muallimlerin zabıtlar meyanından tefrik edileceği ve bahriye mekteplerinde istihdam edilecek sivil muallimlerin tabi bulunacağı şartlar muallimler hakkında umumî olarak tatbik edilmekte olan esaslar dahilinde olması lâzım geleceği cihetle başkaca bir bahriye mektepleri muallimleri kanununa ihtiyâç yoktur. İşbu mütalea Büyük erkâmharbiyenin de tasvibine iktiran ettiğinden mezkûr kanunun lağvı icap etmektedir.

T. B. M. M.

M. M. Encümeni
Karar № 59

11- V - 1929

M. M. Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Bahriye Mektepleri Muallimleri hakkındaki 1120 numaralı kanunun lağvına dair başvekâleti celilenin 18-4-1927 tarih ve 1618 numaralı tezkeresile encümenimize havale buyrulan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası M. M. vekili Beyefendinin huzurile tetkik ve müzakere olundu.

Kara ve deniz zabıtlarının terfileri ve maaşları son ihtiyâçlara nazaran tedvin olunan ve aynı esas ve hükümleri cami bulunan kanunlara tevfikân icra edilmekte iken Bahriye lise ve

mektepleri muallimlerinin vaziyet ve haklarının da askerî lise ve mekteplerinde elyevm meri usul ve ahkâma göre tespit ve tedvir olunması ezhercihet büyük faideleri temin edecektir.

Ezcümlle mezkûr 1120 numaralı kanun Bahriye Mekteplerinde Muallimlik eden zabıtana her beş senede bir terfi hakkı verilmek ve makamı aidinin göreceği lüzûm üzerine bir muallim zabıtın donanmada istihdamı icap ettiği zaman bu muamelenin ifasına mani olmak gibi bir takım tistisnaiyetleri camidir. Mezkûr istisnai vaziyetlere nihayet vererek Bahriye mektepleri muallimlerinin harbiye ve askerî liselerdeki muallimler hakkında cari esaslî usul ve ahkâma tabi tutulmasını temin edecek olan lâyiha ve esbabı mucibesi encümeninizce de muvafık görülerek aynen kabulüne karar verilmiştir. Heyeti umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Kâ.	M. M.	Reis
Diyarbakir	Erzincan		Erzincan		Bitlis	İstanbul	Cebelibereket	
Kâzım	Abdülhak	L. Müfit	Esat	A. Samih	Halit	Muhittin	İhsan	Naci

T. B. M. M.

B. Encümeni

Mazbata № 93

Esas № $\frac{1}{141}$

Bütçe Encümeni mazbatası

RİYASETİ CELİLEYE

Bahriye Mektebi Muallimleri hakkındaki 1120 uumaralı kanunun ilgasına dair BaşVekâletten varit olup Millî müdafaa Encümeni mazbatasıyla birlikte encümenimize tevdi kılınan kanun lâyihası Millî Müdafaa Vekili Beyin huzur ile tetkik ve müzakere olundu .

Lâyhaya merbut esbabı mucibe ile Millî Müdafaa Encümeni mazbatasında dermeyan olunan mütalea encümenimizcede muvafık görülerek teklif olunan kanun lâyihası, neşri tarihinden muteber olacağına dair bir madde ilâvesile kabul olunarak Heyeti Celileye takdim kılındı.

28 - V - 1929

İsparta	Aydın	Kâ .	R. V.	R. V.
Mukerrem	Mühendis	Bursa	İstanbul	Edirne
Kütahya	Mitat	Muhlis	Fuat	Şakir
N. Asım	Niğde	Samsun	Elaziz	Erzurum
	Faik	Adil	H. Tahsim	H, Aziz

Hükümetin teklifi

Bahriye Mektebi muallimleri hakkındaki 21 haziran 1927 târih ve 1120 numaralı kanunun lağvına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 21 haziran 1927 tarih ve 1120 numaralı bahriye mektepleri muallimleri kanunu fağv edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanunun ahkâmını icraya millî Müdafaa Vekilimemurdur.

17/4/929

M. M. V.	Ad. V.	Bş. V.	
<i>M. Abdülhalik</i>	<i>M. Esat</i>	<i>İsmet</i>	
Ma. V.	Ha. V. V.	Da. V.	
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>Ş. Kaya</i>	
S. İ. M. V.	İk. V.	Na. V.	Mf. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>M. Rahmi</i>	<i>Recep</i>	<i>Cemal Hüsnü</i>

Bütçe Encümeninin tadili

Bahriye Mektebi Muallimleri hakkındaki 1120 numaralı kanunun ilgasına dair kanun layihası

MADDE 1 Bahriye mektebi muallimleri hakkındaki 21 haziran 1927 tarih ve 1120 numaralı kanun ilğa olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Millî Müdafaa ve Maliye vekilleri memurdur.

İhtiva

1. Bölümün 1. maddesi hakkında 1130
sayılı kanunla yapılan
değişiklikler

2. Bölümün 1. maddesi hakkında 1130
sayılı kanunla yapılan
değişiklikler

3. Bölümün 1. maddesi hakkında 1130
sayılı kanunla yapılan
değişiklikler

4. Bölümün 1. maddesi hakkında 1130
sayılı kanunla yapılan
değişiklikler

Pasaport cüzdanları hakkında $\frac{1}{405}$ numaralı kanun lâiyhası
ve Bütçe Encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Şube $\frac{6}{1118}$

16-3-929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Pasaport cüzdanları hakkında Maliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 6/3/929 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifa ve neticesinin iş'ar buyurulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Tamğa resmi kanununun neşrinden evel hazinece tap edilmekte olan pasaport cüzdanları için hazine mükellefiyeti olarak beherinden 15 kuruş alınmakta ve bu suretle malsandıklarınca halka tevzi edilmekte idi. Tamğa kanununun 71 inci maddesinin son fıkrası ile Hazine mükellefiyetine ait kanunlar ilğa edilmiş olduğundan bir çok kıymetli evrak meyanında bu pasaport cüzdanlarının da bir fiat mukabilinde satılmasına imkân kalmamıştır. İşbu pasaportların matbu nushaları da kalmadığından bunların yeniden tab'ı mühim miktarda masarifi istilzam etmekte ve fakat bütçeden bir kısım tahsisatın ifrazına imkân görülememektedir. Halbuki tebaamızın iktisadî içtimâî, sıhhi ahvallerile alâkadar olan işbu pasaportların yine eskisi gibi Hazinece tap ettiri - lerek yalnız masarifi tab'iyeye tekabül edecek nisbette yapılan hesap üzerine beherinin bir fiat mukabilinde satılması zarurî görülmektedir. Binaenaleyh bu cüzdanların bez ve marûken kaplı olarak bastırılması ve bez kaplıların yirmi maruken kaplıların yüz kuruşa satılması muvafık görülmüş ve merbut kanun lâiyhası bu esas üzerinden tanzim olunmuştur.

T. B. M. M.

B. Encümeni

Mazbatası № 94

Esas № $\frac{1}{405}$

Bütçe Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Pasaport ücretleri hakkındaki kanun layihası encümenimizde müzakere olundu. Damğa kanununun 71 inci maddesi ile hazine mükellefiyetlerine ait kanunların ilga edilmesi üzerine, Pasaport cüzdanlarının hazine mükellefiyeti olarak 15 kuruş mukabilinde itasına artık imkân kalmadığına

binaen bunların tap ve ihzar masraflarına tekabül edecek bir bedel mukabilinde verilmesi encümenimizce muvafık görülmüş ve kanun layihasının ibarede bazı tashihlerle kabul edilerek Heyeti Umumiyeye arzına karar verilmiştir.

28-V-1929

Kütahya	Samsun	Isparta	Aydın	Kâ.	R. V.	Reis
N. Asım	Âdil	Mükerrem	Mühendis Mitat	Bursa	İstanbul	Edirne
			Erzurum	Muhlis	Fuat	Şakir
			H. Aziz	Yozgat	Elaziz	Niğde
				S. Sırrı	H. Tahsin	Faik

Hükümetin teklifi

Kanun lâyihası

MADDE 1 — Pasaport cüzdanları hükümetçe tertip edilecek nümunesine göre ihzaredilir ve mal sandıkları tarafından bez kaplıları yirmi, Maruken kaplıları yüz kuruş mukabilinde satılır.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya icra vekilleri heyeti memurdur.

M. M. V.	Ad. V.	Bş. V.
M. Abdülhalik	M. Esat	İsmet
Ma. V.	Ha. V.	Da. V.
Ş. Saracoğlu	D. Rüştü	Ş. kaya
İk. V.	Na. V.	Mf. V.
M. Rahmi	Recep	H. Vastıf
		S İ. M. V.
		D. Refik

Bütçe Encümeninin tadili

Pasaport cüzdanlarının bedel mukabilinde itası hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Pasaport cüzdanları hükümetçe tertip ve ihzar edilir ve mal sandıkları tarafından bez kaplıları 20, maroken kaplıları 100 kuruş mukabilinde verilir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Maliye Vekili memurdur.

28-V-1929

Sabık Genç Valisi İsmail Hakkı Beyin affi hakkında ¹/₄₇₈ numaralı kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Sayı ⁶/₁₉₄₆

14 / 5 / 929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Şark İstiklâl mahakemesince sabık Genç Valisi İsmail Hakkı Beyin affi hakkında Dahiliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 8-5-929 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesıyla birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim-

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe mazbatası

Sabık Genç Valisi İsmail Hakkı Bey şark itiklâl mahkemesince mahkûm edilmiş isede Hükûmet şehî sair isyanile filen alakedar olanlarıda 1239 numaralı kanunla affeylemiş olmasına ve mumaileyhin evvelce bulunduğu memuriyetlerde hüsnü hizmeti mesbuk bulunduğu tercümei halinin tetkikinden anlaşılmasına mebni bir kasdi cürmisi olmayarak ihmal ve terahiden münbbis ve müebbeden memuriyette istihdam edilmemesine dair bulunan iş bu mahkûmiyetinin bu göne kadar açıkta olması cezası kâfi addedilecek affi muvafık görülmüş ve merbut kanun bu sebeple tanzim kılınmıştır.

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No ¹/₄₇₈

Adliye Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Vazifesinde tekâsül göstermek suretile harekâtı isyaniyenin vukuunun min gayri kastin teshil ederek memuriyet vazifesini suiistimal eylesmesinden dolayı Şark İstiklâl Mahkemesince bir sene hapse ve müebbeden Devlet hizmetinde ademi istihdama mahkûm olan esbak Genç Valisi İsmail Hakkı Beyin müebbeden devlet hizmetinden mahrumiyeti bütün müesseselerde dahi her hangi bir hizmete kabul edilmemesine sebep olduğundan ailesinin maişetini tedarikten aciz bir hale geldiği ve Hükûmet Şeyh Sait isyanile filen alâkadar olanlarıda 1239 numaralı kanun ile affeylemiş olduğu ve mumaileyhin evvelce bulunduğu memuriyetlerde hüsnü hizmeti mesbuk olduğuna mebni bir kasdi cürmisi olmayarak mücerret ihmal ve terahinden münbais

ve müebbeden memuriyette istihdam edilmemesine dair bulunan işbu mahkûmiyetinin bu güne kadar açıkta kalması cezayı kâfi bulunduğu cihetle affi muvafık görülmüş olduğundan bahisle Dahiliye Vekâletinden tanzim kılınmış olan kanun lâyihası İcra Vekilleri Heyetince bittetik Yüksek Meclise arzı 8/5/1929 tarihinde kararlaştırılmış olduğuna dair Başvekâletin 11 / Mayıs / 1929 tarih ve 1945 numaralı tezkeresi encümenine havale kılınmış olmakla tetkik ve müzakere edildi .

Dahiliye Vekâletinden tanzim edilen teskerede bahsolunup İcra vekilleri heyetince dahi muvafık görülmüş olan esbabı mucibe encümenimizcede muvafık görülmüş olduğu cihetle mumaileyh İsmail Hakkı Beyin müebbeden hizmeti Devlette istihdam edilmemesi hakkında ki ceza hükmünün affi hususunun Heyeti Umumiyeeye arzı müttefikan kararlaştırılmıştır .

Yüksek Reisliğe takdim kılınır.

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâtip	M.M. namına	Ad. E. R.
Bahkesir	Beyazıt	Manisa	Konya	Yozgat	Yozgat	Manisa
Sadık	Şef ik	Kemal	Ref ip	A. Hamdi	A. Hamdi	Mustafa Şeref
			Âza	Âza	Âza	Âza
			Zonguldak	Kocaeli	Mardin	Konya
			Nazif	Rağık	İrfan Ferit	Musa Kâzım

Hükûmetin teklifi

Şark İstiklâl mahkemesince mahkûm sabık Genç Valisi İsmail Hakkı beyin affına dair kanun

MADDE 1 — Şark İstiklâl mahkemesince mahkûm edilen sabık Genç Valisi İsmail Hakkı bey kâffeı netayic hukukiyesine âm ve şamil olmak üzere aff edilmiştir.

MADDE 2 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Adliye ve Dahiliye vekilleri memurdur.

Ma. V.	Ha. V.	Da. V	M. M. V.	Ad. V.	8/5/929	Bş.V.
Ş. Saracoğlu	T. Rüştü	Ş. Kaya	M. Abdülhalik	M. Esat		İsmet
		S. İ. M. V. V.	İk. V.	Na. V		Mf. V
		Recep	M. Rahmi	Recep		Cemâl Hüsnü

Jandarma naktî tazminatı hakkında $\frac{1}{455}$ numaralı kanun lâyihası ve Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Sayı $\frac{6}{1808}$

1-5-929

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Jandarma naktî tazminatı hakkında Dahiliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 24-4-929 tarihli içtimaında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Memlekette içtimaî nizam ve sükünü kökleştirmek için vazifesi icabı hemen her an hareket ve faaliyet halinde bulunan, müsellah şahıslarla şerirlerin takip ve derdesti gibi pek nazik ve mühim bir mes'uliyeti yüklenen Jandarma zabitan ve efradını ve bunlara vazifesi esnasında yardımcı olan ordu kıt'aları zabitan ve efradıyle sivil şahısları istikbal endişesinden kurtararak deruhte edecekleri işlerde tam bir itminan ve ferağatla çalışmalarını temin için İcra Vekilleri talimatnamesile verilmekte bulunan naktî mükâfatın 929 senesinden itibaren sarfının kanunlaştırılması muvazenei maliye kanununun hükmü iktizasından bulunduğundan B. M. M. nin tatilinden evvel tanzim ve rapten arz ve takdim kılınan kanun lâyihasının acilen kabulü pek lüzümlü ve aynı zamanda hayatî bir zaruret olarak görülmektedir.

kanun lâyihasının kabulü; şimdiye kadar vazife yolunda istihkârı hayati kendileri için pek özlü bir gaye olarak bilen ve bunu bir çok misallerle kösteren Jandarma zabitan ve efradını daha ziyade teşvik ve teşciâ medar olacak ve dolayisile istihdaf olunan emniyet ve asaiş gibi pek ehemmiyetli bir emniyenin daha esaslı bir surette yerleşmesine müessir olabileceğinden bir an evvel kanunlaştırılması esbabının istikmaline müsaadeleri ve hadiseler üzerindeki şahadetle yaralanmanın ne gibi bir fedakârlık neticesi olduğunu dikkati nazara alınarak tazminat nisbetinin ona göre tesbiti ve bilhassa şehit düşenlerin müstahak ailelerinin kanunu medenî hükmüne tevfiik edilmesi hakkında bir talimatname tanzim olunarak bu esas dahilinde nakdî tazminatın tevzi kılınması marazile esbabı mucibe mazbatası tanzim ve takdim olunur efendim.

T. B. M. M.

M. M. Encümeni

Karar № 58

M. M. Encümeni mazbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Hazarda emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifeleri esnasında jandarma zabitanı ve efradı ile bunlara yardımcı olan ordu kıt'aları zabitanı ve efradının ve sivil eşhasın nakti tazminatı hakkında Başvekâleti Celilenin 1-V-1929 tarih ve $\frac{6}{1808}$ numaralı tezkeresiyle encümenimize havale buyurulmuş olan kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası tetkik ve müzakere edildi

Esbabı mucibe mazbatasında mufassalan dermeyan edilen mütaleata encümenimiz de tamamen iştirak ederek yalnız hazar ve sefer zamanları gibi atiyen iltibasa mahal kalmamak için lâyihamın serlevhasına (hazarda) kelimesinin ve birinci ve ikinci maddelerin baş taraflarına da (emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki) cümlelerinin ilâvesile lâyihamın kabulüne karar verilmiştir.

Keyfiyet Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâtip	M. M.	Reis
		Diyaribekir		Bitlis	İstanbul	Cebeliberket
L, Müfit	Esat	Kâzım	Halit	M. Nami	İhsan	Naci
					Âza	Âza
					Erzincan	Erzincak
					Abdülhak	A. Samih

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Mazbata № 98

Esas № $\frac{1}{455}$

Bütçe Encümeni mazbatası

RİYASETİ CELİLEYE

Jandarma zabıt ve efradile ordu kıt'aları zabitanı ve efradından ve sivil şahıslardan hazarda emniyet ve asayişin temini hususlarındaki vazifelerin ifası esnasında yaralananlara ve bunlardan şehit düşenlerin ailelerine verilecek nakti tazminat hakkındaki kanun lâyihası ve Millî Müdafaa Encümeni mazbatası encümenimizce de tetkik ve müzakere olundu.

Hazarda emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifelerinin ifası esnasında yaralanan ve şehit düşen jandarma zabitanı ve efradile, kıt'a zabıt ve efradına ve sivil şahıslarla ailelerine tazminat verilmesi hakkındaki mütalealara encümenimizce de iştirak edilerek kanun lâyihası esas itibarile kabul olunmuş, yalnız aynı suretle yaralanmış veya şehit düşmüş Polis, Amir, ve memurlarile ailelerinin de tazminattan istifade etmeleri muvafıkı madelet görülerek buna ait hükümler vazedilmiştir.

Kanunların tayin ettiği ve bazan vaziyetin icap ettirdiği ahvalde halk dahi muavenet edeceğine göre kanunun bu yolda vazife gören sivil ehaliye teşmili tabii görülmüş, ancak bu münasebetle bazan sivil ehalinin emniyet ve asayişini temin ile mükellef olan Devlet kuvvetlerine muavenetleri kendileri için müşkülâtı davet ettiği anlaşıldığından bu hususta da ahkâmı sariha nazarı dikkata alınması lâzım geleceği şayanı kayıt addedilmiştir.

Lâihânın diğ̈er maddeleri bazı tadillerle kabul olunmuş ve beşinci maddedeki talimatname kelimesi nizamnameye tahvil edilmiştir. Yeniden hazırlanan kanun lâihâsı Heyeti Umumiyyeye arz olunur.

28-V-1929

Samsun <i>Adil</i>	Isparta <i>Mükerrem</i>	Aydın Mühendis <i>Mitat</i>	Kâ. Bursa <i>Muhlis</i>	R. V. İstanbul <i>Fuat</i>	Reis Edirne <i>Şakir</i>
		Tokat <i>A. Şevki</i>	Yozgat <i>S. Sirri</i>	Elaziz <i>H. Tahsin</i>	Kütahya <i>Niyazi Asım</i>

Hükümetin teklifi

Jandarma zabitan ve efradile bunlara vazifesi esnasında yardımcı olan ordu kıt'aları zabitan ve efradından ve sivil şahıslardan yaralananlara ve şehit düşenlerin ailelerine verilecek nakdî tazminat kanunu lâyihası

1 - Vazifelerini ifa sırasında yaralanan Jandarma zabitlerine bir ila beş maaş ve efradın her birine 25-100 lira nakdî tazminat verilir.

2 - Vazifelerini ifa sırasında şehit düşen veya aldığı yaradan müteessiren ölen zabitlerle efradın ailelerine birinci maddedeki miktara bir misli zammile nakdî tazminat verilir.

3 - Birinci ve ikinci madde hükümleri jandarmaya vazifesi esnasında kuvveti zahır olan ordu kıt'aları zabitleriyle efradına da şamildir.

4 - İşbn kanunun efrada ait hükmü Jandarmaya vazifesi esnasında yardımcı olan siviller hakkında da caridir.

5 - İşbu nakdî tazminatın tevzi tarzı Dahiliye vekâletince bir talimatname ile tespit edilecektir.

6 - İşbu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir.

7 - İşbu kanunun icrasına Dahiliye ve Maliye vekilleri memurdur.

Da.V.	M.M.	Ad.V.	BşV.
Ş. Kaya	M. Abdülhalık	M. Esat	İsmet
Na.V.	Mf.V.	Ma.V.	HaV.V.
Recep	Cemal Hüsnü	Ş. Saracoğlu	Ş. Saracoğlu
	S. İ. M. V.	İk. V.	
	D. Refik	M. Rahmi	

Millî Müdafaa Encümeninin tadili

Hazarda jandarma zabitan ve efradile bunların vazife esnasında yardımcı olan ordu kıt'aları zabitan ve efradından sivil şahıslardan yaralananlara ve şehit düşenlerin ailelerine verilecek nakdî tazminat kanun lâyihası

1 — Emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifelerini ifa sırasında yaralanan jandarma zabitlerine bir ilâ beş maaş ve efradın her birine 25 100 lira naktî tazminat verilir.

2 — Emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifelerini ifa sırasında şehit düşen veya aldığı yaradan müteessiren ölen zabitlerle efradın ailelerine birinci maddedeki miktara bir misli zammile naktî tazminat verilir.

3 — Aynen

4 — Aynen

5 — Aynen

6 — Aynen

7 — Aynen

Bütçe Encümeninin tadili

NAKTİ TAZMİNAT KANUN LÂYİHASI

MADDE 1 — Hazaada emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifelerini ifa esnasında yaralanan jandarma zabitlerine ve polis amirlerine beş maaşa kadar ve polis memurları ile jandarma efradının her birine yüz liraya kadar tazminat verilir.

MADDE 2 — Hazaada emniyet ve asayişin muhafazası hususundaki vazifelerini ifa sırasında şehit düşen veya aldığı yaradan müteessiren ölen jandarma zabitleri ile efradının ve polis amir ve memurlarının ailelerine birinci madde mucibince verilecek tazminat iki misle iblağ olunur.

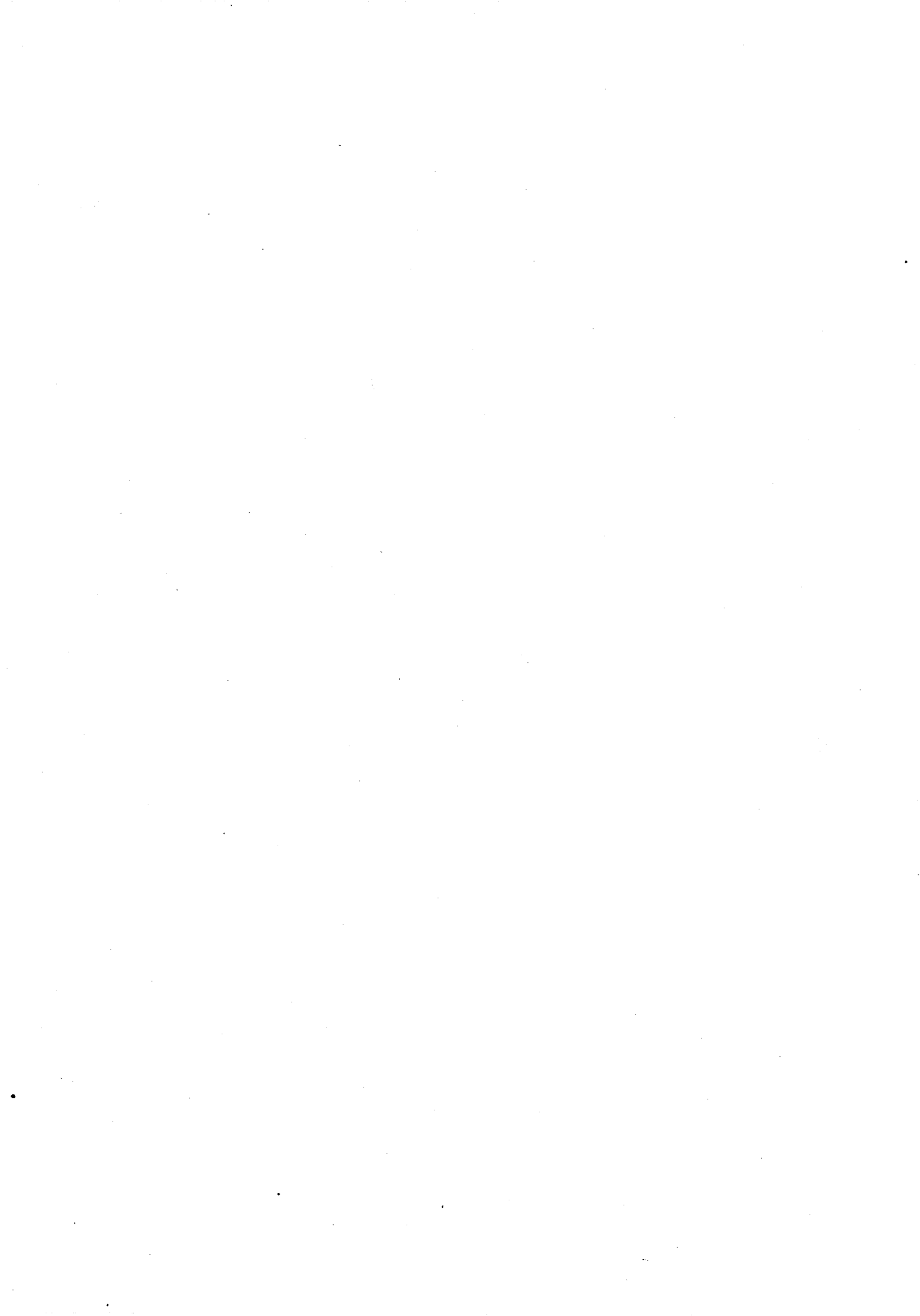
MADDE 3 — Birinci ve ikinci madde hükümleri hazaada emniyet ve asayişin muhafazasına memur edilen ordu kıt'atları zabitleri ile efradına da şamildir.

MADDE 4 — Bu kanunun efrada ait hükümleri jandarma ve polise ve ordu kıtaatına vazifesi esnasında yardımcı olan siviller hakkında da caridir.

MADDE 5 — Bu kanun mucibince verilecek tazminatın şerait, miktar ve tarzı tevzii bir nizamname ile tayin edilir.

MADDE 6 — Bu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir.

MADDE 7 — Bu kanunun hükümlerini icraya Dahiliye ve Maliyei Vekilleri memurdur.

**İnşa olunacak Nafia Vekâleti binası hakkında $\frac{1}{436}$ numaralı
kanun lâiyhası ve Bütçe Encümeni mazbatası**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Şube 1

Sayı $\frac{6}{1609}$

18-4-1929

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

İnşa olunacak Nafia Vekâleti binası hakkında Maliye Vekâletince yeniden hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 17-4-929 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifa ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim .

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

Nafia Vekâletinin idarei umur etmesine mahsus olarak 929 senesi için kiralanacak binaya senede yirmi bin kûsur lira verilecek olmakla beraber hali hazırdaki memurlarımızı bile tamamen istiap edemeyeceği gibi 929 bütçesile teklif olunan nafia umurunun tevessüü hasebile dairelerden bir kısmı için ayrı bir bina isticarı lâzım geleceği bu sebepten onbeş bin liranın daha icara ilâvesi iktiza edeceği anlaşılmaktadır.

Vekâletin ayrı ayrı hususî binalarda ifayi umur etmesinin müşkülâtı arz ve izahtan müstağnidir.

Cümhuriyetimize lâıyk ve Nafia Vekâletinin mefhum ve muamelâtı umumiyesile mütenasip güzel bir bina inşa ettirmek, mütemadiyen icra köşelerinde oturmaktan her sene 35, 40 bin lira arasında icar vermekten Devleti kurtaracağı cihetle yedi yüz bin lira ile bir Nafia Vekâleti yaptırmak ve binanın yaptırılması ve münasip arsa satın alınması için muhammen bedeli olan maruz (700,000) liranın 929 senesi bütçesinden itibaren 930 ve 931 seneleri bütçelerine münasip miktarı konmak üzere üç sene zarfında tediyesi ve 929 senesindeki taahhüdâtın usulü muhasebei umumiye kanununun 51 inci maddesine tevfikan 930 ve 931 senelerinde tediye olunacak paralara da şamil olması teemmül edilmiş ve bu bapta tanzim kılınan lâiyhai kanuniye leffen takdim kılınmış olduğundan Heyeti Vekilei Celilece badettastik Meclisi Âliye sevkine müsaade buyrulmasını arzeylerim efendim hazretleri.

T. B. M. M.

B. Encümeni

Mazbata № 99

Esas № $\frac{1}{486}$

Bütçe Encümeni mazbatası

RİYASETİ CELİLEYE

Ankarada inşa olunacak Nafia Vekâleti binası hakkında kanun lâiyhası Nafia Vekili Beyin huzurile müzakere olundu.

Memleketin imar ev ihyasile doğrudan doğruya alâkadar ve her sene inşaat için 40-50 milyon lira sarfetmekte bulunan bir Vekâletin henüz kendi devair ve heyeti fenniyesinin çalışabileceği bir mahalli olmaması ve en kıymettar evrakı fenniyesini muhafaza edecek bir binası bulunmayüp her sene 30 - 40 bin lira kadar bedeli icar vermesi muvafık görülmediğinden bir gün evvel Vekâlet binasını meydana getirebilmesi hususunda ihzar olunan lâiyhayı kanuniye şekle ait bazı tadilatla kabul olunarak Heyeti Celileye arzına karar verilmiştir.

				28-V-1929		
				Kâ	R. V.	Reis
				Bursa	İstanbul	Edirne
Elaziz	Isparta	Aydın		Muhlis	Fuat	Şakir
H. Tahsin	Mükerrem	Mühendis Mitat		Kütahya	Niğde	Samsun
Erzurum	Tokat	Yozgat		Niyazi Asım	Faik	Adil
H. Aziz	O. Şevki	S. Sırrı				

Hükümetin teklifi

Nafia vekâleti binası hakkında kanun lâiyhası

MADDE 1 — Nafia vekâleti binası yaptırılması için (230 000) lirası 929, (230 000) lirası 930 ve (240 000) lirası 931 senelerinde tediye olunmak üzere (700 000) liralık tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — İşbu bina hakkında Nafia vekili gelecek senelere ait taahhüdata girmeye mezundur.

MADDE 3 — İşbu kanun 1929 senesi haziran iptidasından muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun icrasına Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

17-4-929

Da. V. M. M. V. Ad. V. Bş. V.
Ş. Kaya M. Abdülhalik M. Esat İsmet
Na. V. Mf. V. Ma. V. Ha. V. V.
Recep Cemal Hüsnü Ş. Şaracoğlu Ş. Saracoğlu
S. İ. M. V. İk. V.
Dr. Refik M. Rahmi

Bütçe Encümeninin tadili

Ankarada inşa olunacak Nafia vekâleti binası hakkında kanun lâiyhası

MADDE 1 — Ankarada inşa olunacak Nafia vekâleti binası için üç senede tediye olunmak ve her sene tediye olunacak miktarı o sene bütçesine konulmak üzere yediyüz bin liraya kadar taahhüdat icrasına Nafia Vekili mezundur.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1929 tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.